

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
ÚSTAV SPECIÁLNĚ PEDAGOGICKÝCH STUDIÍ

ŽANETA LOSOVÁ

III. ročník - kombinované studium

Obor: speciální pedagogika předškolního věku

EDUKACE DÍTĚTE S ADHD V OBLASTI DÍTĚ A JEHO TĚLO

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Martina Davidová

Olomouc 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jen prameny uvedené v seznamu literatury.

V Novém Jičíně, dne 13. dubna 2010

Žaneta Losová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí práce Mgr. Martině Davidové, která mi poskytla odbornou pomoc při zpracování bakalářské práce. Také bych chtěla poděkovat Mgr. Petře Jurkovičové, Ph.D. za informace a cenné rady potřebné pro moji práci.

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Attention Deficit Hyperaktivity Disorder – ADHD.....	8
2.1. Definice.....	8
2.2. Klasifikace.....	8
2.3. Etiologie.....	9
2.4. Klíčové symptomy.....	10
2.4.1. Hyperaktivita.....	10
2.4.2. Impulzivita.....	10
2.4.3. Nepozornost.....	10
2.4.4. Další příznaky a ukazatelé.....	11
2.5. Diagnostika.....	11
2.5.1. Klasifikační kritéria MKN – 10.....	12
2.5.2. Klasifikační kritéria DSM – IV.....	13
2.5.3. Kritéria závažnosti.....	14
2.6. Projevy ADHD v psychických procesech.....	14
2.6.1. Pozornost.....	14
2.6.2. Paměť.....	15
2.6.3. Myšlení a řeč.....	15
2.6.4. Emoce a chování.....	17
2.7. Projevy ADHD v motorice.....	18
2.7.1. Oblast jemné motoriky.....	18
2.7.2. Oblast hrubé motoriky.....	18
2.7.3. Poruchy sluchového a zrakového vnímání.....	18
3. Dítě předškolního věku.....	19
3.1. Vymezení.....	19
3.2. Obecná charakteristika předškolního věku.....	19
3.2.1. Tělesný a motorický vývoj.....	19
3.2.2. Hra v předškolním věku.....	20
3.2.3. Vývoj myšlení v předškolním věku.....	22
3.2.4. Verbální schopnosti.....	22
3.2.5. Socializace, emoce a chování v předškolním věku.....	23
4. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV).....	24
4.1. Cíl RVP PV.....	24

4.2. Klíčové kompetence.....	24
4.3. Vzdělávací obsah RVP PV.....	25
4.4. Vzdělávací oblast dítě a jeho tělo.....	25
4.4.1. Záměry.....	26
4.4.2. Dílčí cíle.....	26
4.4.2.1.Vzdělávací nabídka.....	26
4.4.2.2.Očekávané výstupy.....	27
4.4.2.3.Rizika.....	28
5. Pedagogické zásady pro práci s dítětem s ADHD.....	29
6. Cíl a úkoly závěrečné práce.....	30
6.1. Cíl.....	30
6.2. Dílčí cíl.....	30
7. Charakteristika výzkumného souboru a výzkumné metody.....	31
7.1. Místo šetření.....	31
7.1.1. Identifikační údaje o mateřské škole.....	31
7.1.2. Charakteristika mateřské školy.....	31
7.1.3. Podmínky vzdělávání.....	32
7.1.3.1.Materiální vybavení.....	32
7.1.3.2.Organizační podmínky.....	32
7.1.3.3.Prostory mateřské školy.....	33
7.1.4. Charakteristika vzdělávacího programu.....	34
7.1.4.1.Vzdělávací obsah.....	34
7.2. Popis výzkumného vzorku.....	36
7.2.1. Oddělení berušek.....	36
7.3. Výzkumné metody.....	36
7.3.1. Anamnéza.....	36
7.3.2. Pozorování.....	37
7.3.3. Analýza produktů.....	37
8. Průběh výzkumného šetření.....	39
8.1. Metodika.....	39
9. Analýza výsledků výzkumu.....	40
9.1. Vzdělávání podle vzdělávací oblasti dítě a jeho tělo v mateřské škole „Máj“ ..	40
9.1.1. Materiální zabezpečení pro oblast dítě a jeho tělo.....	40
9.1.2. Využívané prostory.....	40

9.1.3. Obsah vzdělávání v oblasti dítě a jeho tělo.....	40
9.1.4. Rizika v oblasti dítě a jeho tělo.....	41
9.2. Interpretace získaných dat na začátku pozorování.....	41
9.2.1. Anamnézy a individuální plány.....	42
9.2.1.1. Respondent A.....	42
9.2.1.2. Respondent B.....	45
9.2.1.3. Respondent C.....	48
9.2.1.4. Respondent D.....	51
9.3. Interpretace získaných dat na konci prvního pololetí	54
9.3.1. Hodnocení individuálních plánů za první pololetí.....	54
9.3.2. Popis projevů dětí s ADHD při uplatnění metodických listů	57
10. Závěr praktické části.....	85
10.1. Souhrn získaných poznatků.....	85
10.2. Hodnocení metodických listů.....	86
10.3. Zásady vyplývající pro práci s metodickými listy.....	86
10.4. Poznátky pro praxi.....	87
11. Závěr.....	89
12. Seznam použité literatury a zdrojů.....	90
Seznam příloh.....	93

1. Úvod

Téma bakalářské práce autorka volila na základě problematiky ve svém současném zaměstnání. Pracuje jako učitelka mateřské školy Máj v Novém Jičíně, kde byly na oddělení (ve kterém autorka pracuje) přijaty děti s diagnózou hyperkinetické poruchy. V první části své práce se autorka zaměří na edukaci právě dítěte s ADHD. Nejprve ve stručnosti osvětlí pojem ADHD, dále předškolní věk, který je pro oblast mateřské školy nutno zmínit. Důležitým bodem teoretické části je Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, který určuje cíle vzdělávání v podmínkách mateřské školy. Autorka se blíže věnuje i vzdělávací oblasti dítě a jeho tělo, a zmiňuje i zásady pro práci s dítětem s ADHD.

V další části bakalářské práce je cílem vypracování metodických listů pro danou oblast dítě a jeho tělo a s nimi i vytvoření zásad vyplývajících z požadavků na vzdělávání dětí s ADHD. Tyto zásady budou stanoveny s pozorování projevů chování dětí s ADHD během a po aplikaci metodických listů v praxi. Úkolem bylo pozorovat změny v chování u dětí s ADHD a jejich schopností vyrovnat se s požadavky na vzdělávání, v rámci oblasti dítě a jeho tělo.

V mateřské škole, kde autorka pracuje se setkává s názory starších učitelek, na roztěkanost a nepozornost „dnešních“ dětí. Názory tvrdí, že dříve bývaly děti jiné, pozornější, klidnější a vnímavější. Dnes jsou děti přecitlivělé, neklidné a nesoustředěné, nic pořádně neumí, jen běhat. Podle jejich názoru jsou jedním slovem dnes děti hyperaktivní. Mnoho učitelů s pojmy hyperaktivita a nepozornost nešetří, přitom si neuvědomují, že při tomto konstatování dítěti dávají pomyslnou diagnózu. Hyperaktivita, chceme-li aktivita, je pro děti přirozená stejně tak jako hra, autorka je názoru: „Co by to bylo za hru, kdyby nebyla nějakým způsobem akční.“ O hyperaktivitě můžeme s určitostí hovořit jen tehdy když je diagnóza stanovená.

2. Attention Deficit Hyperaktivity Disorder – ADHD

2.1. Definice

Attention Deficit Hyperactivity Disorder je anglický název pro poruchu pozornosti spojenou s hyperaktivitou. Jako zkratka tohoto názvu se užívá ADHD (dále jen ADHD) (Zelinková, 2001).

„V minulosti se k pojmenování poruchy se symptomy ADHD používalo mnoho různých termínů. Patří sem například lehká mozková dysfunkce (LMD) nebo poškození mozku, hyperkinetická reakce a hyperkineze (Munden, Arcelus, 2006, s. 11).“

V české terminologii se dnes používají označení jako hyperkinetický nebo hyperaktivní syndrom (Jucovičová, Žáčková, 2010). Nejčastěji se však setkáváme s termínem ADHD, se kterým autorka bude i nadále operovat v celé bakalářské práci.

V celosvětovém měřítku se ADHD vyskytuje u 1 - 5 % obyvatelstva a to více u chlapců, než u dívek. Příčinou ale může být lepší podchycení u chlapců, protože mívají větší sklony k hrubosti a jejich problémy jsou tudíž nápadnější (Munden, Arcelus, 2006).

ADHD je vývojová porucha charakteristická vývojově nepřiměřeným stupněm pozornosti, hyperaktivity a impulzivity, která se často projevuje v ranném dětství (Zelinková, 2001).

Děti s hyperkinetickým syndromem s poruchou pozornosti ADHD, chronicky trpí nepozorností, nadměrnou aktivitou a impulzivitou (Paclt, 2007).

Autorka považuje za nejvýstižnější a pro praxi nejpoužitelnější definici ADHD od Zelinkové.

2.2. Klasifikace

„V současné době existují a používají se dva hlavní klasifikační systémy (soubory diagnostických kritérií):

- 1. Klasifikační systém Světové zdravotnické organizace (The International Clasification of Diseases, 10th edition, u nás známý jako Mezinárodní klasifikace nemocí, 10 revize neboli MKN - 10).*
- 2. Klasifikační systém Americké psychiatrické asociace (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 4 th edition, neboli DSM - IV) (Munden, Arcelus, 2002, s. 15 - 16).“*

Mezinárodní klasifikace MNK - 10 rozlišuje mezi poruchou aktivity a pozornosti, poruchou hyperkinetickou a poruchou chování.

F90	Hyperkinetické poruchy
F90.0	Porucha aktivity a pozornosti
F90.1	Hyperkinetická porucha chování
F90.8	Jiné hyperkinetické poruchy
F90.9	Hyperkinetická porucha, NS

Klasifikační systém Americké psychiatrické asociace DSM-IV označuje ADHD jako poruchu pozornosti spojenou s hyperaktivitou nebo také jinak, jako syndrom deficitu pozornosti spojeného s hyperaktivitou. Obě tyto klasifikace se liší v řadě příznaků, nezbytných pro stanovení diagnózy. MKN– 10 posuzuje zvlášť nepozornost, zvlášť hyperaktivitu a zvlášť impulzivitu. DSM - IV posuzuje buď nepozornost nebo hyperaktivitu s impulzivitou. Z toho tedy vyplývá, že i děti bez nedostatečné kontroly impulzivity mohou splňovat diagnostická kritéria pro ADHD. Různé studie poukazují na to, že dle MKN – 10 je diagnostikován menší počet dětí se závažnějšími příznaky a dle DSM – IV je diagnostikována větší skupina lidí, která splňuje méně přísná a širě definovaná kritéria (Munden, Arcelus, 2002).

2.3. Etiologie

Na vzniku onemocnění se podílí více faktorů, ale převažují genetické příčiny (Drtílková, 2007).

Genetické příčiny potvrzují výzkumy i poznatky z praxe, které říkají, že hyperaktivita se častěji dědí po mužské linii. Hyperaktivní může být jeden z rodičů, prarodičů, či sourozenců, apod. Jako nejčastější příčina bývá uváděno drobné difúzní poškození mozku, které vzniká v době zrání centrální nervové soustavy (dále jen CNS). Příčinou tohoto bývá hypoxie, tedy nedostatek kyslíku, nebo také krvácení do mozku. Tato poškození vznikají v době perinatální (v době porodu), nebo postnatální (po porodu) nebo v ranném dětství. Konkrétně může jít o onemocnění matky v době těhotenství, nedonošenost, nebo přenošenost dítěte, komplikace v průběhu porodu. Dále pak infekční a horečnatá onemocnění po porodu, déle trvající stavy bezvědomí, úrazy hlavy, nedostatek kyslíku, déletrvající stavy bezvědomí apod. (Jucovičová, Žáčková, 2010).

„Příznaky hyperkinetické poruchy může posilovat nebo naopak zmírňovat rodinné prostředí, ve kterém dítě vyrůstá (Drtílková, 2007, s. 48).“

2.4. Klíčové symptomy

Mezi klíčové symptomy ADHD patří:

- Nepozornost
- Hyperaktivita
- Impulzivita

2.4.1. Hyperaktivita

Je běžné že se nám malé děti zdají hyperaktivní, je prokázáno, že děti s ADHD jsou aktivní již v děloze před narozením. Po narození děti bývají často plačtivé, špatně spí (Munden, Arcelus, 2006).

Živost u malých dětí by měla patřit k přirozeným vzorcům chování, ale u dětí s ADHD je tato živost nadměrná. Typickými znaky ADHD jsou tedy nadměrná nebo vývojově nepřiměřená úroveň motorické či hlasové aktivity. Nadměrnou úroveň motorické aktivity lze popsat jako neklid, nespokojené vrtění se. Dále jsou u dětí pozorované zcela zbytečné pohyby těla, které nejsou v dané situaci příliš vhodné, jsou bezúčelné. Děti jsou neustále v pohybu, nikdy na svém místě, dělají spoustu neopodstatněných věcí, které jsou neúčelné, neustále pohybují rukama, nohama, dělají činnosti bez vyzvání. Často skáčou do řeči, broukají si, nebo jinak ruší svým hlasovým projevem (Paclt, 2007).

2.4.2. Impulzivita

Za impulzivitu považujeme neschopnost zamezit reakci na impuls (Munden, Arcelus, 2006). Tato neschopnost zamezit reakci na impuls v praxi znamená, že dítě v jakékoli situaci využívá možnosti projevit se. Časté vykřikování bez rozmyšlení, dítě odpovídá na otázku ještě dříve než ji pedagog dořekne. Často skáčou do řeči, berou si věci které nejsou potřebné k dané činnosti. Je pro ně problémem až na ně přijde řada, např. ve hře. Bez rozmyšlení jednají v různých situacích, což vede k častým omylům vzniklých v důsledku impulzivity. S impulzivitou také souvisí možné riziko úrazu (Paclt, 2007).

Souvislost s impulzivitou má také snadná vyrušitelnost, neschopnost plánovat a organizovat si věci (Munden, Arcelus, 2006).

2.4.3. Nepozornost

Výše zmíněná hyperaktivita a impulzivita způsobuje dětem s ADHD také problémy s jejich pozorností, není to ale nepozornost v pravém slova smyslu, ale jedná se spíše o příliš velkou pozornost kterou dítě s ADHD věnuje neustále různým podnětům ve svém okolí. Jedná se

o vyrušitelnost dítěte, neustále zajímavými podněty. Znamená to tedy, že se dítě nedokáže delší dobu soustředit (Jucovičová, Žáčková, 2010).

„Jejich pozornost je přelétavá, snadno se odpoutá, všechno je rozptýlí (Drtlíková, 2007, s. 20).“

Největší důraz na pozornost dítěte je kladen především před zahájením školní docházky a později pak ve škole, kdy už dítě svou přílišnou vyrušitelností trpí. *„Ve svých věcech nemají pořádek, stále něco hledají, a zapomínají, ztrácejí hračky a školní pomůcky (Drtlíková, 2007, s. 20).“* Pozornost u dětí s ADHD je vždy snadno odvedena k zajímavějšímu úkolu (Paclt, 2007).

2.4.4. Další příznaky a ukazatelé

Zdravotní problémy kterými děti s poruchou pozornosti a hyperaktivity mohou souviset jsou například strabismus, zhoršená motorická koordinace, enuréza apod. Poruchy spánku které se vyznačují delší dobou než dítě usne a poté častým nočním probouzením. U dětí s ADHD se pak vyskytuje více častěji než u normálních dětí porucha učení, porucha chování, opoziční a vzdorovité chování, agresivita, psychické poruchy jako úzkost, nižší sebehodnocení, deprese apod. (Paclt, 2007).

2.5. Diagnostika

ADHD se u různých lidí vyskytuje v různých stupních závažnosti. Diagnóza se určuje těžko, neexistují totiž žádné diagnostické testy. Symptomy se různí podle věku situace a podmínek. ADHD má vždy stejné složky a to impulzivitu, hyperaktivitu a nepozornost, tyto symptomy se ale mohou projevovat individuálně odlišně. Symptomy se mění podle toho, co se právě děje a jak se dítě cítí. Aby se dala stanovit přesná diagnóza je nutné získat vyšetření kvalifikovaného a dostatečně zkušeného odborníka. ADHD by měl diagnostikovat komplexní tým odborníků a celkové vyšetření zahrnuje pečlivé posouzení symptomů.

Vyšetření by rovněž mělo být komplexní, čerpá se ze zdravotních záznamů, provádí se zdravotní anamnéza, školní anamnéza, rodinná anamnéza. Dále se hodnotí sociální situace – rodinné prostředí. Provádí se tělesné vyšetření, pozorování dítěte a posuzovací škály (Munden, Arcelus, 2006).

Klasifikační systémy MKN – 10 a DSM – IV uvádějí diagnostická kritéria dle kterých můžeme ADHD diagnostikovat. Autorka zdůrazňuje rozdíly mezi jednotlivými klasifikačními systémy. Pro přesnější přehled uvádí diagnostická kritéria obou klasifikačních systémů.

2.5.1. Klasifikační kritéria MKN – 10

Nepozornost:

(Alespoň 6 z následujících příznaků nepozornosti přetrvává po dobu nejméně šesti měsíců v takové míře, že má za následek nepříznivost dítěte a neodpovídá jeho vývojovému stádiu)

1. často se mu nedaří pozorně se soustředit na podrobnosti nebo dělá chyby z nepozornosti ve škole, při práci nebo při jiných aktivitách;
2. často neudrží pozornost při plnění úkolů nebo při hraní;
3. často se zdá, že neposlouchá, co se mu říká;
4. často nedokáže postupovat podle pokynů nebo dokončit školní práci, domácí práce nebo povinnosti na pracovišti (nikoli proto že by se stavělo do opozice či nepochopilo zadání);
5. často není s to uspořádat si úkoly a činnosti;
6. často se vyhýbá úkolům, například domácím pracím, které vyžadují soustředěné duševní úsilí;
7. často ztrácí věci potřebné pro vykonávání určitých úkolů nebo činností, například školní pomůcky, pera, knížky, hračky nebo nástroje;
8. často se dá lehce vyrušit vnějšími podněty;
9. často je při běžných denních činnostech zapomětlivý;

Hyperaktivita:

(Alespoň 3 z následujících příznaků hyperaktivity přetrvávají po dobu nejméně šesti měsíců v takové míře, že má za následek nepříznivost dítěte a neodpovídá jeho vývojovému stádiu)

1. často bezděčně pohybuje rukama nebo nohama nebo se vrtí na židli;
2. při vyučování nebo v jiných situacích, kdy by mělo zůstat sedět, vstává ze židle;
3. často pobíhá nebo popochází v situacích, kdy je to nevhodné (u dospívajících nebo u dospělých se mohou vyskytovat pouze pocity neklidu);
4. často je nadměrně hlučné při hraní nebo má potíže chovat se tiše při odpočinkových činnostech;
5. trvale vykazuje nadměrnou motorickou aktivitu, kterou není schopno zásadně podřizovat společenským podmínkám nebo požadavkům;

Impulzivita:

(Alespoň jeden z následujících příznaků impulzivity přetrvává po dobu nejméně šesti měsíců v takové míře, že má za následek nepříznivost dítěte a neodpovídá jeho vývojovému stádiu)

1. často vyhrkne odpověď dřív, než byla zodpovězena otázka;
2. často nevydrží stát v řadě nebo nedokáže počkat, až na ně přijde řada při hře nebo v kolektivu;
3. často přerušuje ostatní nebo se jim plete do hovoru (např. skáče jiným do řeči, ruší je při hře);
4. bez ohledu na společenské zvyklosti a omezení nadměrně mluví;

Tab. č. 1 MKN – 10: Hyperkinetická porucha (Munden, Arcelus, 2006, s. 16 – 18)

2.5.2. Klasifikační kritéria DSM – IV

Nepozornost:

(Šest nebo více následujících příznaků nepozornosti přetrvává po dobu nejméně šesti měsíců v takové míře, že má za následek nepříznivost dítěte a neodpovídá jeho vývojovému stádiu)

1. často se mu nedaří pozorně se soustředit na podrobnosti nebo dělá chyby z nepozornosti ve škole, při práci nebo při jiných aktivitách;
2. často neudrží pozornost při plnění úkolů nebo při hraní;
3. často se zdá, že neposlouchá, když se na ně přímo hovoří;
4. často nepostupuje podle pokynů a nedaří se mu dokončit školní práci, domácí práce nebo povinnosti na pracovišti (nikoli proto že by se stavělo do opozice či nepochopilo zadání);
5. často mívá problémy zorganizovat si úkoly a činnosti;
6. často se vyhýbá vykonávání úkolů, nedělá je rádo, zdráhá se například dělat domácí práce, které vyžadují soustředěné duševní úsilí (například školní nebo domácí úkoly);
7. často ztrácí věci potřebné pro vykonávání úkolů nebo činností (například hračky, školní pomůcky, pera, knížky, nebo nástroje);
8. často se dá lehce vyrušit vnějšími podněty;
9. často zapomíná na každodenní povinnosti;

Hyperaktivita a impulzivita:

(Šest nebo více následujících příznaků hyperaktivity či impulzivity přetrvává po dobu nejméně šesti měsíců v takové míře, že má za následek nepříznivost dítěte a neodpovídá jeho vývojovému stádiu)

Hyperaktivita:

1. často bezděčně pohybuje rukama nebo nohama nebo se vrtí na židli;
2. často při vyučování nebo v jiných situacích, kdy by mělo zůstat sedět, vstává ze židle;
3. často pobíhá nebo popochází v situacích, kdy je to nevhodné (u dospívajících nebo u dospělých se takové chování může omezit na subjektivní pocity neklidu);
4. často mívá potíže tiše si hrát nebo v klidu něco jiného dělat;
5. bývá často na pochodu, nebo se chová jako by jelo na motor;
6. často bývá nepřiměřeně upovídané;

impulzivita:

7. často vyhrkne odpověď dřív, než byla dokončena otázka;
8. mívá problém vyčkat až ně něj přijde řada;
9. často přerušuje ostatní nebo se jim plete do hovoru (např. skáče jiným do řeči, ruší je při hře);

Tab. č. 2 DSM –IV : Porucha pozornosti spojená s hyperaktivitou (Munden, Arcelus, 2006, s.16 – 18)

2.5.3. Kritéria závažnosti

Doplněno z hlediska pedagogicko-psychologické praxe.:

Typ ADHD	Míra sociálního začlenění	Projevy	Péče
• Mírný	minimální nebo žádná újma na angažovanosti ve společnosti;	klesá schopnost koncentrace pozornosti;	individuální přístup; bez speciální péče;
• Střední	kolísání mezi mírnou a vážnou újmu na sociálním začlenění;	patrné nesoustředění, neklid, a překotné reakce, emoční nestabilita aj.;	individuální přístup; speciální péče;
• Vážný	velmi vážná újma na sociálním začlenění;	mnoho projevů ve v nadměrné míře; neschopnost koncentrace; výrazný neklid; rizikové chování; neschopnost sebekontroly; kombinace se specifickými poruchami učení;	individuální přístup; nezbytná speciální péče;

Tab. č. 3 Kritéria závažnosti (Jučovičová, Žáčková, 2010)

2.6. Projevy ADHD v psychických procesech

Autorka již zmínila hlavní klíčové symptomy dětí s ADHD, kterými jsou nepozornost, hyperaktivita a impulzivita. Mimo tyto základní projevy ADHD lze u dětí pozorovat i přidružené poruchy v psychických procesech tak v motorice (viz dále 2.7)

2.6.1. Pozornost

„Pozornost je charakterizována jako zaměřenost vědomí“ (Vágnerová, 2004, s. 62).

Děti s ADHD jsou roztěkané, nesoustředěné, nepozorné. Dají se snadno vyrušit z činnosti jakýmkoli podnětem. Téměř vůbec nejsou odolné vůči vlivu vedlejších rušivých podnětů. Jejich pozornost není výběrová, zaujme je vše kolem nich. Vzhledem k poruše CNS neumí rozlišit podstatné vjemy.

Porucha koncentrace pozornosti je rovněž typickou záležitostí. U předškolních dětí lze pozorovat značnou nevytrvalost. Nevydrží si dlouho hrát s jednou hračkou, nezůstávají u dlouho trvající hry, ve které se hůře přizpůsobují pravidlům hry, nedokončí ji, doslova běhají od jedné věci ke druhé. Stále vyžadují nové a nové podněty, bývají charakterizovány jako netrpělivé, to především proto že jim způsobuje velkou námahu setrvat u úkolu který vyžaduje delší soustředění a trpělivost. Většinou takovéto úkoly nedokončí, nebo jim trvají dlouhou dobu. Kolísání schopnosti koncentrace pozornosti má tedy negativní dopad na výkonnost dětí, můžeme

pozorovat nepřiměřené kolísání pozornosti. Děti se chvíli soustředí dobře, pak jako by vypnou a chvíli se opět soustředí a jsou schopni vnímat.

Pozornost je rovněž ovlivněna lehčí unavitelností těchto dětí. Rozsah pozornosti je příliš malý. Cílené zaměření pozornosti činí velké úsilí. Délka koncentrace pozornosti je ovlivněna rychlou unavitelností dětí s ADHD. Pozornost může být ulpívavá, kdy děti ulpí na jednom podnětu a těžko se od něj odpoutají. *Porucha pozornosti negativně ovlivňuje veškeré poznávací procesy* (Jucovičová, Žáčková, 2010, s. 28).“

2.6.2. Paměť

„Paměť je schopnost přijímat, uchovávat a vybavovat minulé zkušenosti (Vágnerová, 2004, 65).“

U ADHD jsou charakteristické poruchy v oblasti krátkodobé paměti jak už sluchové, nebo zrakové. Informace děti vnímají, ale nedokáží si je zapamatovat a to buď vůbec, nebo jen částečně. Proto děti často neudělají co se po nich chce, pokud je totiž pokyn delší a složitější, nezapamatují si jej vůbec nebo jen jeho začátek případně jen konec. Někdy se stává, že paměť ulpívá na jedné vzpomínce, ke které se děti často vrací a nedokážou se od ní odpoutat, proto si potom nemůžou vybavit další informace.

Problémem bývá i vybavení si konkrétní informace z paměti, vybavení pak můžeme pomoci když např. napovíme klíčové slovo, nebo situaci kdy docházelo k příjmu informace a pak si již lehce vybaví. Poruchy paměti nezahrnují jen příjem informací, ale i jejich další zpracování, to znamená uchování a vybavení si. Vybavení si bývá nepohotové a namáhavé. Poruchy paměti jsou vážnou příčinou vzniku problémů v učení a školní neúspěšnosti. *„V důsledku poruch paměti tyto děti často zapomínají nejen pokyny, ale i své věci, pořád něco ztrácejí a hledají, nepamatují si ,co kam daly, proč šly právě tam, kam šly, a co tam měly udělat* (Jucovičová, Žáčková, 2010).“

2.6.3. Myšlení a řeč

„Myšlení je komplexní poznávací schopností, která slouží ke zpracování, interpretaci a zařazení získaných informací, k volbě určitého řešení problému a z toho vyplývajících plánování další činnosti (Vágnerová, 2004, s. 64)“

U dětí s ADHD hovoříme o určité rigiditě a ulpívavosti v myšlení. Děti mívají tendence ke stereotypním řešením, ulpíváním na detailech a opomíjením podstatných vztahů. Nejsou schopni postihnout situace globálně, to má za následek impulzivitu a sklon k chaotickým řešením pokusem a omylem. Je narušena plynulost myšlení a to kvůli zvýšené vnímavosti

k podmětům. U některých dochází k opoždění v rozvoji slovně pojmového myšlení. Stejně tak v řeči se projevuje poruchou tvorby pojmů. Děti s ADHD mívají myšlení méně pružné, ulpívavé až stereotypní, nebo naopak chaotické a zmatené (Jucovičová, Žáčková, 2010).

Ulpívavé myšlení se projevuje opakováním slov nebo slovních spojení, opakovaně se vrací k téže myšlence (Vágnerová, 2004).

Děti lpí na myšlence, nedokáží se od ní odpoutat a neustále se k ní vracejí. Neudrží myšlenkovou souvislost. Dále může být myšlení zabíhavé, dítě pak není schopno říkat podstatné údaje a neustále odbočuje od tématu (Jucovičová, Žáčková, 2010).

„Zabíhavé myšlení je charakteristické narušenou plynulostí (Vágnerová, 2004, s. 64).“

Myšlení je překotné to znamená že buď příliš rychlé, nebo naopak pomalé, těžkopádné a zdlouhavé. Řeč slouží jako systém umožňující určitý způsob zpracování informací a myšlení (Vágnerová, 2004).

S poruchami myšlení souvisejí i poruchy řeči, tyto poruchy lze členit na:

- Poruchy porozumění řeči
- Poruchy aktivní řeči

Poruchy porozumění řeči se projevují nechápáním významu slov a jejich smyslu sdělení. Mohou být následkem poruch sluchové diferenciacce (rozlišování), nebo poruch pozornosti, nesoustředění se. Poruchy aktivní řeči jsou pak poruchy artikulace a rytmu řeči. Jako důsledek neobratnosti mluvidel bývají typické vady řeči. Kvůli artikulační neobratnosti mají děti s ADHD problémy s vyslovováním delších, náročnějších, cizích slov. Někdy bývá řeč dětí nesrozumitelná jen proto že chtějí říci co nejvíce informací co nejrychleji. Většinou bývá řeč neadekvátně hlasitá, proto jsou děti s ADHD pořád slyšet. U dítěte lze pozorovat, že se s vyslovováním opravdu namáhá, kroutí pusou, při hovoru děti pracují celým tělem, pomáhají si rukou, apod.

Často se u dětí vyskytuje opožděný vývoj řeči, nebo koktavost, která je spojována s poruchami krátkodobé paměti, dítě opakuje začátek slova nebo věty několikrát, protože mezitím zapomnělo co vlastně chtělo říci. Koktavost ale může souviset i s překotností v řeči, artikulační neobratností apod.

Často se stává že děti působí jako by nevěděly co se jim říká, nebo co se po nic chce. To souvisí s poruchou tvorby pojmů, což má za následek chudší slovní zásobu a tak se i řeč druhých může dětem s ADHD zdát obsahově nejasná. Proto dochází velmi často k problémům v komunikaci.

Projev dětí je chaotický, stává se že přeskakují v souvislostech, nebo náhle změni téma, vyjádří se neobratně, nebo zpomaleně aniž by si to uvědomovaly. Někdy se objevuje stereotypní používání slovních spojení, nebo vět (Jucovičová, Žáčková 2010)

2.6.4. Emoce a chování

„Emoce (city) jsou výrazem našeho subjektivního vztahu ke světu i k sobě samému. Slouží jako prostředek aktuální orientace a s tím související regulace chování (Vágnerová, 2004, s. 67).“

Vágnerová dále dělí poruchy emocí na:

- Poruchy afektů;
- Poruchy nálady;

Většina autorů se shoduje, že děti s ADHD často trpí poruchami emocí, u dětí můžeme pozorovat časté výkyvy nálad a emoční labilitu (citová nestálost). S výkyvy nálad souvisí nevyočitatelné reakce dětí, jejich rychlé přechody od pláče ke smíchu a naopak. Na podněty děti reagují bouřlivě až neadekvátně, objevují se poruchy sebeovládání, afektivní a agresivní reakce. Tyto projevy mohou být ale důsledkem prožívání nadměrné zátěže dítěte.

U dětí se projevuje ztížená adaptace na nové podmínky, ulpívají na stereotypch. Na změny reagují neochotou, hněvem a podrážděním. Jejich snížená schopnost vyrovnat se změnami a neúspěchy vede ke konfliktům s okolím.

Děti s ADHD neumí dát najevo své city adekvátním způsobem, někdy je jejich jednání označeno jako nepochopitelné, často potom své city potlačují. Hodně záleží na tom v jakém jsou děti s ADHD citovém rozpoložení a to obzvlášť v situacích kdy mají vykonat nějaký úkol. Jednou jej zvládnou dobře, podruhé vůbec, záleží totiž na momentální náladě, s výkyvy nálad pak souvisí výkyvy výkonnosti (Jucovičová, Žáčková, 2007).

Pro děti s ADHD je typická nízká frustrační tolerance, některé podněty je dovedou vyvést z míry a vedou až k afektivním výbuchům. Ty samé podněty by ale dítě bez poruchy pozornosti s hyperaktivitou z míry vůbec nevyvedly. Pro děti s ADHD je agresivní a afektivní jednání mnohdy ventilem pro nashromážděné napětí.

Snížená schopnost vcítit se je velmi obtížná, často svým chováním druhým ubližují aniž by věděli proč, dělá jim potíže rozlišit co je vhodné a co naopak nevhodné. Proto že jsou pro své chování většinou nepřijímány mezi ostatní, snaží se upoutat svou pozornost, často ale nevhodným způsobem. Bohužel ale nevnímají, že udělaly něco nevhodného a diví se že je okolí odmítá.

Děti pak trpí sníženým sebevědomím v důsledku častých neúspěchů. Na stranu druhou může být poutání pozornosti určitým výrazem egoismu a sebestřednosti, nechápou potřeby druhých a proto jsou zaměřeny na sebe. Velký pozor musíme dávat u dětí s ADHD které bývají zvýšeně

vztahovačné. Tuto vztahovačnost můžeme považovat za výsledek dřívějších negativních zkušeností. City dětí s ADHD bývají nestálé a přelétavé, často mají problémy v soužití s vrstevníky a to proto ke snížené schopnosti empatie a zvýšené afektivitě (Jucovičová, Žáčková, 2010).

2.7. Projevy ADHD v motorice

Poruchy motoriky se projevují obtížemi v jemné a hrubé motorice (pohybech), ty mohou být také zapříčiněny poruchou sluchového a zrakového vnímání (Jucovičová, Žáčková, 2010).

2.7.1. Oblast jemné motoriky

Zvláštní nápaditosti bývají především v jemné motorice, děti mívají problémy v sebeobsluze, např. při oblékání, při jídle při manipulaci s příborem. Často sledujeme problémy s písmem, s kresbou, která je neúhledná zmatená. U dětí může být narušena i mikromotorika očí, která se projeví problémy se čtením. V souvislosti s poruchou motoriky mluvidel hovoříme o artikulační neobratnosti (Zelinková, 2001).

2.7.2. Oblast hrubé motoriky

Děti s ADHD bývají často označovány jako neobratné, neohrabané, nešikovné. Bývá narušena koordinace horních a dolních končetin, pohyby jsou pak málo koordinované. Výrazné bývá svalové napětí a křečovitě pohyby. „*Proces automatizace pohybů je dlouhodobější*“ (Jucovičová, Žáčková, 2010, s. 35).“

Děti mívají problémy v pohybových hrách, často ji svou neobratností kazí a pak bývají ostatními vylučováni. Mívají potíže v jízdě na kole, míčových hrách, tanci a jiných náročnějších výkonech vyžadujících zvýšenou pozornost a motorickou koordinaci. Některé děti mívají narušené vnímání tělového schématu (Jucovičová, Žáčková, 2007).

2.7.3. Poruchy sluchového a zrakového vnímání

Děti trpí velkými deficity ve vnímání jak sluchového tak zrakového, nejde však o poruchu orgánů. V oblasti zrakového vnímání lze pozorovat špatné rozlišování tvarů, projevují se i poruchy pravolevé orientace a orientace v prostoru. Někdy se stane že dítě nerozlišuje nebo jen s obtížemi pravou a levou stranu. V oblasti sluchového vnímání děti nerozlišují podobné zvuky, dlouhé a krátké zvuky, nerozpoznají tón hlasu. Nedokáží převést zrakové podněty na sluchové. Děti potom mají problémy i se sluchovou a zrakovou pamětí (Jucovičová, Žáčková, 2010).

3. Dítě předškolního věku

3.1. Vymezení

Předškolní období trvá od 3 do 6 let. Konec této fáze není určený jen fyzickým věkem, ale sociálně a to nástupem do školy (Vágnerová, 2000). Je to období mezi čtvrtým až šestým rokem (Kuric, 2001). Charakteristickým znakem tohoto věku je postupné uvolňování vázanosti na rodinu a rozvoj aktivity, která už není natolik samoučelná (Vágnerová, 2000).

3.2. Obecná charakteristika předškolního věku

3.2.1. Tělesný a motorický vývoj

Dítě v předškolního věku přibere na váze deset až patnáct kilogramů. Ve třech letech je pro dítě často typická batolecí proporcionalita postavy, to znamená – krátké končetiny, kulovitý trup s vystouplým bříškem, kdy dítě obvykle nedokáže zatáhnout břišní stěnu za svislici spuštěnou z výběžku prsní kosti. Hlava je kulovitá a větší k poměru těla. Mezi čtvrtým a šestým rokem dochází k růstu končetin, které se prodlužují a trup ztrácí svou kulovitost (Dvořáková, 2002). Toto období je charakteristické také velkým kloubním rozsahem (Kučera, Dylevský a kol., 1999).

V předškolním věku dochází také ke zrání nervové soustavy, zkvalitňuje se řízení těla a s tím související řada pohybových dovedností (Dvořáková, 2002).

Motorika u dětí mezi třetím a šestým rokem se začíná individuálně lišit. Ve čtvrtém roce dítě postupně osamostatňuje pohyb končetin od pohybu celého těla. Dítě dokáže v tomto období stoje na jedné noze, zjišťuje, že každá končetina může vykonávat jiný pohyb. Chůze je již urovnanější a plynulejší, v kolenním kloubu není dolní končetina již trvale ohnuta, v šesti letech má chůze individuálně typické znaky. Čtyřleté dítě dokáže chodit po špičkách, rovnováha mu ale dělá potíže. Typické pro předškolní dítě je různé poskakování, měnění směru, rychlosti a rytmu. Ve čtyřech letech je dítě schopno provádět skok s rozběhem, hod horním obloukem a až v šesti letech je dítě schopno spojit házení s chytáním (Čelikovský, 1979).

Předškolní věk je vhodný pro začátek rekreačních sportů např. lyžování, bruslení, jízda na kole (Šulová, 2004).

Při nácviu se preferuje cvičení založené na dětské hře. V předškolním věku se vytváří vztah k pohybu, proto je důležitá motivace (Kučera, Dylevský a kol., 1999).

S rozvojem jemné motoriky souvisí rovněž rozvoj dětské kresby. Od spontánního čarání (okolo dvou let), kdy je čára či „kolečko“ mnohoznačné a často dítětem popisované jinak, až ke

schopnosti dobře napodobit základní tvary a namalovat lidskou postavu (Gillernová, Mertin, 2003).

Dítě nejprve maluje postavu jako hlavonožce (hlava a nohy) později přidává další lidské znaky. Výtvarné projevy předškoláka jsou individuální, většinou značně kreativní, proto je dítě důležité podporovat (Šulová, 2004).

3.2.2. Hra v předškolním věku.

V praktické části autorka uvede metodické listy, které zpracovala pro Oblast dítě a jeho tělo. Ve velké části metodických listů jsou uvedeny pohybové hry, proto zde tuto kapitolu zařadila. Existují různé definice hry, všechny se shodují v několika faktech, autorka rovněž názoru, že hra je nejpřirozenější aktivitou dítěte a všestranně rozvíjí jeho osobnost. Pro příklad uvádí definici hry podle Průchy, Walterové a Mareše (2003).

Hra je forma činnosti, která se liší od práce a od učení. Člověk se hrou zabývá po celý život, v předškolním věku je hra vůdčím typem činnosti a proto má zdě své specifické postavení. Hra oplývá řadou aspektů: aspekt poznávací, procvičovací, emocionální, pohybový, motivační, fantazijní, tvořivostní, sociální, rekreační, diagnostický, terapeutický. Zahrnuje také činnosti jednotlivce, dvojice, malé skupiny či velké skupiny. Existují hry, k jejichž provozování jsou nutné speciální pomůcky (hračky, herní pomůcky, sportovní náčiní, nástroje, přístroje). Většina her má ale podobu sociální interakce s jasně vymezenými pravidly (danými dohodou aktérů nebo společenskými konvencemi). Ve hře se mnoho pozornosti věnuje jejímu průběhu (hry s převahou spolupráce, s převahou soutěžení). Hra vzniká spontánně (náhodně), nebo záměrně, kdy dochází k ovlivňování průběhu hry.

Význam hry je mnohostranný:

- je důležitým činitelem vývoje;
- učí dítě překonávat překážky;
- rozvíjí iniciativu a rozhodnost;
- má důležitý význam pro tělesný vývoj (rozvoj jemné i hrubé motoriky, uspokojuje citové potřeby);
- podporuje rozvoj osobnosti (formování charakterových a volných vlastností);
- je významným výchovným a vzdělávacím činitelem;
- připravuje dítě na život získáváním zkušeností v různých sociálních rolích.

Dělení her z pedagogického hlediska

Autorka si je vědoma, že existuje celá řada rozdělení her, uvádí ale pouze některé příklady:

- Funkční hry;

Typické pro kojenecké období (uplatňování senzomotorických funkcí například úchop předmětů, vydávání zvuků a podobně).

- Manipulační hry;

Manipulace s různými předměty.

- Konstruktivní hry;

Důležité pro svůj cíl a dosažený výsledek (práce s různým materiálem, stavebnice, modelovací hmota, vystřihování).

- Napodobovací hry;

Napodobování činností, u mladších dětí jsou to například hlasy zvířat, u starších dětí napodobování péče o panenku.

- Úlohové hry;

Vychází z napodobovacích her, děti přebírají úlohu dospělých, většinou jsou to kolektivní hry na někoho (na maminku, na školu).

- Receptivní hry;

Malá pohybová aktivita, přijímání a zpracovávání vnějších podnětů např. poslouchání pohádek, sledování televizního programu.

- Intelektové hry;

Přiřazování komponentů podle různých kritérií.

- Senzorické hry;

Určování rozdílů u dvou stejných obrázků – rozlišují vnější smyslovou kvalitu.

- Slovní hry;

Pro rozvoj slovní zásoby.

- Rytmičko hudební hry;

Zaměřeny na rytmičnost a muzikálnost dítěte (vytleskej rytmus).

- Dramatické hry;

- Psychomotorické hry;

Zprostředkování výchovy přes vnímání a pohyb(Čáp, Mareš, 2001).

Předškolní věk bývá označován jako věk hry, je to doba, kdy si dítě hraje soustředěně a je do hry velmi angažováno. Hra souvisí se skutečností, ve které dítě žije a prostřednictvím hry se

přirozeně učí, hrou si dítě rovněž napomáhá z různých druhů napětí, ve hře se dítě realizuje (Kotátková, 2005).

Po stránce obsahové u dětí předškolního věku převládají hry námětové – úlohové, ve kterých vystupují reálné prvky a detaily odpozorované z běžného života. Z intelektuálních her jsou pro toto období důležité hádanky a didaktické hry. Populární jsou i konstruktivní hry se stavebnicemi a v neposlední řadě hry pohybové. (Valenta, Müller, 2004).

3.2.3. Vývoj myšlení v předškolním věku

Poznávání v tomto věku se projevuje zaměřeností na nejbližší svět a pravidla, která v něm existují (Vágnerová, 2000). J. Piaget (1970) nazval typický způsob uvažování v předškolním věku jako názorné, intuitivní myšlení. Toto myšlení je málo flexibilní, nepřesné a prelogické.

Typické znaky jsou pro myšlení:

- Egocentrismus – ulpívání na subjektivním pohledu a tendence zkreslovat úsudky na základě subjektivních preferencí.
- Fenomenismus – důraz na určitou, zjevnou podobu světa. Dítě se fixuje na nějaký obraz reality, který není schopné ve svých představách opustit. Svět je pro něj takový, jak vypadá jeho podstatu ztotožňuje se zjevnými znaky.
- Magičnost - tendence pomáhat si při interpretaci dění v reálném světě fantazií, a tak jeho poznání zkreslovat. Předškolní děti nedělají rozdíly mezi skutečností a fantazijní produkcí.
- Absolutismus – je to přesvědčení, že každé poznání musí mít definitivní a jednoznačnou platnost. Tyto tendence jsou z projevů dětské potřeby jistoty (Vágnerová, 2000).

3.2.4. Verbální schopnosti

Verbální kompetence v předškolním věku se zdokonalují jednak v obsahu i formě. Děti se učí mluvit pomocí nápodoby verbálního projevu dospělých lidí, s nimiž děti žijí a komunikují. Nápodoba řeči má selektivní charakter. Děti napodobují všechno, co slyší. Většinou si zapamatují určitou část sdělení, kterou opakují bezprostředně poté, co ji slyšely.

Děti se nápodobou učí také gramatická pravidla. Mladší předškoláci užívají gramatická pravidla rigidně a dělají v nich chyby. Od čtyř let děti začínají mluvit ve složitějších větách, později i v souvětích, kde se stále objevují chyby. V dětském vyprávění se objevují nepřesnosti a agramatismy. Z hlediska vývoje poznávacích procesů je významnou složkou řečového vývoje tzv. egocentrická řeč, která není prvotně určena pro jinou osobu a bývá spojena s myšlením.

Egocentrická řeč je určená pro sebe, bude mít jiný obsah i strukturu, než má komunikace s partnerem. Může fungovat jako prostředek myšlení (Vágnerová, 2000). Podle Klenkové (2006) na přelomu mezi třetím a čtvrtým rokem dítě vyjadřuje svoje myšlenky zpravidla obsahově zároveň i formálně s dostatečnou přesností. Tento stav nazýváme intelektualizace řeči. Týká se kvantitativní stránky osvojování nových slov, zpřesňování obsahu slov a gramatických forem, rozšiřování slovní zásoby. V období okolo tří let dítě často mluví ve třetí osobě.

3.2.5. Socializace, emoce a chování v předškolním věku

Podle Eriksona (1963) je předškolní věk označován jako věk iniciativy, jehož hlavní potřebou je aktivita. Základním úkolem je rozvíjení takové aktivity, která je pro dítě účelná, proto musí být nějakým způsobem regulována. Na počátku období dítě uspokojují mnohé činnosti samy o sobě, tak je tomu vždy na počátku rozvoje většiny schopností a dovedností. Teprve po dosažení určité úrovně se taková aktivita stává prostředkem a slouží k určitému cíli. Aktivita předškolního dítěte má svůj cíl. Volba činností je stále ovládána emocemi a aktuálními potřebami (Vágnerová, 2000).

V tomto věku se dítě přidává k jednoduchým hrám a činnostem. Dítě často sleduje, jak si ostatní děti hrají. Nejprve je hra paralelní poté následuje hra spolu (Allen, Marotz, 2002).

V sociální interakci s dospělými se děti zaměřují na okolní poznávání světa a pátrají po příčinách různého dění, dospělé používají jako zdroj informací. Dítě je v tomto období přesvědčeno o vševědoucečnosti dospělých, proto se jich také na všechno vyptává (Kuric, 2001).

Předškolní věk je období, kdy dítě získává autonomii a pečující osoby striktněji stanovují dané limity a hranice pro jejich chování. Dramaticky narůstá hněv a opozice (Stuchlíková, 2002). V předškolním věku je důležité, aby rodiče a učitelé učili děti projevovat emoce a umět je pojmenovat. Častým rysem emocí v předškolním věku je labilita citů, dítě často mění své nálady, postoje, chování. Morální uvažování se vyvíjí v závislosti na zkušenostech dítěte, která nemají individuálně specifický charakter, ale jsou dány sociokulturně. Předškolní dítě je ovlivněno normami které mu prezentují uznávané autority. Normy pak usnadňují orientaci v sociokulturním prostředí dítěte (Vágnerová, 2000).

4. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV)

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) vyšel v platnost v roce 2004. V systému kurikulárních dokumentů stojí spolu s dalšími vzdělávacími programy na úrovni státní. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání vymezuje požadavky, podmínky a pravidla pro vzdělávání dětí předškolního věku, tedy dětí ve věku od 3 do 6-7 let.

Pravidla rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání jsou závazná pro předškolní vzdělávání v mateřských školách, v mateřských školách s upraveným programem podle speciálních potřeb dětí a v přípravných třídách. Dále se pravidla vztahují na pedagogické činnosti probíhající v mateřské škole a jiných institucích zařazených do sítě škol a školských zařízení.

„Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání určuje jakýsi rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů (*Výzkumný ústav pedagogický, 2004*).“

4.1. Cíl RVP PV

Rámcové cíle jsou vyjádřením základní orientace předškolního vzdělávání a práce pedagoga.

- 1. rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání;**
- 2. osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost;**
- 3. získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí.**

tab. č. 4 Cíle RVP PV (RVP PV, 2004)

4.2. Klíčové kompetence

V souvislosti s rámcovým vzdělávacím programem musí autorka uvést klíčové kompetence, které rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání udává. Klíčové kompetence představují cíle vyjádřené v podobě výstupů. „*V kurikulárních dokumentech jsou obecně formulovány jako soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého jedince* (Výzkumný ústav pedagogický, 2001).“

Klíčové kompetence mají ústřední pozici v rámcových vzdělávacích programech a vytváří již u dětí předškolního věku elementární základy, významné z hlediska přípravy dítěte pro započítí systematického vzdělávání a celoživotní učení. Předškolní vzdělávání by mělo o vytváření klíčových kompetencí cíleně usilovat

Pro etapu předškolního vzdělávání jsou za klíčové kompetence považovány:

1.	kompetence k učení
2.	kompetence k řešení problémů
3.	kompetence komunikativní
4.	kompetence sociální a personální
5.	kompetence činnostní a občanské

Tab. č. 5 Klíčové kompetence (Výzkumný ústav pedagogický, 2004)

4.3. Vzdělávací obsah RVP PV

Rámcový vzdělávací program má svůj obsah, který představuje hlavní prostředek vzdělávání dítěte v mateřské škole. Vzdělávací obsah RVP PV je formulován v podobě učiva a očekávaných výstupů. Vzdělávací obsah je uspořádán do pěti vzdělávacích oblastí, které jsou nazvány :

- dítě a jeho tělo – oblast biologická
- dítě a jeho psychika – oblast psychologická
- dítě a ten druhý – oblast interpersonální
- dítě a společnost - oblast sociálně – kulturní
- dítě a svět – oblast enviromentální

Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou pro pedagoga srozumitelné a dá se s jejich obsahem dále pracovat. Každá oblast zahrnuje vzájemně propojené kategorie kterými jsou dílčí cíle, vzdělávací nabídka a očekávané výstupy. Pod těmito pojmy si představíme záměry směřující k naplnění očekávaných výstupů a tedy dosahování klíčových kompetencí v jednotlivých oblastech, které se navzájem prolínají (Smolíková, Opravilová a kol., 2004).

Vzhledem k tomu, že se autorka bude ve své praktické části věnovat edukaci dítěte s ADHD v oblasti dítě a jeho tělo, je důležité zmínit se o této oblasti blíže.

4.4. Vzdělávací oblast dítě a jeho tělo

Nadměrný pohyb a aktivita dětí s ADHD vedla autorku k zaměření se nad možnostmi nápravy ve vzdělávací oblasti dítě a jeho tělo. Cílem v další praktické části bude pomoci dětem s ADHD vyrovnat se s požadavky na výkon v dané oblasti. Autorka jen ve stručnosti uvede pasáže týkající se dané oblasti.

4.4.1. Záměry

Základními záměry této oblasti jsou:

- *stimulovat a podporovat růst a neurosvalový vývoj dítěte, podporovat jeho fyzickou pohodu, zlepšovat jeho tělesnou zdatnost i pohybovou a zdravotní kulturu, podporovat rozvoj jeho pohybových i manipulačních dovedností, učit je sebeobslužným dovednostem a vést je k zdravým životním návykům a postojům (Výzkumný ústav pedagogický, 2004).*

4.4.2. Dílčí cíle

V souladu se vzdělávacím záměrem jsou stanoveny tzv. specifické vzdělávací cíle pro danou oblast (dílčí cíle). Tyto cíle znázorňují to co pedagog u dítěte podporuje a postupně učí.

Podle RVP PV (2004) dílčími vzdělávacími cíli jsou:

- uvědomění si vlastního těla;
- rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky;
- rozvoj a užívání všech smyslů;
- fyzické i psychické zdatnosti;
- osvojení si věku přiměřených praktických schopností a dovedností;
- osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech;
- osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví;
- přijímat zdravé životní návyky a postoje;
- spoluvytvářet pohodu prostředí.

4.4.2.1. Vzdělávací nabídka

Hlavní činnosti a příležitosti pro předškolní vzdělávání v této oblasti představuje vzdělávací nabídka. Vzdělávací nabídkou rozumíme to co pedagog *dítěti nabízí*:

- lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky a lezení);
- nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla na místě);
- zdravotně zaměřené činnosti;
- smyslové a psychomotorické hry;

- konstruktivní a grafické činnosti;
- hudební a hudebně pohybové hry a činnosti;
- jednoduché pracovní a sebeobslužné činnosti v oblasti osobní hygieny, stolování, oblékání, úklidu, úpravy prostředí aj.;
- činnosti zaměřené na poznávání lidského těla a jeho částí;
- příležitosti a činnosti směřující k ochraně zdraví a vytváření zdravých životních návyků;
- činnosti relaxační a odpočinkové;
- příležitosti a činnosti směřující k prevenci úrazů (Výzkumný ústav pedagogický, 2001).

4.4.2.2.Očekávané výstupy

Představují činnosti, základní kompetence, které by dítě na konci předškolního období mělo zvládnout. (VÚP, 2000) Očekávané výstupy představují výkon dítěte který by měl zvládnout na konci předškolního období.

Očekávanými výstupy jsou:

- zachování správného držení těla;
- zvládání základních pohybových dovedností a orientace v prostoru;
- koordinace pohybů a jiné polohy a pohyby těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou;
- vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu;
- ovládat dechové svalstvo, sladit pohyb se zpěvem;
- vnímat a rozlišovat pomocí smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, chutě, vnímat hmatem apod.);
- ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku;
- zvládnout sebeobsluhu;
- uplatňovat základní kulturně hygienické návyky;
- pojmenovat části těla, některé orgány, znát jejich funkce, mít povědomí o těle a jeho vývoji;
- rozlišovat, co prospívá zdraví a co mu škodí;
- mít povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc;

- umět zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, drobnými nástroji, sportovním náčiním a nářadím, výtvarnými pomůckami a materiály, jednoduchými hudebními nástroji, běžnými pracovními pomůckami.

4.4.2.3.Rizika

„Rámcový program vždy k dané obsahové oblasti upozorňuje na možná rizika, která by mohla negativně ovlivnit rozvoj dětí (Šmelová, 2004).“

Za možná rizika považujeme vše co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů pedagoga. Možné riziko představuje:

- nevyhovující denní režim (režim, neboli uspořádání dne v mateřské škole by mělo vyhovovat fyziologickým dětským potřebám a zásadám zdravého životního stylu);
- nedostatečný respekt k individuálním potřebám dětí;
- nerespektování tělesných a smyslových předpokladů a pohybových možností dětí;
- neznalost zdravotního stavu a jiných zdravotních problémů dítěte;
- omezování spontánních pohybových aktivit, málo rozmanitá či jednostranná nabídka pohybových činností;
- nedostatek řízených pohybových aktivit;
- nevhodné prostory pro pohybové činnosti;
- nevhodná organizace z hlediska bezpečnosti dětí;
- nevhodné vzory chování dospělých v prostředí mateřské školy;
- nedostatečně připravené prostředí;
- nedostatečné vybavení náčiním, nářadím, popř. nedostatečné využívání vybavení pro činnost apod.

5. Pedagogické zásady pro práci s dítětem s ADHD

Z hlediska výchovného vedení dětí s ADHD autorka nyní uvede několik hlavních zásad pro výchovně vzdělávací činnost s dítětem s ADHD.

Hlavními zásadami výchovného vedení podle Jucovičové a Žáčkové (2010) jsou:

1. Vytvoření klidného, citově protepleného rodinného prostředí
 - mít dítě rádo i když zlobí;
 - dát mu najevo že má v rodině oporu a zázemí, pocit sounáležitosti;
 - požadavky musí být přiměřené, pro dítě zvládnutelné;
 - musíme být klidní a vyrovnaní dáme tím najevo příklad dítěti;
 - pozitivně přijímat dítě takové jaké je;
2. Stanovit hranice a řád
 - dítě by mělo vědět co se od něj očekává, co je přijatelné chování a co ne;
 - pravidla soužití vymežit jasně, konkrétně;
 - pravidelný režim dne – svět dítěte jasně uspořádaný a přehledný;
3. Důslednost
 - důsledně dodržovat dohodnutá pravidla;
 - dítě pravidelně a často kontrolujeme, kontrola musí být efektní s okamžitou zpětnou vazbou;
 - vedeme dítě k vyvození důsledků jeho chování;
4. Jednotné výchovné postupy
 - sjednocení výchovy v rodině;
 - sjednotit výchovné působení rodiny a školy;
 - sjednotit výchovné působení ve škole (učitelé);
5. Zaměření na kladné stránky osobnosti dítěte
 - chválíme dítě i za malé dílčí pokroky, oceňujeme i snahu;
 - umožníme dítěti prožívat úspěch;
 - posilujeme žádané způsoby chování;
6. Usměřňovat aktivitu dítěte přiměřenými podněty
 - dostatečný přívod přiměřených podnětů;
 - můžeme využít i techniky expresivních terapií (arteterapie, muzikoterapie, dramaterapie,..);
 - dodržujeme celkový režim dne, spánek, stravování;
 - podporujeme zájmy a koníčky;

6. Cíl a úkoly závěrečné práce

6.1. Cíl

Cílem je vytvoření metodických listů pro vzdělávací oblast dítě a jeho tělo.

6.2. Dílčí cíl

Pozorovat změny v chování u dětí s ADHD a vytvoření výchovně vzdělávacích zásad vyplývajících z požadavků na vzdělávání dětí s ADHD podle daných metodických listů.

7. Charakteristika výzkumného souboru a výzkumné metody

7.1. Místo šetření

Jako místo šetření autorka volila mateřskou školu, ve které pracuje.

7.1.1. Identifikační údaje o mateřské škole

Název organizace: Mateřská škola Máj, Nový Jičín, K. Čapka 6, příspěvková organizace
Sídlo: K. Čapka 6 /372, 741 01 Nový Jičín
IČ: 750 037 32
Zřizovatel organizace: Město Nový Jičín, okres Nový Jičín
Sídlo: Masarykovo náměstí 1, 741 01 Nový Jičín
IČ: 002 982 12
Ředitelka školy: Jarmila Šimurdová
Zástupce ředitelky: Jitřenka Machulová

Právní subjekt vznikl dne 1. ledna 2003 a sdružuje čtyři mateřské školy, kterými jsou: MŠ Karla Čapka, kde je i ředitelství právního subjektu, MŠ Vančurova, MŠ Jubilejní a MŠ Loučka.

7.1.2. Charakteristika mateřské školy

Mateřská škola se nachází uprostřed sídliště. Je obklopena velkou zahradou a množstvím zeleně. Terén zahrady je velice členitý a dává dětem dostatek prostoru pro volný pohyb. V zimě je terén využíván k bobování.

V budově mateřské školy se nachází čtyři oddělení. Ve třech odděleních je po 25 dětech, čtvrté oddělení má snížený počet dětí na 20. Součástí mateřské školy je kuchyň. Část budovy je pronajata pro „M centrum“ – zde se sdružují maminky s malými dětmi, pro které je připraven program s odborným vedením.

Jednotlivá oddělení jsou stavěna účelově /třída, herna, kuchyňka, šatna, umývárna/. Vybavení jednotlivých oddělení je průběžně obměňováno a doplňováno. Prostředí se modernizuje. Oddělení pro nejmladší děti je otevřeno od letošního školního roku 2009/2010.

V současné době navštěvuje mateřskou školu 95 dětí. Tři oddělení jsou smíšená, jejich názvy byly zvoleny na základě barevného provedení jednotlivých oddělení, (žluté – sluníčka, modré – hvězdičky, červené – berušky), oddělení je pro nejmladší děti (broučci).

V mateřské škole pracuje sedm pedagogických pracovníků včetně ředitelky na stoprocentní úvazek a jedna pedagogická pracovníce na šedesátiprocentní úvazek, z toho čtyři pedagogické pracovníce dálkově studují. Dále zde pracují dvě provozní pracovníce, účetní na 69% úvazku, vedoucí školní jídelny a tři pracovníce v kuchyni.

Mateřská škola si uvědomuje, že výchova dítěte začíná už od jeho ranného dětství, proto je organizace i obsah vzdělávací nabídky pro děti přizpůsoben potřebám jednotlivých věkových skupin, s přihlédnutím k individuálním potřebám dětí.

7.1.3. Podmínky vzdělávání

Podmínky na vzdělávání v mateřské škole jsou plně v souladu s požadavky Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.

7.1.3.1. Materiální vybavení

Vybavení odpovídá základním požadavkům, které jsou dostačující pro všestranný vývoj dětí. Průběžně se doplňují a modernizují didaktické pomůcky vhodné pro jednotlivé věkové kategorie. Průběžně se modernizuje nábytek v mateřské škole (stoly, židle, postýlky). Dle finančních možností se dokupují kvalitní víceúčelové hračky. Probíhá průběžné obohacování učitelské knihovny o nové a odborné publikace, stejně tak o publikace určené pro děti. Několikrát během roku se dokupuje potřebný výtvarný materiál. Je zajištěn dostatek jídla, ovoce a zeleniny. Zajištěn je i pitný režim během celého dne.

7.1.3.2. Organizační podmínky

Činnosti v průběhu dne je možné aktuálně upravit, dodržovány jsou intervaly mezi jídly. Dopolední časový postup nemusí být dodržen, záleží na činnosti a programu v tom daném dni.

V mateřské škole probíhají nejrůznější kroužky pro děti. Každý čtvrtek probíhá saunování dětí v dopoledních hodinách od října do května. Každé úterý co čtrnáct dní, probíhá výtvarný kroužek, dále pak kroužek keramiky, kopaná. V úterý dopoledne děti předškolního věku navštěvují „Metodu dobrého startu“ a ve čtvrtek odpoledne výuku angličtiny.

Uspořádání dne v mateřské škole:

6.00 - 8.30	Hrové činnosti zaměřené na úkoly z výchovných
8.30 - 9.00	hygiena, svačinka
9.00 - 9.30	Ranní kruh – povídání s dětmi, činnosti vycházející z třídních plánů, zaměřené na jednotlivé výchovné a vzdělávací složky, skupinová práce s dětmi
9.30 – 11.30	Pobyt venku
11.30 – 12.00	oběd
od 12.00	postupné ukládání dětí ke spánku, poslech pohádky, ukolébavky, příběhu apod.
do 14.15	vstávání dětí – děti si samy skládají pyžama, ustýlají postýlky
14.15 – 14.45	Svačinka
15.00 – 16.00	Volná hra dětí, rozhovory s rodiči, nabízené činnosti

Tab. č. 6 Uspořádání dne v mateřské škole

V oddělení Broučků je provoz od 6.30 hod. do 15.30 hod. pozměněná je i doba jídla, u ranní svačinky na 8.15 hod., u oběda 11.15 hod a odpolední svačinky v 14.15 hod.

7.1.3.3. Prostory mateřské školy

Prostory mateřské školy jsou členěny účelově. V oddělení Broučků a Hvězdiček mají děti k dispozici třídu propojenou s hernou, dále prostory kde se nachází nové sociální zařízení se sprchovým koutem. V oddělení Sluníček a Berušek mají děti k dispozici hernu, třídu a jednu menší hernu, která ale v oddělení Sluníček tvoří zároveň knihovnu. Obě oddělení mají rovněž prostory kde se nachází nové sociální zařízení se sprchovým koutem. Všechna oddělení mají vlastní šatnu.

Prostory pro výdej jídla jsou krom doby jídla dětem nepřístupné, oddělení Broučků a Sluníček mají samostatnou výdejnu, oddělení Berušek a Hvězdiček společnou. Učitelkám mateřské školy jsou vyčleněny prostory šatny s vlastním sociálním zařízením a sprchovým koutem.

Učitelky mají rovněž vlastní studovnu vybavenou kopírkou a počítačem s tiskárnou, tuto studovnu užívají zároveň provozní pracovnice v polední pauze. Dále pak je zde sklad rozumové výchovy, kde se nachází nejrůznější didaktický a názorný materiál k jednotlivým tématům

školního vzdělávacího programu. A v neposlední řadě tzv. sklad tělocviku, který se nachází v oddělení hvězdiček, v úzkém dříve nevyužívaném prostoru /viz. příloha č. 16/.

7.1.4. Charakteristika vzdělávacího programu

Školní vzdělávací program nese název „Jsme malí , ale šikovní“, je brán jako ekvivalent k projevům chování jednotlivých dětí mateřské školy a dětí vůbec.

Filozofie mateřské školy se zakládá na požadavku, aby čas strávený v mateřské škole byl pro děti radostí, příjemnou zkušeností a zdrojem dobrých základů do života a do vzdělávání. Mateřská škola využívá metody prožitkového učení, což znamená, že hry a činnosti jsou založeny na přímých zážitcích. Snažíme se o rozvoj všech důležitých složek pro vývoj dítěte.

V oblasti tělesného rozvoje mateřská škola zaměřuje na více pohybu u dětí /tělovýchovné chvílky, cvičení, volný pohyb na zahradě, otužování dětí, dostatečné větrání atd./. Nabízí pohybové aktivity jako kopaná, předplavecký výcvik, bruslení aj.

Psychický rozvoj dětí se snaží rozvíjet nenásilnou formou, např. zařazování skupinové práce do činností, využívání hry , situační učení apod.

V sociální oblasti se zaměřuje na samostatnost všech dětí, vytváření sociální citění, přirozené a nenásilné zapojení dětí do kolektivu.

Vzdělávání je většinou založeno na principu nabídky a individuální volby. Děti zde získávají skutečné činnostní výstupy – kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, kompetence činností a občanské.

Vzdělávací program nabízí prostor pedagogickým pracovníkům a rodičům zapojit se do tvorby vzdělávacího obsahu a vzdělávací nabídky. Školní vzdělávací program je v souladu s požadavky RVP PV.

7.1.4.1.Vzdělávací obsah

Vzdělávací obsah mateřské školy udává cíle předškolního vzdělávání, které by se měly prolínat v jednotlivých oblastech. Těmito cíly jsou:

- pomoci dětem v jejich rozvoji a učení
- pomoci dětem osvojit si základy hodnot, na nichž je založena naše společnost
- pomoci dětem stát se samostatnými osobnostmi, schopnými se projevit a působit na své okolí
- vytvářet dostatek podnětů k učení a poznávání

Plnění těchto cílů se realizuje hravou formou a to v práci ve skupinách nebo prožitkovým učením.

Vzdělávací obsah určuje jednotlivé tématické celky Školního vzdělávacího programu, ze kterých vyháží tvorba třídních vzdělávacích programů a týdenních plánů v jednotlivých třídách.

Pro přehled autorka uvede dané tématické celky.

Dráčkův podzim	<ul style="list-style-type: none">- na léto jde stáří- pouštíme draka- podzim krátí svůj den- uplakané počasí- padá listí kolem nás
Pohádková zima	<ul style="list-style-type: none">- čertoviny- vánoční překvapení- my se zimy nebojíme- karneval a pohádky- zimní radovánky
Jarní budíček	<ul style="list-style-type: none">- voláme jaro- co děláme celý den- poznáváme život zvířat- příroda kolem nás- pomlázka se veze
Letní dovádění	<ul style="list-style-type: none">- děti a naše planeta- cestování máme rádi- návštěva v ZOO- jedeme na prázdniny

Tab. č 7 Tématické celky

Obsah vzdělávání v mateřské škole se snaží o co největší možný rozvoj dětí v jednotlivých oblastech (Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho svět, Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost). Snaží se dětem přiblížit nejrůznější rozmanitost přírody, vytváření správných postojů k přírodě. Chce vytvářet plnohodnotné sociální prostředí pro děti, utvářet přátelské vztahy, nejen v mateřské škole. Utvářet povědomí o existenci jiných ras a kultur. Zviditelnit dětem nejrůznější nástrahy a nebezpečí které se ve společnosti objevují, apod.

7.2. Popis výzkumného vzorku

Nyní autorka uvede stručný popis oddělení mateřské školy ve kterém bude probíhat pozorování a práce s dětmi podle metodických listů k tělesné výchově v mateřské škole.

7.2.1. Oddělení Berušek

Oddělení Berušek je oddělení, které bylo dříve označováno jako červené oddělení. Nyní je v oddělení zapsáno 25 dětí. Z tohoto celkového počtu oddělení navštěvuje 11 předškolních dětí (5-7 let), 6 z nich má odklad školní docházky. Mezi děti s odkladem patří také tři respondenti s Hyperkinetickou poruchou ADHD, kteří mají odklad školní docházky z důvodu narození v letních měsících. Dále je v oddělení 9 dětí tzv. „středňáků“ (4-5 let) a 5 dětí ve věku 3-4 roky. Z řad „středňáků“ je i náš poslední respondent s hyperkinetickou poruchou ADHD.

Prostory oddělení byly popsány již výše /v kapitole 7.1.3.3, s. 34/, autorka však znovu popíše prostorovou situaci na oddělení. Fotografie z oddělení jsou umístěny v příloze bakalářské práce / příloha č. 13 – 15/.

Děti přichází na oddělení z šatny přímo do třídy oddělení. V šatně má každé dítě své místo a přihrádku na oblečení. Ve třídě jsou přímo uprostřed situovány 4 stoly po 6 místech, jeden stůl pracovní, tedy pro výtvarnou činnost a stůl učitelky, který se nachází mezi třídou a velkou hernou. Ve velké herně je nábytek situován po jejím obvodu, jsou to především nízké skříňky s přihrádkami na hračky, dále tři pojízdné bedny s kostkami, ribstoly, a klavír. Ze třídy mohou jít děti také do menší herny, kterou nazýváme „pokojíček“. V pokojíčku mají děvčata kuchyňku, domeček pro panenky, kočárky a sedací soupravu se stolečkem. Obě herny a třída mezi nimi, jsou situovány do tvaru písmene U, jehož střed tvoří místnost se sociálním zařízením. Záchody (5 míst) a koupelna (5 umyvadel a 1 sprcha). Oddělení je vybaveno podnětnými hračkami a je laděno do kontrastních barev (červená, bílá, zelená).

Z tělocvičného nářadí v oddělení nalezneme dvě lavičky a ribstoly. Třída je dále vybavena 27 měkkými míči, 20 plastovými míčky, stuhami a velkou obručí.

7.3. Výzkumné metody

Vybrané výzkumné metody autorka volila, protože jsou nejvíce využitelné pro výzkum v dané oblasti a dostupné zaměstnání.

7.3.1. Anamnéza

Původně medicínská diagnostická metoda zaměřená na rozpomínání si na předchorobí. Diagnostik pomocí této metody získává od klienta, jeho rodičů a dalších odborníků formou

rozhovoru či dotazníku údaje o problémech klienta. Získané informace pak pomáhají tyto problémy vysvětlit. Údaje jsou vždy důvěrné a profesionální etiketa zavazuje daného odborníka k naprosté mlčenlivosti (Valenta, Müller, 2004).

Pipeková (1998) uvádí dva druhy anamnéz, které používáme ve speciální pedagogice a to rodinnou anamnézu a osobní anamnézu.

Podle Valenty a Müllera (2004) by speciálního pedagoga měla zajímat především anamnéza rodová, perinatální, zdravotní, výchovná a vývojová anamnéza a anamnéza rodinná. Autorka je názoru, že rozdělení anamnézy podle autorů Valenty a Müllera (2004) je pro speciálně pedagogickou praxi přesnější.

Autorka pro svou práci zmapovala anamnézu všech jednotlivých respondentů formou rozhovorů s rodiči a pedagogy, kteří přišli do kontaktu s respondenty. Následovně stanovila anamnézu osobní, rodinnou a školní.

7.3.2. Pozorování

Specifický druh vnímání a myšlení zaměřený na osobu nebo jev s cílem rozpoznat nejdůležitější znaky a vlastnosti a také příčiny které tyto znaky a vlastnosti vyvolaly. (Valenta, Müller, 2004)

Pozorování nám umožňuje zkoumat jedince v přirozených podmínkách, pomáhá nám zjišťovat jeho schopnosti na zjevné úrovni, osobnostní vlastnosti, sociální vztahy a probíhající psychické vztahy, které se projevují navenek a které charakterizují dotyčného člověka. (Přinosilová, 1997)

Existuje řada technik záznamu, v případě participovaného pozorování se volí deníkový záznam, který je spíše kvalitativní povahy, dále se používají ratingové techniky – škálování, kde škála může být kategorialní, grafická, nebo numerická. (Valenta, Müller, 2004)

Autorka využila pozice pedagoga na oddělení mateřské školy, které je pro respondenty přirozeným prostředím. Následně písemně zaznamenávala projevy jednotlivých dětí a to na volné listy vkládané do individuálních vzdělávacích plánů. Ty pak vyhodnotila.

7.3.3. Analýza produktů

Analýza produktů činností využívá jakýchkoli produktů klienta, v praxi se nejčastěji používá analýza dětské hry a kresby. (Valenta, Müller, 2004)

„Předškolní dítě vyjadřuje svůj názor na svět v kresbě, vyprávění, nebo ve hře.“ (Vágnerová, 2000) o hře viz. výše /kapitola 2.4.2.2. hry v předškolním věku/.

Kresba dítěte předškolního věku v celku přesně odráží grafomotorické schopnosti dítěte, úroveň vizuomotorické koordinace a citové vnímání.

Vývoj kresby:

- Dítě má radost z pohybu a zanechávání stopy do 4. roku hovoříme o stádiu cíleného čmárání
- V 4 – 5 letech hovoříme o stádiu linií, neboli prvotního obrysu, tématem kresby je lidská postava (hlavonožec), květiny, auta, domy
- Další fází je fáze lineárního náčrtu ve věku 5 – 7 let, dítě vnímá barvu ale málo ji uplatňuje, objevuje se dvojdimenzionální zobrazení postavy (Valenta, Müller, 2004).

Pro účely bakalářské práce postačí pouze stádia kresby v období do nástupu do školy a to vzhledem k zaměření na předškolní dítě.

Autorka se zaměřila na veškeré projevy svých respondentů. Ve hře se zaměřila na schopnost hry v kolektivu, stejně tak na hru jednotlivce, tj. výběr hračky, projevy ve hře, apod. V kresbě se autorka zaměřila spíše na schopnost zaměření se na činnost, úchop kreslicích nástrojů, motorické projevy.

8. Průběh výzkumného šetření

8.1. Metodika

Autorka se věnovala své závěrečné práci po dobu prvního pololetí školního roku 2009/2010 v období od září do ledna. Každý druhý týden při ranní směně s dětmi mívala minimálně dvakrát týdně pohybové aktivity, při kterých pracovala podle vytvořených metodických listů k dané oblasti dítě a jeho tělo. Metodické listy zpracovávala vždy k danému tématu podle Školního vzdělávacího programu a Třídního vzdělávacího programu. Následné pozorování probíhalo pravidelně při a po pohybových aktivitách a dále pak při aktivitách během dne.

Při tvorbě metodických listů k tělesné výchově v mateřské škole, autorka vždy určila cíl daný pro oblast dítě a jeho tělo (dílní cíl) a ním i cíle (formou očekávaných výstupů) související s danou činností. Možnosti vyrovnávání se s nároky na dítě s ADHD pozorovala i při jiných činnostech během prvního pololetí v mateřské škole.

Nejprve si autorka na začátku školního roku zmapovala anamnézy jednotlivých dětí s ADHD a sestavila pro tyto děti individuální vzdělávací plány. Na konci prvního pololetí provedla vyhodnocení jednotlivých individuálních vzdělávacích plánů. Dále vyhodnocení pozorování dle vytvořených metodických listů a jejich cílů vyplývajících s cíly v dané oblasti dítě a jeho tělo a stanovila zásady pro práci s dětmi s ADHD podle metodických listů k tělesné výchově v mateřské škole.

Při práci podle metodických listů autorka pracovala s celým oddělením mateřské školy, vždy ale zdůraznila úkoly pro děti s ADHD. Pokud měli o plnění zvláštních úkolů zájem i ostatní děti, nebránila jim. Při pozorování a hodnocení se však zaměřovala více na respondenty.

Anamnézy autorka popsala se schválením rodičů dětí s hyperkinetickým syndromem, vycházela z rozhovorů s nimi, z lékařských zpráv, ze zpráv od psychiatrů a psychologů. Rodiče činnost navíc s dítětem uvítali. S výsledky pozorování svých dětí byly seznámeni. Na vytváření individuálních plánů spolupracovala s rodiči a ředitelkou mateřské školy. Individuální plán byl stanoven v září 2009 a jeho vyhodnocení proběhlo v lednu 2010.

9. Analýza výsledků výzkumu

9.1. Vzdělávání podle vzdělávací oblasti dítě a jeho tělo v mateřské škole „Máj“

9.1.1. Materiální zabezpečení pro oblast dítě a jeho tělo

Autorka zmapovala materiální podmínky ve skladu tělovýchovného náčiní, náradí a pomůcek, které mohou učitelky v mateřské škole Máj využívat pro pohybové činnosti. K dispozici je: 40 pěnových míčů, 3 staré lana, 6 starých žíněnek, 3 fotbalové míče, 1 pešek, 2 dřevěné žebříky, 4 dřevěné překážky, 6 kuželů, 1 prasklý gym – ball a další dva použitelné, 10 velkých obručí, 30 malých obručí, 4 masážní míčky, 1 šikmá plocha, 20 kuželek, 30ks tenisových míčů, 50ks houbiček, 50 ks plastových drátěnek. Dále 2 kozy, švédská bedna a 2 trampolíny. Sklad je ale bohužel příliš úzký a věci jsou zdě poskládány jedna přes druhou což stěžuje výběr a manipulaci.

9.1.2. Využívané prostory

V mateřské škole bývá prováděna většina činností z oblasti Dítě a jeho tělo v hernách na jednotlivých odděleních. Jednotlivé herny neodpovídají požadavkům pro tělesnou výchovu. Povrch každé herny je pokryt nerovnaným kobercem, prostor je sice velký, ale uprostřed stojí mohutný nosný sloup, který člení celý prostor herny. Místnost bývá často přetopená, není zde místnost pro nářadovnu, veškeré pomůcky se musí nosit ze skladu tělovýchovného vybavení. Učitelky nejsou s tímto prostorem spokojeny, neboť je příliš malý a veškeré věci se zde skládají jedna přes druhou. Údajně se tato situace nedá zcela vyřešit, další prostory jsou využity k jiným účelům.

Kromě tělocvičny využívají učitelky školní zahrady, která je sice velká, ale s příliš členitým a nerovným terénem na kterém se vyskytují tři velká pískoviště, spousta stromů s vyčnívajícími kořeny, apod. Problémem jsou zde také staré dřevěné prolézačky, které nejsou vyhovující kvůli bezpečnosti. Mateřská škola nemá žádné hřiště, má pouze malou betonovou plochu, která není vhodná na pohybové aktivity z důvodů malého prostoru a častých úrazů. Učitelé využívají však hřišť vyskytujících se na sídlišti, nebo většího betonového prostoru před školou

9.1.3. Obsah vzdělávání v oblasti dítě a jeho tělo

Podle školního vzdělávacího programu je vzdělávací obsah zaměřen na tělesný a pohybový rozvoj dětí především v tělovýchovných chvilkách, cvičení na náradí, cvičení pro koordinaci pohybu, relaxační a dechová cvičení. Vzdělávací obsah dále zdůrazňuje dostatečný pobyt venku

a využití přírodních podmínek k pohybu. Dále se zaměřuje na uvědomění si vlastního těla, sebeobsluhu v oblékání a stolování. Trvalým zaměřením obsahu vzdělávacího programu je prevence nemocí a úrazů, bezpečnost při činnostech a na spoluvytváření pohody prostředí formou vzájemného respektování domluvených pravidel.

9.1.4. Rizika v oblasti dítě a jeho tělo

Základní rizika ve vzdělávací oblasti dítě a jeho tělo představují např. denní režim nevyhovující fyziologickým potřebám dětí a zásadám zdravého životního stylu. Nedostatečný respekt k individuálním potřebám dětí, ze strany pracovníků mateřské školy. Omezování samostatnosti dítěte při pohybových činnostech, málo příležitostí k samostatným pracovním úkonům. Neznalost zdravotního stavu a zdravotních problémů dětí. Omezování spontánních pohybových aktivit, absence pohybových dovedností vedoucích k osvojení si nových pohybových dovedností. Největším problémem jsou nevhodné prostory pro pohybové činnosti a nevhodná organizace z hlediska bezpečnosti dětí. A v neposlední řadě nevhodné vzory chování dospělých v prostředí mateřské školy.

9.2. Interpretace získaných dat na začátku pozorování

Na začátku prvního pololetí nastoupilo do oddělení mateřské školy 25 dětí, z celkového počtu byl u 4 dětí diagnostikován hyperkinetický syndrom ADHD. Tři děti s Hyperkinetickým syndromem ADHD jsou ve věku předškolním a mají zároveň individuální vzdělávací program. Po účely učitelů mateřské školy byl stanoven individuální vzdělávací program i čtvrtému dítěti s hyperkinetickým syndromem ADHD.

9.2.1. Anamnézy a individuální plány

9.2.1.1. Respondent A

Osobní anamnéza

Respondent A je narozen jako první dítě matky. Dítě se narodilo v 36 týdnu těhotenství, porodní váha byla 2900 gramů. Těhotenství bylo problematické, matka měla již v minulosti problémy s těhotenstvím, dvakrát samovolně potratila. U dítěte byla diagnostikována hyperkinetická porucha. Psychomotorický vývoj byl v normě.

Rodinná anamnéza

Dítě pochází z plně fungující rodiny, žije s matkou, otcem a babičkou v panelovém bytě. Spolupráce rodiny a mateřské školy je výborná, rodiče se zajímají o výsledky dítěte v mateřské škole. Problémy spojené s hyperkinetickou poruchou rodiče zvládají velmi dobře, výchovné problémy řeší domluvou a vysvětlením. Jsou pro dítě dobrým vzorem. Dítě respektuje stanovená pravidla a v rámci svých možností se jimi řídí. V současné době je matka v pátém měsíci těhotenství, dítě se na příchod sourozence velmi těší.

Školní anamnéza

Adaptace na nové prostředí proběhla bez větších problémů, dítě si rychle zvyklo a nové paní učitelky, ihned si našlo kamarády mezi svými vrstevníky. Respektování pravidel v mateřské škole mu činí problémy. Činí mu problémy zapojit se do běžných společných aktivit všech dětí. Většinu doby stráví pomáháním paní učitelce, samo si nepohraje a pokud si hraje v kolektivu nerespektuje pravidla hry ostatních dětí. Při výběru hračky nepřemýšlí, vybírá impulzivně a mívá potíže se zapamatováním kde co vzalo a kam daná hračka patří. Často si po sobě neuklízí své hračky a věci. Dítě bývá veselé, není plačtivé. Při nástupu matky na nemocenskou si začalo vymýšlet nejrůznější bolesti, jen aby mohlo být s matkou doma. Po odhalení problému se tato situace dále už neobjevila, dítěti bylo vše vysvětleno. V průběhu loňského školního roku dítě navštěvovalo logopeda, kvůli špatné výslovnosti některých hlásek; již nenavštěvuje. Má dobrou slovní zásobu, tempo řeči je rychlé až zbrklé. Dítě má velké problémy v soustředěnosti, proto je nutné činnosti střídát. Má dobrý úchop psacího náčiní, z počátku byl ale velice křečovitý. V hrubé motorice se objevují nepřesné pohyby, které souvisí se špatným uvědoměním si tělového schématu. Dítě je velice šikovné v oblasti třídění a řazení, ale problémem je krátkodobá pozornost. Paměť je krátkodobá, myšlení je konkrétní.

Individuální plán pro dítě

Zájmy a silné stránky dítěte:

(Informace od rodičů též zahrnujte do hodnocení dítěte, jsou platné, i když mohou být odlišné od našich postřehů.)

- Dítě je velice komunikativní a přátelské
- Vyniká v individuálních sportovních činnostech (plavání)
- Baví jej skládačky, doplňovačky (obrázků)

Hra: <ul style="list-style-type: none">• hru a hračku si sám nevolí, jen občas vybírá impulzivně,• neví kam hračky patří• dlouho u hry nevydrží• občas jakoby neví co by• hraje si v kolektivu s kamarády, kterým spíše hru narušuje• při hře bývá občas hlučný a neukázněný• neuklízí si po sobě hračky	Sebeobsluha: <ul style="list-style-type: none">• samostatný v sebeobsluze a v osobní hygieně• obléká se sám s dohledem• kultura stolování činí menší problémy
Sebepřijetí: <ul style="list-style-type: none">• má zdravé sebevědomí, které se ale musí více formovat• snaží se dbát na osobní pohodu a pohodu druhých, vynaloží ale velké	Sociální dovednosti: <ul style="list-style-type: none">• dobrá adaptace na cizí prostředí• dělá mu potíže zapojit se do společných aktivit dětí• ve skupině se dokáže prosadit, neumí se podřídít• samostatně bývá nejistý
Obl. jazyka: <ul style="list-style-type: none">• nemá problémy v komunikaci• je výřečný• nenavštěvuje logopedii• slovní zásoba dobrá	Motorika: <u>jemná motorika:</u> <ul style="list-style-type: none">• ruka je uvolněná• vyniká v třídění a řazení drobných předmětů <u>hrubá motorika:</u> <ul style="list-style-type: none">• občas se objevují nepřesné pohyby při

	<p>průpravném cvičení</p> <ul style="list-style-type: none"> • vadné držení těla
<p>Řešení problémů:</p> <ul style="list-style-type: none"> • neumí řešit vlastní problémy s kamarády • rád řeší problémy které se jej netýkají • neumí se přizpůsobit kolektivu • snaží se prosazovat na úkor vrstevníků 	<p>Obl. Umění, zájem HV a VV</p> <ul style="list-style-type: none"> • navštěvuje výtvarný kroužek
<p>Obl. matemati.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vyniká v řazení a třídění • vnímá časové vztahy • ovládá početní řadu 1-6 	<p>Styl učení:</p> <p>Aktivní, hlasitý, závislý, pomalý, sluchový, dotykový</p>

<p>CÍLE: (včetně zdraví, bezpečnosti stravování, je-li nutno)</p>	<p>TŘÍDNÍ STRATEGIE: (spolupráce všech dospělých na probl. :)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • rozvoj prostorové orientace 	<ul style="list-style-type: none"> • lokomoční pohybové činnosti
<ul style="list-style-type: none"> • uvědomění si tělového schématu 	<ul style="list-style-type: none"> • smyslové a psychomotorické hry • zdravotně zaměřené cvičení
<ul style="list-style-type: none"> • koordinace pohybů 	<ul style="list-style-type: none"> • hudebně pohybové hry a činnosti
<ul style="list-style-type: none"> • upevňovat vztahy mezi vrstevníky 	<ul style="list-style-type: none"> • aktivity podporující sblížení dětí • činnosti zaměřené na porozumění pravidlům
<ul style="list-style-type: none"> • soustředěně poslouchat četbu, porozumět slyšenému 	<ul style="list-style-type: none"> • četba a vyprávění příběhů
<ul style="list-style-type: none"> • spontánní hra 	<ul style="list-style-type: none"> • poskytnout prostor pro vlastní hru, nenutit
<ul style="list-style-type: none"> • rozvoj kooperativních dovedností 	<ul style="list-style-type: none"> • společenské hry a aktivity

KRITÉRIA HODNOCENÍ:

Na základě posouzení počátečního stavu tj. školní anamnézy, budou hodnoceny cíle vyplývající z individuálního plánu pro dítě. Hodnocení – slovní, dvakrát ročně

9.2.1.2.Respondent B

Osobní anamnéza

Respondent B se narodil týden po termínu. Porod byl komplikovaný protahovaný, dítěti byl zamezen přísun kyslíku. Porodní váha byla 3300g, měřil 50 centimetrů, plodová voda byla zkalena. U dítěte byla diagnostikována hyperkinetická porucha. Psychomotorický vývoj byl v normě. Je velice hyperaktivní, roztěkaný, projevují se u něj výkyvy nálad. Je neobratný, nemotorný, až křečovitý. Nenavazuje příliš často oční kontakt.

Rodinná anamnéza

Respondent B je narozen jako třetí nejmladší dítě v rodině. Má o 8 let starší sestru a o 12 let staršího bratra. Všechny tři děti žijí pouze s matkou, která je velmi snaživá. Starší děti matce ve výchově sourozence vypomáhají. Matka spolupracuje s mateřskou školou, zajímá se o výsledky dítěte v mateřské škole. Z počátku ale odmítala jakoukoli připomínku na hyperaktivitu dítěte, odmítala poradnu a spolupráci se Speciálně pedagogickým centrem.

Školní anamnéza

Dítě se adaptovalo velmi dobře na mateřskou školu, navštěvuje ji rádo. Z počátku vůbec nenavazovalo oční kontakt, příliš nekomunikovalo s autoritou. V kolektivu dětí byl z počátku neoblíbený, těžko to snášel, občas to vypadalo, že ostatním dětem ubližuje schválně, aby tím poutal pozornost. S pomocí pedagoga je dnes velice oblíbeným kamarádem, děti jej vyhledávají. Od počátku byly velké obtíže s jeho hyperaktivitou a špatnou pozorností. Problémy s hyperaktivitou přetrvávají, pozornost dokáže soustředit při oblíbených činnostech jako je například kresba, nebo hra s dinosaury. Kresba byla s počátku na úrovni čmárání, toto čmárání dlouho přetrvávalo, nyní v kresbě velice pokročil, přeskočil stádium hlavonožce. Kresba postavy je promyšlená se všemi detaily. Problémy bývají při řízených činnostech, kterých se dítě velmi nerado účastní, protože občas někomu nechtěně ublíží, (shodí, udeří) je mu to pak velice líto. Dítě má často nekoordinované pohyby, často vráží do dětí. Pohyby neumí kontrolovat v menších prostorech, kde se neorientuje. Navštěvuje ale fotbalový kroužek, který jej velice baví, rád běhá. Jeho komunikace s učitelkou se počátkem letošního školního roku velice změnila, dítě

často a rádo vypráví. Většinou hovoří o tom co zažilo, své zážitky opakuje. Často ulpívá na jedné myšlence, zapomíná co vlastně chtělo říci, zadržává. Logopedii nenavštěvuje, nemá výraznější problémy v komunikaci. Dítě si rádo prohlíží encyklopedie, ve kterých jsou fotky, které chce společně s učitelkou pojmenovávat. Dítě je velice šikovné.

Individuální plán pro dítě

Zájmy a silné stránky dítěte:

(Informace od rodičů též zahrnujte do hodnocení dítěte, jsou platné, i když mohou být odlišné od našich postřehů.)

- Rád kreslí a maluje
- Má rád knihy, nejvíce encyklopedie
- Je velice přátelský

Hra: <ul style="list-style-type: none">• hru a hračku si volí sám, nejčastěji velké plastové dinosaury• dlouho u hry vydrží,• hra vždy přejde ve rvačku s kamarády• hraje si v kolektivu s kamarády• rozdělí se o hračku• při hře bývá hlučný a neukázněný, ale soustředěný na hru, která je velmi akční	Sebeobsluha: <ul style="list-style-type: none">• samostatný v sebeobsluze a v osobní hygieně• obléká se sám s dopomocí• kultura stolování činí menší problémy
Sebepřijetí: <ul style="list-style-type: none">• má zdravé sebevědomí, které se ale musí více formovat• snaží se dbát na osobní pohodu a pohodu druhých, vynaloží ale velké úsilí	Sociální dovednosti: <ul style="list-style-type: none">• dobrá adaptace na cizí prostředí• je velice přátelský• ve skupině se mu nedaří prosadit• nedělá mu potíže zapojit se do společných aktivit dětí
Obl. jazyka: <ul style="list-style-type: none">• nemá problémy v komunikaci• nenavštěvuje logopedii• slovní zásoba dobrá	Motorika: <u>jemná motorika:</u> <ul style="list-style-type: none">• křečovitě držení tužky, jde vidět velký přítlak na podložku

<ul style="list-style-type: none"> • je výřečný • rád vypráví 	<ul style="list-style-type: none"> • špatná koordinace oko ruka • motorika mluvidel křečovitá (kroučí pusou) <p><u>hrubá motorika:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • nekoordinované pohyby v menších prostorách • špatná prostorová orientace • křečovité držení těla • výrazný motorický neklid
<p>Řešení problémů:</p> <ul style="list-style-type: none"> • neumí řešit vlastní problémy s kamarády, je řeší pláčem • neumí se prosadit v kolektivu 	<p>Obl. umění, zájem HV a VV</p> <ul style="list-style-type: none"> • rád zpívá
<p>Obl. matemati.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vnímá časové vztahy • ovládá početní řadu 1-6 	<p>Styl učení:</p> <p>Aktivní, hlasitý, závislý, pomalý, zrakový</p>

<p>CÍLE: (včetně zdraví, bezpečnosti stravování, je-li nutno)</p>	<p>TŘÍDNÍ STRATEGIE: (spolupráce všech dospělých na probl. :)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • rozvoj prostorové orientace 	<ul style="list-style-type: none"> • lokomoční pohybové činnosti • vnímání pokynů – v předu, v zadu, apod.
<ul style="list-style-type: none"> • uvědomění si tělového schématu 	<ul style="list-style-type: none"> • smyslové a psychomotorické hry • zdravotně zaměřené cvičení • relaxační techniky
<ul style="list-style-type: none"> • koordinace pohybů • koordinace oka a ruky 	<ul style="list-style-type: none"> • hudebně pohybové hry a činnosti • manipulační činnosti s drobnými předměty
<ul style="list-style-type: none"> • upevňovat vztahy mezi vrstevníky 	<ul style="list-style-type: none"> • aktivity podporující sblížení dětí

	<ul style="list-style-type: none">• činnosti zaměřené na porozumění pravidlům
<ul style="list-style-type: none">• rozvíjet představivost a fantazii	<ul style="list-style-type: none">• podporovat v kresbě a vyprávění
<ul style="list-style-type: none">• rozvoj kooperativních dovedností	<ul style="list-style-type: none">• společenské hry a aktivity
KRITÉRIA HODNOCENÍ: Na základě posouzení počátečního stavu tj. školní anamnézy, budou hodnoceny cíle vyplývající z individuálního plánu pro dítě. Hodnocení – slovní, dvakrát ročně.	

9.2.1.3.Respondent C

Osobní anamnéza

Respondent C se narodil jako druhé dítě v rodině, po předčasném porodu dítě vážilo 2300 g, měřilo 40cm. Psychomotorický vývoj byl normální. U dítěte byla diagnostikována hyperkinetická porucha cca ve dvou letech věku. Dítě chodilo již v 9 měsíci věku.

Rodinná anamnéza

Dítě žije s matkou, otcem a starší sestrou. Starší sestra není biologickou dcerou otce, navštěvuje svého otce a babičku. Matka se domnívá, že výchovu dítěte z počátku pro jeho hyperaktivitu nezvládala. Manžel příliš nepomáhal, hyperaktivita mu nepřišla zvláštní. Spolupráce rodiny a mateřské školy je dobrá, matka ale občas nejedná v souladu s pravidly, které ji mateřská škola pomohla vytvořit. Čin který ve škole učitel pokárá, matka neřeší, nebo naopak pochválí. Dítě je pak nevyrovnané, v mateřské škole drzé.

Školní anamnéza

Adaptace proběhla bez problému, zřejmě proto že do mateřské školy nastupovalo dítě se svým starším sourozencem, který mu neustále pomáhal v sebeobsluze, osobní hygieně a jiných činnostech. V mateřské škole se učitelé snažili o samostatnost dítěte, jeho sourozenec měl starost nařízenou od otce, který ale nebyl jeho vlastním otcem. Dítě již od počátku bylo v mateřské škole nezvladatelné, ve chvílkách nepozornosti učitele neustále porušovalo pravidla, jeho chování v mateřské škole hraničilo s bezpečností. Dítě bez problému vyšplhalo po zácloně, po domečku pro panenky, neustále se vyklánělo z oken, která se z počátku nechávala kvůli bezpečnosti zavřená. U dítěte se více projevuje impulzivní jednání, využívá svého menšího vzrůstu, doslova

projde všude. Je neustále v pohybu a neustále slyšet. Logopedii nenavštěvuje, problémy v komunikaci nemá. Bývá náladové. Mezi činnosti které dítě baví patří malba, kresba, nikdy ale nevytváří podle pokynů a motivace učitele a jestli že ano vždy připojí i něco čím se jeho výkres odlišuje. Dále dítě rádo zpívá a tancuje, navštěvuje pěvecký kroužek. Dítě mívá problémy zdržet se před cizí věcí, které se mu líbí. Věci, hračky apod. neustále nosí do své přihrádky v šatně, kde si je ukryje a následně odnese domů. Rodiče tomu nechtějí věnovat pozornost. Při upozornění dítě vždy přede všemi rozplácí a to i přes velkou snahu pedagoga o diskrétní řešení problému.

Individuální plán pro dítě

Zájmy a silné stránky dítěte:

(Informace od rodičů též zahrnujte do hodnocení dítěte, jsou platné, i když mohou být odlišné od našich postřehů.)

- Rád zpívá – navštěvuje pěvecký kroužek
- Rád kreslí, má bohatou fantazii
- Rád tancuje, je neustále v pohybu, sladí pohyb se zpěvem

Hra: <ul style="list-style-type: none">• hru a hračku si volí sám,• neví kam hračky patří,• nemá zájem o úklid hraček• dlouho u hry nevydrží• hraje si v kolektivu s kamarády, kterým spíše hru narušuje• při hře je hlučný a neukázněný• nepřizpůsobí se pravidlům hry• nerozdělí se o hračku	Sebeobsluha: <ul style="list-style-type: none">• samostatný v sebeobsluze a v osobní hygieně• sám se obléká, zavazuje tkaničky• sám si volí své oblečení, jeho barevnost a stará se o úpravu vlastního zevnějšku
Sebepřijetí: <ul style="list-style-type: none">• má velice zdravé sebevědomí, velice podporované ze strany rodiny• staví se vždy do vůdčí pozice, automaticky	Sociální dovednosti: <ul style="list-style-type: none">• dobrá adaptace na cizí prostředí• nedělá mu potíže zapojit se do činnosti ostatních dětí• ve skupině se dokáže prosadit,• neumí se podřídít• hned přebírá roli vedoucího celé

	<p>skupiny</p> <ul style="list-style-type: none"> • má problémy zdržet se před cizími věcmi, bere si je domů, bez dovolení, nevrací je
<p>Obl. Jazyka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nemá problémy v komunikaci • je výřečný • nenavštěvuje logopedii • slovní zásoba dobrá 	<p>Motorika:</p> <p><u>jemná motorika:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ruka je uvolněná • koordinace ruka oko dobrá, • je vyhraněný levák <p><u>hrubá motorika:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • koordinace pohybů dobrá • dokáže sladit pohyb s hudbou a zpěvem
<p>Řešení problémů:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rád řeší problémy které ostatních dětí • jedná imulzivně • neumí se přizpůsobit kolektivu • prosazuje se na úkor vrstevníků 	<p>Obl. umění, zájem HV a VV</p> <ul style="list-style-type: none"> • navštěvuje pěvecký kroužek • rád tancuje • rád kreslí
<p>Obl. matematii.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vnímá prostorové vztahy • vnímá časové vztahy • ovládá početní řadu 1- 10 	<p>Styl učení:</p> <p>Aktivní, hlasitý, nezávislý, rychlý, sluchový, zrakový</p>

<p>CÍLE:</p> <p>(včetně zdraví, bezpečnosti stravování, je-li nutno)</p>	<p>TŘÍDNÍ STRATEGIE:</p> <p>(spolupráce všech dospělých na probl. :)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • koordinace pohybů 	<ul style="list-style-type: none"> • hudebně pohybové hry a činnosti
<ul style="list-style-type: none"> • upevňovat vztahy mezi vrstevníky 	<ul style="list-style-type: none"> • aktivity podporující sblížení dětí • činnosti zaměřené na porozumění pravidlům

<ul style="list-style-type: none">• častá kontrola osobních věcí dítěte	<ul style="list-style-type: none">• bránit dítěti v odnášení si věcí domů• vždy jednat diskrétně, dítěti situaci vysvětlit
<ul style="list-style-type: none">• spontánní hra	<ul style="list-style-type: none">• poskytnout prostor pro vlastní hru,
<ul style="list-style-type: none">• soustředěně poslouchat četbu, porozumět slyšenému	<ul style="list-style-type: none">• četba a vyprávění příběhů
<ul style="list-style-type: none">• rozvoj kooperativních dovedností	<ul style="list-style-type: none">• společenské hry a aktivity
KRITÉRIA HODNOCENÍ: Na základě posouzení počátečního stavu tj. školní anamnézy, budou hodnoceny cíle vyplývající z individuálního plánu pro dítě. Hodnocení – slovní, dvakrát ročně	

9.2.1.4. Respondent D

Osobní anamnéza

Dítě se narodilo ve 36 týdnu těhotenství, měřilo 56 cm, vážilo 3800 g. Porod nebyl nijak komplikovaný. Matka popisuje velký neklid dítěte v těhotenství. Psychomotorický vývoj byl v pořádku. Dítě bylo zvýšeně plačtivé a neklidné. Byl u něj diagnostikován hyperkinetický syndrom.

Rodinná anamnéza

Dítě je prvorozené nyní má ročního sourozence. Žije s matkou a otcem, kteří popisují tíživé situace i doma, kdy dítě nezvládají, neustále vyžaduje jejich pozornost, je neklidné, nevydrží si hrát, ubližuje mladšímu sourozenci. Občas se přiznají že dítě trestají, dítě se však vždy jejich neklidu vysmívá. Své rodiče neposlouchá.

Školní anamnéza

Adaptace na mateřskou školu proběhla bez problémů, dítě si rychle zvyklo na nové prostředí, ale zapojení do kolektivu mu dělá problémy i dnes. Do dětí vráží, tahá za vlasy, bije je. Upozorňuje tím na sebe a svou přítomnost mezi nimi. K vůli jeho mohutnější postavě, jeho chování k dětem občas hraničí s bezpečností. Má rádo když se o něm hovoří, např. když děti žalují, bere to jako určitou formu pozornosti vůči jeho osobě. Má zdravé sebevědomí. Ve školce

se snaží mu jakoukoli negativní situaci a činnost vysvětlit a řeší spory mezi dětmi domluvou. Mezi dětmi není příliš oblíbené, ale dokáže je svést pro jakoukoli nevhodnou činnost. Dítě neustále vyžaduje pozornost i od učitele, na kterého neustále volá, stačí mu jen když mu učitel odpoví, nebo se na něj jen podívá, nikdy nic nepotřebuje. Má rád pohybové hry, kde dostává téměř vždy zvláštní úkol, který mu zřejmě posiluje jeho sebevědomí. Při rozhovoru v komunitním kruhu dítě neustále vyrušuje, vzdaluje se ze svého místa, skáče ostatním dětem do řeči, napomíná ostatní děti. Činnosti vyžadující delší soustředění jej nebaví, proto se činnosti střídají. Jeden pracovní list dítě vybarvuje např. celý týden, protože se nerado vrací k činnosti. Vždy si najde spoustu výmluv. Nejraději běhá, hraje si s auty.

Individuální plán pro dítě

Zájmy a silné stránky dítěte:

(Informace od rodičů též zahrnujte do hodnocení dítěte, jsou platné, i když mohou být odlišné od našich postřehů.)

- Rád si hraje s auty
- Je velice komunikativní, sám vede rozhovory, diskutuje
- Vyniká v řazení, třídění a srovnávání věcí, svou činnost umí zdůvodnit vysvětlit
- Má rád konstrukční logické úlohy, které sám řeší

Hra: <ul style="list-style-type: none">• hru a hračku si volí sám, nejčastěji jsou to auta a vojáci• dlouho u hry nevydrží• hraje si v kolektivu s kamarády, kterým spíše hru narušuje• při hře je hluchý a neukázněný• nepřizpůsobí se pravidlům hry• nerozdělí se o hračku	Sebeobsluha: <ul style="list-style-type: none">• samostatný v sebeobsluze a v osobní hygieně• sám se obléká,• vždy bývá ve všem poslední, z důvodu napomínání ostatních dětí, vše jej vyruší
Sebepřijetí: <ul style="list-style-type: none">• má zdravé sebevědomí, které je ale sráženo lhostejností dětí vůči jeho osobě• staví se vždy do vůdčí pozice, kde je nepřijímán	Sociální dovednosti: <ul style="list-style-type: none">• dobrá adaptace na cizí prostředí• dělá mu potíže zapojit se do činnosti ostatních dětí,• děti jej vylučují

	<ul style="list-style-type: none"> • ve skupině se dokáže prosadit, • neumí se podřítit
Obl. Jazyka: <ul style="list-style-type: none"> • nemá problémy v komunikaci • je výřečný • nenavštěvuje logopedii • slovní zásoba dobrá • vede rozhovory, diskutuje 	Motorika: <u>jemná motorika:</u> <ul style="list-style-type: none"> • držení tužky je toporné • ruka je křečovitá • je pravák <u>hrubá motorika:</u> <ul style="list-style-type: none"> • koordinace pohybů dobrá
Řešení problémů: <ul style="list-style-type: none"> • neustále má s něčím problém • konflikty řeší bitím a nadávkami druhým • ostatní děti jej nevyhledávají • neumí se přizpůsobit kolektivu • prosazuje se na úkor vrstevníků 	Obl. umění, zájem HV a VV <ul style="list-style-type: none"> •
Obl. matematik: <ul style="list-style-type: none"> • vyniká v řazení a třídění podle nejrůznějších kritérií • vnímá časové a prostorové vztahy • ovládá početní řadu 1- 10 	Styl učení: Aktivní, hlasitý, závislý, rychlý, sluchový dotykový

CÍLE: (včetně zdraví, bezpečnosti stravování, je-li nutno)	TŘÍDNÍ STRATEGIE: (spolupráce všech dospělých na probl. :)
<ul style="list-style-type: none"> • upevňovat vztahy mezi vrstevníky 	<ul style="list-style-type: none"> • aktivity podporující sblížení dětí • činnosti zaměřené na porozumění pravidlům
<ul style="list-style-type: none"> • posilovat zdravé sebevědomí dítěte a pozici v kolektivu 	<ul style="list-style-type: none"> • chválit za správně provedené činnosti

	<ul style="list-style-type: none"> • vyzdvihovat je v kolektivu dětí
<ul style="list-style-type: none"> • rozvoj kooperativních dovedností 	<ul style="list-style-type: none"> • společenské hry a aktivity
<ul style="list-style-type: none"> • spontánní hra 	<ul style="list-style-type: none"> • poskytnout prostor pro vlastní hru,
<ul style="list-style-type: none"> • rozvíjet představivost a fantazii dítěte 	<ul style="list-style-type: none"> • v kresbě, ve vyprávění
<ul style="list-style-type: none"> • uvolnění ruky • rozvoj jemné motoriky ruky 	<ul style="list-style-type: none"> • uvolňovací cviky - postupovat od ramenního kloubu • manipulace s drobnými předměty
<p>KRITÉRIA HODNOCENÍ:</p> <p>Na základě posouzení počátečního stavu tj. školní anamnézy, budou hodnoceny cíle vyplývající z individuálního plánu pro dítě. Hodnocení – slovní, dvakrát ročně</p>	

9.3. Interpretace získaných dat na konci prvního pololetí

Autorka nyní shrne získané poznatky na konci prvního pololetí školního roku 2009/2010. V prvé řadě vyhodnotí individuální vzdělávací plány jednotlivých respondentů, následně souhrn metodického listu, který sloužil autorce jako tzv. neformální kurikulum, při praktické činnosti s dětmi. Autorka uvede poznatky z pozorování jednotlivých dětí s ADHD, při uplatnění metodických listů k tělesné výchově v mateřské škole. Dále autorka vyhodnotí jednotlivé metodické listy a uvede zásady vyplývající pro práci s metodickými listy.

9.3.1. Hodnocení individuálních plánů za první pololetí

Pro hodnocení individuálních vzdělávacích plánů autorka vycházela z interpretace získaných dat na začátku školního roku tj. rodinné a školní anamnézy, hodnoceny byly cíle vyplývající z individuálních vzdělávacích plánů pro dítě. Jednotlivé cíle individuálního vzdělávacího plánu byly stanoveny v souladu se zájmy a potřebami jednotlivých dětí a respektem k jejich individuálním vzdělávacím potřebám.

Autorka vyhodnotila jednotlivé individuální vzdělávací plány dětí s ADHD následovně:

Respondent A

- Rozvoj prostorové orientace

Na základě pozorování autorka usuzuje, že prostorová orientace se zlepšila, dítě si je v pohybu jistější, ve známém prostředí je si jisté úplně. Ví kde se co nachází a co kam patří, orientuje se.

- Uvědomění si tělového schématu a koordinace pohybů

Má povědomí o jednotlivých částech těla, stále se ale objevují občasné nepřesné pohyby při průpravných cvičeních, tyto nepřesné pohyby jsou důsledkem nepochopení jednotlivých pokynů učitele, stále převládá špatné vnímání tělového schématu. Koordinaci pohybů přispívá plavání.

- Upevnění vztahů mezi vrstevníky

V kolektivu je oblíbený, upevnily se přátelské vazby mezi předškolními dětmi, bývají spolu v kontaktu i mimo mateřskou školu. Stále se ale neumí přizpůsobit hře ostatních dětí, prosazuje se na úkor druhých, mladších dětí, kterým narušuje hru. Děti snaží se vysvětlovat a domlouvat.

- Soustředěně poslouchat četbu, porozumět slyšenému

Soustředěně poslouchat příběh dokáže, ale s velkým motorickým neklidem, porozumí příběhu, ale neumí jej stručně shrnout.

- Spontánní hra

Stále si nevolí hračku samo, využívá nabídky učitele, u hračky dlouho nevydrží. Hračky si ale po sobě sám uklízí.

- Rozvoj kooperativních dovedností

Snaží se spolupracovat s druhými dětmi ve skupině, staví se do vedoucí pozice, děti jeho vedení ale nepřijímají, protože nerespektuje jejich přání a pravidla ve hře.

Respondent B

- Rozvoj prostorové orientace

Dítě se ve známých prostorách orientuje dobře, problémem je jeho motorický neklid a nepozornost, která vede k neustálému vrážení do věcí kolem. Neodhaduje však dobře vzdálenosti a proporcionalitu jednotlivých předmětů v okolí.

- Uvědomění si tělového schématu

Má povědomí o jednotlivých částech svého těla, v přesnosti pohybů mu brání jeho křečovitost a motorický neklid.

- Koordinace pohybů, koordinace ruky oko

Koordinaci pohybů ovlivňuje motorický neklid dítěte, který působí rušivě. Při oblíbené činnosti, kresbě, se motorický neklid neprojevuje, dítě umí být soustředěné, držení tužky stále převažuje křečovité, dítě předává tužku z jedné ruky do druhé, projevuje se ale jako pravák. Střídání držení tužky může být způsobeno bolestí končetiny, která je v křeči.

- Upevnění vztahů mezi vrstevníky

Mezi dětmi je oblíbený, děti jej vyhledávají. Neumí se prosadit, přizpůsobuje se, problémy v kolektivu stále řeší pláčem.

- Rozvíjet představivost a fantazii

Má obrovskou představivost, kterou vyjadřuje pomocí kresby. Svou kresbu umí popsat, je velice výřečný.

- Rozvoj kooperativních dovedností

Podřídí se dětskému kolektivu, spolupracuje.

Respondent C

- Upevňovat vztahy mezi vrstevníky

Mezi dětmi je již oblíbený, děti jej jako vedoucího skupiny respektují, jeho vedení ale působí rozkazovačně.

- Častá kontrola osobních věcí

Osobní věci kontrolujeme průběžně, stále se ale u dítěte objevují nejrůznější věci ze školky, hračky druhých dětí. Cizí předměty jsou pro dítě stále atraktivní, bez dovolení si je přivlastňuje. Spolupráce s rodiči se v tomto ohledu zlepšila.

- Spontánní hra

Nyní si dítě hraje rádo, hračku si samo vybírá, spíše složitější didaktické hračky, hlavolamy. Stále ruší hru ostatním dětem, je při hře hlučný neukázněný.

- Soustředěně poslouchat četbu, porozumět slyšenému

Nesoustředí se při poslechu příběhu, nechá se vyrušit okolím, ale umí říct o čem příběh byl, jen klíčové pojmy, které zachytí. Většinou ho ale příběh nebo pohádka nezajímá, povídá si s ostatními dětmi.

- Rozvoj kooperativních dovedností

Nespolupracuje s ostatními dětmi ve skupině, úkoly a problémy řeší sám, podle sebe, je spíše individualista.

Respondent D

- Upevňovat vztahy mezi vrstevníky

Děti již nebije ani je slovně nenapadá. Má v kolektivu několik přátel, které často zláká pro nekalou činnost, v této skupině je vůdčí. Je v kolektivu spokojený, stále na sebe upozorňuje nevhodnými způsoby, které ruší.

- Posilovat zdravé sebevědomí dítěte v kolektivu

Vyzdvihování kladných a žádoucích projevů upevnilo jeho postavení v kolektivu dětí. Děti jsou si vědomi jeho dobrých vlastností, pro které jej občas vyhledávají. Př. „Ty máš sílu, pojď mi pomoci.“

- Rozvoj kooperativních dovedností

Stále se staví do pozice vedoucího, kde nerespektuje přání ostatních, spolupracuje zřídka. Nevydrží čekat, chce být ve všem první a několikrát.

- Spontánní hra

Při hře je stále hlučný a neukázněný, hraje si sám, nebo v kolektivu svých kamarádů. Sám u hry a hračky nevydrží, dělá mu potíže respektovat pravidla hry, ve hře se prosazuje na úkor druhých.

- Uvolnění ruky, rozvoj jemné motoriky

Ruka je stále tuhá, toporné držení tužky s velkým přítlakem na podložku. Kresba jej unaví, nevydrží u činností, které vyžadují hlubší soustředění (navlékání korálků, stavby z kostek, omalovánky a pracovní listy, aj.)

9.3.2. Popis projevů dětí s ADHD při uplatnění metodických listů

Metodický list č. 1

Datum: 2. 9. 2009

Téma týdne: Vítáme se v naší školce

Dílčí cíl: Uvědomění si vlastního těla

Vzdělávací nabídka (činnosti) :

- Nelokomoční a lokomoční dovednosti
 - zaujmout různé polohy podle pokynů
 - pohybovat částmi těla podle pokynů, nápodoba

Pomůcky: CD s melodií

Čas: 10 – 15 minut

Prostředí: Třída mateřské školy

Celkový počet dětí: 24 dětí

Z toho ADHD: 3 děti

Úkol pro dítě s ADHD :

- Kontrolovat vrstevníky při správném provedení
- Vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit se pokynu

Očekávaný výstup:

- Znat názvy částí těla, základních poloh a pohybů
- Zachování správného držení těla
- Zvládnutí jednoduchých pohybových dovedností
- Pochopení pokynů
- Koordinace pohybů

Rizika:

- Omezení samostatností dětí při pohybové činnosti ze strany dětí s ADHD
- Nedostatek informací a zkreslení informací o lidském těle
- Neznalost částí lidského těla

Metodika:

- Práce s Cd melodií – děti se učí nejprve pomocí nápodoby, seznamují se z různými polohami částí těla, rytmicizací pohybů.

(tleskání nad hlavou, před tělem, tlesknutí za tělem, o kolena, stehna, otočit, dřep, výskok)

- Hra „lepidlo“ (Dvořáková, 2002) – děti lepí části těla k sobě, nebo na koberec

(Slep k sobě – ruku a nohu, koleno a loket) x (Na koberci zůstane – jedná noha a jedna ruka, obě ruce a kolena)

- Samostatné vytváření pokynů dětmi – děti s ADHD kontrolují správné provedení ostatních dětí
- Pohybová hra – hlava, ramena, kolena.
- Relaxace – uvolnění, pohlad' si danou část těla

(Děti leží na zemi, podle pokynů učitelky si vždy pohladí danou část těla, děti s ADHD mohou hladit svého kamaráda.)

Reakce dětí s ADHD:

Respondent A:

Nepřítomen (nemoc)

Respondent B:

Dítě má velmi rádo hudbu, snažilo se napodobovat změny poloh jednotlivých částí těla, jeho zvýšený motorický neklid mu ale bránil v přesném napodobení polohy jednotlivých částí těla. Nemá problémy v pochopení pokynů učitele. Zná jednotlivé základní části těla, což bylo

pozorovatelné při hře „lepidlo“. Soustředil se na změny poloh svého těla, sledoval ostatní při správném provedení, to znamená, že nezůstal ve stanovené poloze stejně dlouho jako ostatní děti. Snažil se o formulaci pokynů pro děti, uvědoměle kontroloval správné provedení vlastního pokynu. Při pohybové hře „hlava, ramena, kolena“ nedržel tempo, v nervozitě pletl pokyny. Při relaxaci se objevil motorický neklid, dítě se převalovalo ze strany na stranu, pozorovalo okolí, zpočátku se nesoustředilo na pokyny, ke konci se zklidnilo.

Respondent C:

Nápodobá mu nedělá problémy, nemá problémy v pochopení pokynů, nechá se však vyrušit okolím a nesoustředí se. Průběžně odchází podívat se z okna, na jednotlivé zajímavé hračky, komentuje ostatní děti v pohybu spolu s respondentem D. Při hře „lepidlo“ se chvíli soustředí na činnost, vymýšlí vlastní pokyny pro děti, které opravuje a kontroluje. V tempu hry „hlava, ramena, kolena,“ nemá výraznější potíže, drží zrychlující se rytmus, tato hra jej baví, ke konci hry je dítě rozpustilé. Při relaxaci neustále komentuje prováděnou činnost, tím ruší, proto je postaven do role „maséra“ který podle pokynů hladí druhé dítě (respondenta D) po určených částech těla, děti se střídají.

Respondent D:

Dítě má povědomí o jednotlivých částech svého těla, napodobí činnost pedagoga, neustále pozoruje a opravuje ostatní, komentuje činnost druhých, pošťuchuje je. Při „lepivé“ dítě s oblibou kontroluje druhé při provádění činností, bohužel je násilně opravuje, je napomínáno. Samo neprovádí úkony podle pokynů pedagoga, proto samostatně nevytváří pokyny pro ostatní děti, kterým ale neustále skáče do řeči. Hra „hlava, ramena, kolena,“ jej baví snaží se po napomínání pracovat správně, drží zrychlující se tempo, ke konci hry je opět rozpustilé. Při relaxaci se opět snaží být potichu, je ale vyrušen respondentem C, poté se děti masírují navzájem.

Metodický list č. 2

Datum: 3. 9. 2009

Téma týdne: Víťáme se v naší školce

Dílčí cíl: Rozvoj pohybových schopností a dovedností v oblasti hrubé a jemné motoriky

Vzdělávací nabídka (činnosti):

- Koordinace oko ruka
- Manipulační činnost

Pomůcky:

- Malý pěnový míč (podle počtů dětí)
- Větší pěnový míč (1 ks)

Čas: 15 – 20 minut

Prostředí: Třída mateřské školy

Celkový počet dětí: 24 dětí **Z toho ADHD:** 3 děti

Úkol pro dítě s ADHD:

- Podávání zakutálených míčů
- Udržet pozornost při rychlém podávání míče

Očekávaný výstup:

- Zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci
- Kutálení míče (koordinace ruka oko)
- Pohyb ve skupině dětí, zvýšit opatrnost v malém prostoru

Rizika:

- Nevhodné prostory pro pohybovou činnost
- Riziko úrazu v ještě neznámém prostředí

Metodika:

- Vybíjená měkkým pěnovým míčkem

(hod míče, dodržení pravidel bezpečnosti – pozor na obličej, zasažené děti se posadí, zachráni je pohlazení kamaráda)

- Koulení míče v komunitním kruhu

(s otázkou: „Jak se ti líbí v naší školce?“)

- Hra „Na kočku a myš“

(po kruhu se posílají oba míče, nejprve malý – myš, poté větší – kočka, kočka nesmí dohonit myš, děti si rychle podávají míč po kruhu, nejprve v sedě, poté ve stoje)

- V lehu na zádech – houpání myšičky na bříšku

(uvolnění, dýchání do bříška, děti mají na břicho položený malý míč, vnímají jeho pohyb při dýchání)

Reakce dětí s ADHD:

Respondent A: nepřítomen (nemoc)

Respondent B:

Dětem byla popsána pravidla, musí dávat velký pozor, aby nezasáhly kamaráda do obličeje. Dítě se aktivně zapojilo, snaží se častěji zmocnit míče, při hodů dává pozor aby nezasáhlo kamaráda do obličeje. Zasažené děti nedokáže pěkně pohlazit, spíše je plácne. Při koulení míče

v kruhu odpovědělo na položenou otázku kladně, ve školce se mu líbí, stejně odpověděly i ostatní děti. Dítě ale nedokázalo odhadnout sílu kterou musí vložit do koulení, míč se zakutálel, dítě pro něj běželo a snažilo se znovu. Napodruhé se neudržel míč směr a dostal se k jinému kamarádovi než respondent chtěl. Při hře „na kočku a na myš“ se dítě z počátku soustředilo, s rostoucí nervozitou se objevil motorický neklid a nesoustředěnost. Svou pozornost vždy zaměřil na jeden míč, na druhý zapomínal. Při uvolnění a nácviku dýchání, dítěti neustále padal míč z břicha, neustále kontroloval zda úkon provádí i ostatní děti stejně, moc se snažil.

Respondent C:

Dítě se nezapojilo do vybíjení, před míči utíkalo, zachraňovalo ostatní děti pohlazením. Dovedlo se zastavit a pěkně pohladit kamaráda. Při koulení míče po kruhu se soustředilo na kutálení ale ne na zbytek činnosti, nečekalo až míč obejde všechny děti a narušovalo činnost svými rozhovory s dětmi okolo sebe. Ve školce se mu ale líbí. Hra „Na kočku a na myš“ dítě bavila, snažilo se soustředit na oba míče v prostoru, bylo vidět velké napětí a nervozita. Při uvolnění se soustředilo na míč na břiše, činnost slovně komentovalo.

Respondent D:

Při vybíjení nedával pozor a vybíjel děti i směrem do obličeje. Byl napomenut. Snažil se co nejvíce dostávat k míči a vybíjet. Když někdo vybil jeho čekal netrpělivě na záchránění, na děti musel volat aby jej zachránily. Při kutálení míče po kruhu schválně kutálel míč s větší silou, aby jej mohl podat. Netrpělivě čekal až se míč zakutálí, podával je i bez pokynu. Ve školce se mu líbí. Při hře „Na kočku a myš“ na děti volal povzbuzoval je, chtěl aby kočka myš chytla a malý míč schválně pozdržoval, při hře byl neukázněný. Při uvolnění narušoval činnost neustálým chichotáním a dotazováním zda činnost dělá správně – chtěl na sebe upozornit, při lehu na koberci měl zřejmě pocit že nejde vidět, byl alespoň slyšet.

Metodický list č. 3

Datum: 15. 9. 2009

Téma týdne: Kde bydlím a s kým?

Dílčí cíl:

- Rozvoj psychické a fyzické zdatnosti
- Koordinovat lokomoci a další pohyby a polohy těla

Vzdělávací nabídka (činnosti):

- Dokázat se pohybovat po delší dobu jednoduchými lokomočními pohyby
- Cvičení na stanovištích

- Chůze mezi překážkami
- Prolézání tunelem
- Skoky na trampolíně
- Přitahování po lavičce

Pomůcky:

- Malé kruhy (podle počtu dětí)
- bubínek
- Trampolína (1 ks)
- Žiněnky (2ks)
- Tunel
- Lavička

Čas: 15 – 20 minut

Prostředí: Třída mateřské školy

Celkový počet dětí: 23 dětí **Z toho ADHD:** 4 děti

Úkol pro dítě s ADHD:

- Dítě stavět do pozice vzoru provádění jednotlivých úkolů na stanovištích
- Umět se podřídít skupině

Očekávaný výstup:

- Umět využít svou sílu horních končetin k přitahování
- Odhodlaně prolézt tunelem
- Orientovat se v uměle vytvořeném prostředí překážek
- Dodržet bezpečnost při skocích na trampolíně

Rizika:

- Nedostačující prostory
- Omezování ostatních dětí při výkonu cviku na stanovišti dítětem s ADHD
- Nesprávné provedení jednotlivých cviků
- Nerespektování rozdílných tělesných a smyslových předpokladů dítěte

Metodika:

- Chůze s obměnami mezi překážkami

(v prostoru herny jsou rozestaveny jednotlivé stanoviště, kolem který děti chodí, dále kruhy poběží při pokynu učitele: „Do domečku“ si dítě najde svoje místo – znamená bubínkem)

- Rozcvička s kruhy (sluníčka)

(výpon ke slunci, otáčení, polohování, poskoky)

- Cvičení na stanovištích – děti cvičí ve skupinách na stanovištích (prolézání tunelem, přitahování po lavičce, skoky na trampolíně – s dohledem učitele)
 - Uvolnění – velké obejmутí kamarádů – „Kolik se nás vleze do velké obruče?“ (Děti mají za úkol vlézt se do jedné obruče, každý v ní je alespoň jednou nohou, včetně učitele)

Reakce dětí s ADHD:

Respondent A:

Dítě dávalo velký pozor, aby nevráželo do ostatních dětí, nebo věcí v prostoru. Na znamení „do domečku“ si okamžitě našlo svoje místo, mělo strach, aby na něj nějaké zbylo. Při rozcvičce z kruhy bylo pozorovatelné špatné uvědomování si tělového schématu. Dítě mělo potíže se soustředěním a zapamatováním si pokynu, koukalo na ostatní, ulpívalo v podnětech okolí. Při cvičení na stanovištích se děti rozdělily do skupin, dítěti byla dána možnost jít jako první předvádět cvik na stanovišti, mělo za úkol hlídat, zda jdou všichni a zdali vykonávají cvik správně. Prolézání tunelem dítě zvládlo beze strachu, přitahování po lavičce mu nedělalo větší problémy, přitahovalo se ale velmi rychle. Mělo potíže s položením se na lavičku a následným zvedáním, bylo neobratné. Na trampolíně skákalo s obavami, že spadne, nedrželo rovnováhu. Při uvolnění děti měly za úkol všichni vlézt do velké obruče, alespoň jednou nohou. Respondent A byl velice opatrný, ale i přesto šlápl na nohu několika kamarádům

Respondent B:

Dítě mělo problémy s orientací v prostoru s novými překážkami, nesoustředilo se na chůzi v prostoru, nechalo se vyrušit kamarády, padalo. Mělo problém zorientovat se při daném znamení. Při cvičení s obručemi mělo problémy s umístěním se v prostoru, tak aby nevráželo do dětí. Dítě při cvičení tékalo pohledem po herně, cviky napodobovalo podle ostatních dětí, na pokyny učitele se nesoustředilo, nevnímalo je. Při cvičení na stanovištích se velice snažilo, mělo za úkol předvádět cviky ve své skupině a dohlížet na správnost provedení cviků. Tunelem prošlo bez problémů, na lavičce mělo problémy, při lehu na lavičku začalo být křečovitě, napjaté, při přitahování mělo obavy, že spadne. Na ostatní děti dávalo pozor. Ve skupině nakonec převzalo roli dítěte dítě jiné. Při skocích na trampolíně se nebálo, ale kvůli napětí v těle skákalo dítě s držením se učitele. Při uvolnění se dítě vlezlo do kruhu, kamarádi si hlídali, aby byl vedle nich, stál blíže ve středu.

Respondent C:

Při chůzi v prostoru nemělo dítě výrazné problémy, neustále však zkoušelo cvičení na jednotlivých stanovištích a to bez svolení učitele. Na znamení si vždy našlo svůj domeček, nebo se nebránilo někomu z domečku i vyhodit. Při cvičení si neustále povídalo s ostatními dětmi, volalo na ně, posmívalo se, že cviky provádí špatně. Ono samo provádělo cviky dobře, bez

větších problémů. Při cvičení na stanovištích s oblibou předvádělo ostatním dětem cviky, svědomitě kontrolovalo ostatní děti při cvičení. Při prolézání tunelem nemělo problémy, činnost neustále slovně komentovalo, stejně i prolézání ostatních dětí, povzbuzovalo je. Cvičení na lavičce, zvládlo s velkým úsilím, nemělo příliš velkou sílu v pažích, ostatní děti povzbuzovalo. Na trampolíně skákalo dítě beze strachu a bez problémů. Při utvoření kruhu mělo tendence diktovat dětem kam si mají stoupnout, kdo vedle koho bude apod. Mělo ale snahu, aby se vlezly všechny děti.

Respondent D:

Dítě se při procvičování orientace v prostoru stále ještě převlékalo ke cvičení, zapojilo se krátce. Při znamení si našlo svůj domeček bez větších problémů, dokonce ani nevyrstkovalo ostatní děti. Při cvičení s kruhy se velice snažilo, do té doby než začalo být vyrušováno respondentem C, zapojoval se s ním do konverzace, na cvičení se nesoustředilo, nevnímalo pokyny učitele, ale napodobovalo cviky od dětí kolem. Při cvičení na stanovištích rádo převádělo cviky ostatním, zvýšila se jeho důležitost. Cviky dítě ukazovalo několikrát za sebou, když někdo neudělal cvik podle něj, slovně jej napadal. Tunelem prolezl s velkou odvahou a odhodláním, několikrát. Na lavičce neměl s přitahováním problémy. Na trampolíně se nebál, koordinoval pohyby. Při uvolnění se snažil dostat co nejvíce do středu kruhu, zpočátku děti vytlačoval, po napomenutí se snažil, aby se do kruhu dostaly všechny děti, včetně učitele.

Metodický list č. 4

Datum: 17. 9. 2009

Téma týdne: Kde bydlí a s kým?

Dílčí cíl: Rozvíjet tělesně dynamický pohyb

Vzdělávací nabídka (činnosti):

- Hudební a hudebně pohybové hry
 - zaujmout různé polohy podle pokynů
 - pohybovat se podle rytmu, nápodoba

Pomůcky:

- Bubínek
- Barevné stužky
- CD s hudbou (pomalé melodie, rychle melodie)

Čas: 10 minut

Prostředí: Třída mateřské školy

Celkový počet dětí: 24 dětí

Z toho ADHD: 4 děti

Úkol pro dítě s ADHD:

- Sledovat rytmus písně, následné vytleskávání
- Poznávání barev – hledání kamarádů se stejnou barvou stužky rychlá výměna s kamarádem

Očekávaný výstup:

- Sladit pohyb s rytmem a hudbou
- Vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru
- Spolupráce s vrstevníky
- Uvědomění si rytmu hudby, chůze za rytmu hudby

Rizika:

- Nevhodné prostory
- Nedostatečně připravené prostředí
- Nepochopení pokynů

Metodika:

- Chůze s barevnými stužkami v rytmu hudby, reakce na povel

(děti chodí v rytmu hudby, při zastavení hudby a úderu bubínku se sejdou děti vždy se stejnou barvou stuhy, učitel střídá hudbu podle rytmu /rychlá x pomalá/, děti s ADHD si vymění stužky se svými kamarády, ostatní si ponechají své)

- Průpravná část se stužkami

(kroužení – postupné uvolňování ruky od ramenního kloubu, ladná chůze se stužkami, krok poskočný)

- Návčik tanečku „Jedna, dvě, tři, čtyři, pět“ (Dvořáková, 2002, s. 57)

(děti odloží stuhy, utvoří kruh, drží se za ruce a za zpěvu a rytmu písně opakují pohyb.

- Uvolnění

(děti leží na koberci, mají zavřené oči, učitel kolem nich chodí a dotýká se jich stuhou, děti se musí soustředit, aby dotyk stuhy cítily)

Reakce dětí s ADHD:

Respondent A:

Dítě se velice snažilo o chůzi v rytmu hudby, stuha mu v tom pomáhala, při úderu bubínku nemělo žádný problém najít a svolat kamarády se stejnou barvou. Při kroužení mělo opět potíže s uvědoměním si tělového schématu. Projevilo velkou snahu o ladný pohyb se stužkou, podle vzoru učitele. Krok poskočný z počátku zvládalo, po chvíli pletlo rytmus. Při návčiku tanečku si dítě celkem rychle osvojilo text a tempo písně, nejprve nápodobou, později s jistotou tancovalo

s ostatními dětmi v kruhu. Při uvolnění se dítě rychle zklidnilo, na znamení, že cítilo stuhu na svém těle se pousmálo, občas otevřelo oči, aby se podívalo kde je učitel.

Respondent B:

Dítě místo chůze v rytmu, běhalo v prostoru herny a to i při pomalém tempu hudby. Neumělo pojmenovat všechny barvy, ale řadilo se správně ke skupině se stejnou barvou. Při kroužení nedokázalo své pohyby ruky zpomalit natolik, aby si uvědomil ladnost pohybu stuhu. Kroužení v zápěstí mu dělalo problémy. Nezvládalo krok poskočný, skákalo snožmo, nebo běželo. Při tanečku si rychle osvojilo text, ale při tanečku se pouze snažilo napodobit pohyby dětí. U uvolnění se projevil motorický neklid, dítě nedokázalo v klidu ležet na koberci, koukalo po učiteli, a po dětech.

Respondent C:

Dítě chodilo ladně v tempu hudby, kterou doprovázelo hlasitým zpěvem. Na znamení se rychle zorientovalo v prostoru a řadilo se ke stejným barvám. Nemělo tendenci rozkazovat a navigovat ostatní děti. Kroužení mu nedělalo větší problémy. Uvědomovalo si ladnost pohybu se stuhou, sledovalo stuhu, činnost komentovalo. Krok poskočný zvládalo dítě bez větších problémů. Taneček si rychle osvojilo, stejně tak i text, na činnost se soustředilo. Uvolnění dítě narušovalo svými průpovídkami, nevydrželo mít zavřené oči. Volalo na děti a prozrazovalo koho se učitel dotkne stuhou.

Respondent D:

Při chůzi v rytmu se dítě spíše soustředilo na narážení do ostatních dětí, nebo alespoň polechtání stuhou. V barevném uspořádání se orientovalo dobře, barvy si měnilo neochotně. Při kroužení bylo napomenuto, aby se postavilo tak, aby nevráželo do dětí, nerespektovalo pokyn, proto muselo být postaveno vedle učitele. Rukou pak kroužilo neochotně, spíše s nechutí. Krok poskočný se dítěti dařil. Taneček a text písně si dítě osvojilo rychle, do tanečku se ale příliš nezapojovalo, nechalo se vyrušit okolím, za oknem projíždělo popelářské auto.

Metodický list č. 5

Datum: 29. 9. 2009

Téma týdne: Ovoce ze zahrádky

Dílčí cíl: Rozvoj pohybových schopností a dovedností

Vzdělávací nabídka (činnosti):

- Koordinace oko ruka
- Manipulační činnost
 - hod na cíl

- koulení míčku
- hod spodním obloukem

Pomůcky:

- Tenisový míč
- Švédská bedna
- Lavička
- Lano

Čas: 15 – 20 minut

Prostředí: Třída mateřské školy

Celkový počet dětí: 18 dětí

Z toho ADHD: 3 děti

Úkol pro dítě s ADHD:

- Podávání zakutálených míčů
- Držení lana v různých výškách (pochopení pokynů, soustředění)

Očekávaný výstup:

- Ovládat koordinaci ruka oko
- Odhadnout vzdálenost a intenzitu hodu
- Hod dolním obloukem

Rizika:

- Nedostatečné prostory
- Špatná organizace
- Špatná koordinace pohybů

Metodika:

- Pohybová hra „Popadaná jablíčka“

(prostor herny se rozdělí pomocí lana na dvě části, děti utvoří skupiny, v obou polovinách herny leží tenisové míčky /spadaná jablíčka/, úkolem je co nejrychlejší úklid jablíček na své polovině, děti odnášejí tenisáky do části švédské bedny, vyhrává to družstvo, které má co nejrychleji uklíženo)

- Jednoduchá rozcvička „s jablíčkem“ – tenisovým míčem – míčkování, uvolnění rukou v ramenním kloubu
- Cvičení na stanovištích
 - lavička (děti kutálejí tenisový míč po ploše lavičky)

- švédská bedna (oddělí se horní část a dovnitř se děti snaží trefit – hod dolním obloukem)
- lano – děti drží lano na obou koncích (v úrovni pasu, ramen, nad hlavou) ostatní děti hází dolním obloukem a snaží se přehodit lano
- Uvolnění – děti utvoří dvojice, jeden z dvojice se položí na břicho a druhý mu míčkem koulí po zádech, děti se vystřídají

Reakce dětí s ADHD:

Respondent A:

Při hře „Popadaná jablíčka“ se dítě snažilo co nejrychleji odnést míček do švédské bedny. Dobře se orientovalo v prostoru herny, jeho družstvo dvakrát vyhrálo. Děti měly obrovskou radost. Při rozcvičce se opět projevilo špatné vnímání tělového schématu, dítě se snažilo podívat jak cvik provádí ono samo a jak ostatní, snažilo se o správnost provedení cviků. Kutálení míčku po těle bylo dětem příjemné, občas dítěti míč upadl, ihned si pro něj šlo a pokračovalo. Při cvičení na stanovištích udrželo směr míčku při kutálení po lavičce s velkou námahou. Při druhém pokusu míč pouze zbrkle posílalo po lavičce, jen aby mělo činnost rychle za sebou. Při házení míče do středu švédské bedny dítě nejprve nepochopilo úkol, házelo horním obloukem, netrefilo se. Na podruhé se rovněž netrefilo, ale již se pokusilo o hod dolním obloukem. Po třetí se dítě trefilo. Děti házely ze vzdálenosti do 3m. Při držení lana dítě spolupracovalo s respondentem D. Respondent A se snažil držet lano mezitím co ostatní děti házely. Napomínalo respondenta D, aby lano držel pořádně. Při uvolnění děti utvořily dvojice, náš respondent byl ve dvojici s respondentem D. Koulení míče po zádech bylo dětem příjemné, chichotali se, snažily se.

Respondent B:

Úklid jablíček dělal dítěti velké problémy, jakoby vůbec neznalo prostor herny, naráželo do dětí, nevědělo kam odnést míček. Po třetím zopakování odneslo jeden míč správně a hry se dále moc neúčastnilo, jen na místě poskakovalo a povzbuzovalo ostatní děti. Při rozcvičce dítěti neustále padal míček a kutálel se pryč. Dítě si pro něj vždy hned běželo. Zpočátku se předvádělo před kamarády, po napomenutí, znervóznělo a moc se snažilo. Při kutálení míčků po těle, učitel konstatoval, že asi dostalo nějaký neposlušný míček, který dítě neposlouchá a míček si s dítětem vyměnil. Dítě se pak snažilo více soustředit, míček už mu tolik nepadal. Kutálení míčku po lavičce už bylo lepší, dítě se zřejmě uklidnilo, učitelčin míček přidal na důležitosti dítěte a kutálení po lavičce již zvládlo. Pohyb ruky vedlo dítě přesně, soustředilo se. Házení míčku do švédské bedny dítě zvládlo i přes projevující se neklid. Lano dítě drželo jen chvíli, byla na něm znát únava a nesoustředěnost. Kutálení míčků po zádech se dítěti moc líbilo, smálo se protože je

lechtivé, na kamarádovi kutálelo míč s velkou opatrností.

Respondent C: (nepřítomen, nemoc)

Respondent D:

Při úklidu jablíček se dítě projevilo jako vůdce skupiny, povzbuzoval děti a pomáhalo jim nalézat míčky. Projevilo velkou radost z vítězství. Při rozcvičce dávalo pozor a cvičilo dle pokynů učitele. Cviky provádělo správně, kroužení v zápěstí dělalo problémy. Kutálení míčku po lavičce dítě bavilo. Činnost doprovázelo zvukem automobilu a pokřikovalo na učitele, ať se podívá, jak mu to auto fičí. Při házení pochopilo dítě daný úkol, ale házelo s příliš velkou intenzitou. Tvrdilo, že za to nemůže, protože je prostě moc velký silák. Při držení lana spolupracovalo dítě s respondentem A, který jej napomínal, aby lano drželo pořádně. Dítě držení lana zřejmě nebavilo, projevil se neklid. Pokřikovalo na děti.

Metodický list č. 6

Datum: 1. 10. 2009

Téma týdne: Ovoce ze zahrádky

Dílčí cíl: Rozvoj fyzické a psychické zdatnosti

Vzdělávací nabídka (činnosti):

- Zdravotně zaměřené cvičení
 - vyrovnávací cvičení
 - koordinační cvičení
- Rozvoj sluchového, hmatového vnímání

Pomůcky:

- Lavička (2 ks)
- Lano (2ks)
- Hmatové balónky
- Šátek
- Zvoneček (2ks)

Čas: 15 – 20 minut

Prostředí: Třída mateřské školy

Celkový počet dětí: 16 dětí **Z toho ADHD:** 3 děti

Úkol pro dítě s ADHD:

- Převádění kamarádů po lavičce (širší plocha)
- Určit barvy a počet hmatových balónků

Očekávaný výstup:

- Zvládnout prostorovou orientaci
- Koordinovat lokomoci a další pohyby těla
- Chůze po lavičce
- Vnímat a rozlišovat svými smysly

Rizika:

- Nedostatečné prostory
- Špatná organizace
- Špatná koordinace pohybů
- Strach jednotlivých dětí
- Malá slovní zásoba dětí

Metodika:

- Chůze a běh s obměnami, štronzo

(děti chodí nebo běhají v prostoru herny, na znamení /zazvonění zvonečku/ se zastaví v té poloze v jaké právě jsou, na další znamení opět pokračují)

- Obměny s lanem

(děti utvoří kruh, učitel kolem nich položí lano, děti chodí podle pokynů učitele, /uvnitř x vně kruhu z lana, po laně/)

- Hmatové balónky

(děti se usadí do kruhu, učitel jim rozdá hmatové balónky, děti hádají co je uvnitř, popisují slovy jaký je jejich balónek /hladký, měkký, tvrdý/, hádají co v něm je, podle popisu hledají kamaráda se stejnou výplní balónku, mladší děti hledají kamaráda podle barvy balónku, /balónky jsou vždy čtyři se stejnou náplní, které se liší barvou/)

- Chůze po lavičce

(děti chodí po lavičce, nejprve po širší, poté po užší /otočená lavička/)

- Tajemná stezka

(pomocí obou lan učitel vytvoří v prostoru stezku /lano je ve výšce očí dítěte/, po stranách stojí vždy jedno dítě se zvonečkem, děti vychází po stezce ze středu, kde jim učitel zaváže oči, dítě se pak podle slyšícího zvonečku rozhoduje na kterou stranu půjde /úkolem je jít za zvukem, držet se lana/)

Reakce dětí s ADHD:

Respondent A:

Při hře „štronzo“ dítě občas vrazilo do některého s dětí. Na znamení se vždy rychle zastavilo, nepochopilo, ale že má stát zrovna v té poloze v jaké je, když zazvoní zvoneček a stavělo se do pozoru. Při chůzi dítě dávalo velký pozor, aby porozumělo pokynům učitele. Při chůzi uvnitř kruhu a vně z kruhu, mělo problémy pouze s chůzí po špičkách. Při chůzi po laně mělo problémy s udržení rovnováhy. Při ohmatávání balónku dítě reagovalo správně na počet balónků téže barvy v prostoru. Popisovalo svůj balónek jako měkký, hladký a uhodlo náplň, kterou byla mouka. Při převádění dětí po lavičce, dávalo velký pozor, aby ani jedno dítě nespadlo. Děti hezky povzbuzovalo. Ono samo mělo problémy na lavičce s užší plochou, s pomocí kamaráda chůzi zvládlo, soustředilo se. Při tajemné stezce bylo dítě se zavázanýma očima velice nejisté. Znervóznělo a dělalo mu problém pochopení úkolu tj. jít za zvukem. Po zklidnění a opětovném vysvětlení dítě úkol zvládlo.

Respondent B:

Dítě tato hra velice bavila, chápalo pokyny učitele, na znamení se zastavilo v té poloze ve které zrovna bylo, ale nesetrvávalo v ní dlouho. Nedokázalo udržet rovnováhu. Při chůzi mělo rovněž problémy s rovnováhou, vráželo do dětí. Projevil se motorický neklid. Dále dítě umělo pomalu s pomocí spočítat počet balónků v barvě, kterou drželo. Barvu ale nepojmenovalo, nepoznalo ani neodhadovalo co se ukrývá uvnitř balónku. O balónku se vyjádřilo, že je měkký. Děti provádělo po lavičce s velkou opatrností, samo nemělo problémy s chůzí po širší lavičce, na užší mělo lehké potíže. Neobjevila se ztuhlost svalů na těle. Při tajemné stezce se projevil motorický neklid. Dítě znervóznělo se zavázanýma očima, při chůzi za zvukem postupovalo rychle.

Respondent C: (nepřítomen- nemoc)

Respondent D:

Při hře dítě vráželo do kamarádů, smálo se tomu, neomluvílo se, bylo napomenuto. Při znamení zůstalo stát, ale bylo rozpustilé. Po napomenutí a zklidnění mu pedagog dovolil převádět děti po lavičce, snažil se. Dítě samo nemělo v chůzi po obou lavičkách výrazné problémy, ale předvádělo se před ostatními dětmi, pokřikovalo na ně. Při počítání balónků ve stejné barvě jako mělo dítě, nemělo problémy. Po chvíli ohmatávání nehtem rozbilo balónek, ze kterého se naštěstí rozsypala čočka, kterou dítě samo posbíralo. Při chůzi tajemnou stezkou nemělo dítě žádný problém. Z počátku se snažilo koukat ze spodu šátku, poté prošlo stezkou za zvukem bez problémů. Dítě pak dostalo zvoneček a čekalo na znamení učitele ke zvonění. Zvonilo hezky, sledovalo kam jde jeho kamarád, mělo ale tendence napovídat.

Metodický list č. 7

Datum: 13. 10. 2009

Téma týdne: Draku, draku vyleť výše

Dílčí cíl: Rozvoj pohybových schopností a dovedností podporující naše zdraví

Vzdělávací nabídka (činnosti):

- Dechová cvičení
 - Rozfoukávání vaty
- Manipulační cvičení
 - Cvičení s dráčkem
- Smyslové cvičení

Pomůcky:

- Vata
- Papírový dráček (výrobek dětí)
- Igelitová taška
- Igelitový sáček

Čas: 10 – 15 minut

Prostředí: Třída mateřské školy

Celkový počet dětí: 19 dětí **Z toho ADHD:** 4 děti

Úkol pro dítě s ADHD:

- Dítě bude mít místo dráčka kolem zápěstí stuhu
- Kontrola utvořených skupin

Očekávaný výstup:

- Orientace v prostoru
- Koordinace pohybů – sladit pohyb s rytmem a hudbou
- Ovládat dechové svalstvo,
- Sladit pohyb se zpěvem

Rizika:

- Nedostatečné prostory
- Nevhodné prostory pro dechové cvičení (přetopeno)
- Špatná koordinace pohybů

Metodika:

- Pohybová hra „Na divoké draky“

(děti běhají v prostoru herny v rytmu klavíru s papírovým drakem v ruce, na povel „saň“ utvoří skupinky podle počtu hlav /trojhlavá saň, apod./)

- Koordinační cvičení s drakem

(koordinační cvičení a zpěv písně „Draku, draku vyleť výše“, „Vyletěl si pyšný drak“)

- Uvolnění v lehu na zádech, poslech zvuků

(jak fouká vítr – vytváření zvuků igelitovou taškou a sáčkem, děti hlásí který zvuk je silnější)

- Foukání do chomáčků vaty

(v sedu tureckém – nádech nosem výdech pusou, pozorujeme jak se nám hýbe vata, střídáme prudký a jemný výdech,

v lehu – foukáme do vaty a sledujeme jak ji vlastním výdechovým proudem zvedáme)

Reakce dětí s ADHD:

Respondent A:

Dítě se velice snažilo běhat v herně v rytmu klavíru, spíše jen běhalo. Na ruce mělo stuhu a drželo si i svého dráčka. Soustředilo se na vlající stuhu, občas do někoho narazilo. Na povel se snažilo o utvoření skupiny s daným počtem, bylo iniciátorem tvorby skupiny. V počtech se orientovalo. Při zpěvu písní autorka vycházela z faktu, že děti jednu píseň znají, druhou si právě osvojily. Dítě nemělo výrazně problémy s osvojením si textu písně, problémy mu dělalo soustředění se na více věcí najednou. Ladný pohyb se sledováním draka, nebo stuhu a zároveň zpěv. Po několikatém zopakování si celé cvičení osvojilo celkem dobře. Při poslouchání, který vítr právě letí dítě dychtivě vykřikovalo i ve chvílích, kdy nezazněl zvuk tašky, nebo sáčku. Bylo napomenuto. Při vydýchávání do chomáčků vaty se dítě soustředilo na vatu, ale foukalo do ní stále stejnou silou a to příliš velkou, proto bylo z foukání brzy unavené a muselo být napomenuto, aby na chvíli přestalo. V lehu na zádech dítě stejně jako ostatní děti, fascinovalo vědomí, že mohou zvedat chomáček vaty díky výdechu do výšky. Děti samy závodily kdo chomáček vyty vyfoukne nejvýše. Po chvílce byla jejich hra ze zdravotních důvodů zastavena, děti foukaly příliš silně.

Respondent B:

Dítě se orientovalo ve známém prostoru bez překážek. Dráčka nechtělo, sledovalo pohyb stuhu, mávalo rukou, občas do někoho narazilo. Snažilo se pohybovat v rytmu klavíru, rozlišovalo pomalé a rychlé tempo. Při tvoření skupin na povel, se řídilo pokyny kamarádů a učitele. Při zpěvu písní nemělo dítě problémy s osvojením si textu písně. Sledovalo pohyb stuhu, zpívalo. Pohyb v rytmu dělal zpočátku problémy, ale po několikatém opakování provádělo pohyby bez problémů. Sledovalo stuhu, zpívalo a tancovalo. Při poslouchání, který vítr zrovna letí, dítě vždy počkalo až zvuk zazní, poté vykřiklo svůj názor. Hádalo vždy správně. Při foukání

do chomáčků vaty se dítě nechalo vyrušit vnějšími podněty z okolí. Chomáček sledovalo málo, nefoukalo, koukalo po kamarádech. Cvičení v lehu na zádech jej bavilo. Snažilo se foukat s větší i menší intenzitou do doby, než děti začaly závodit kdo chomáček odfoukne nevyšší. V této chvíli znervóznělo, foukání mu nešlo.

Respondent C:

Dítě dodrželo tempo chůze a běhu v prostoru kde se dobře orientovalo. Celou činnost doprovázelo hlasitým projevem. Nemělo potíže s utváření skupin podle počtu, organizovalo ostatní děti. Zpěv písní s doprovodným pohybem dítě bavilo. Odběhlo si i pro svého dráčka. Pohyby byly ladné, sledovalo pohyb draka a stuhy. Při poslouchání zvuků, nemělo zavřené oči a prozrazovalo ostatním, který zvuk bude následovat. Po napomenutí přestalo a odhadovalo s dětmi intenzitu zvuku správně. Při foukání do chomáčku vaty bylo dítě rozpustilé, předvádělo se dětem jak fouká a vždy si vatu odfouklo. Po napomenutí následovalo foukání v lehu na zádech kde dítě vzneslo otázku: „Kdo dofoukne nejvyšší?“ a vypukla hra, kterou učitel zastavil.

Respondent D:

Dítě nedrželo rytmus podle klavíru, chodilo v prostoru a pozorovalo svou stuhu. Na znamení se řadilo podle pokynů respondenta C. Na zpěv písní se příliš nesoustředilo, konalo pouze pohyb. Zpívalo píseň kterou znalo. O zpěv druhé písně se příliš nesnažilo. Po chvíli si sundalo i stuhu z ruky. Při poslouchání zvuků odhadovalo intenzitu správně. Do chomáčku vaty už dítě nefoukalo. Učitel mu změřil teplotu, dítě bylo nemocné a bylo telefonováno matce, která si pro dítě přišla.

Metodický list č. 8

Datum: 27. 10. 2009

Téma týdne: S pohádkou v lese

Dílčí cíl:

- Uvědomění si vlastního těla
- Orientace v prostoru

Vzdělávací nabídka (činnosti):

- Zdravotně zaměřená činnost
 - relaxační cvičení
- Smyslové a psychomotorické hry
 - rozvoj jemné motoriky
 - koordinace pohybů
 - zraková orientace

Pomůcky:

- Staré noviny
- Lano
- Kužely

Čas: 15 – 20 minut

Prostředí: Třída mateřské školy

Celkový počet dětí: 17 dětí **Z toho ADHD:** 4 děti

Úkol pro dítě s ADHD:

- Pomoc při rozdávání novin
- Běh mezi kužely
- Role v pohádce

Očekávaný výstup:

- Ovládat koordinaci ruka oko
- Vzájemná spolupráce
- Orientovat se v uměle vytvořeném

Rizika:

- Nedostatečné prostory
- Nerespektování individuálních zvláštností jednotlivých dětí
- Špatná koordinace pohybů
- Málo upravené prostředí

Metodika:

- Hrátky s novinami
 - trhání novin (děti si postupně natrhají noviny /listí v lese/ na proužky a malé kousky)
 - hra „Na vandaly“ (pomocí lana učitelka rozdělí hernu, děti se rozdělí na dvě skupiny, na znamení se snaží házet natrhané noviny na stranu soupeře /skupiny dětí stojí zády k sobě používají výhradně ruce/, na znamení přestanou házet, zvítězí družstvo které má nejméně novin na své polovině)
- Autogenní trénink – PŘÍBĚHY Z MĚSÍČNÍ HOUPAČKY, příběh o obru Malíčkoví a skřítku Velikáškoví.

(poslech příběhu, diskuse)

- Dramatizace pohádky „O červené Karkulce“

(rozestavení kuželů v herně /jako stromy mezi noviny-listí/, následné vyprávění učitelky a dramatizace dětí, děti které nehrají sedí jako hříbky v lese)

- Úklid lesa – Myslivec a Karkulka uklízejí les

(úklid natrhaných novin)

- Masáž zad ve dvojici – „Babička pekla“

(děti si navzájem masírují záda podle pokynů učitele)

Reakce dětí s ADHD:

Respondent A:

Dítě dychtivě pomáhá při rozdávání novin. Soustředí se na trhání novin na proužky, ale úkon provádí příliš rychle a nejde mu to. Při zpomalení a hlubším soustředění se mu začalo dařit. Při hře „na vandaly“ dítě házelo noviny na vedlejší polovinu přesně podle pokynů, občas mělo tendence se otočit. Patřilo do družstva výherců. V tomto družstvu byly i ostatní děti s ADHD. Při poslechu příběhu, byl u dítěte zpočátku viditelný motorický neklid. Koukalo po kamarádech, snažilo se s nimi navázat kontakt, po napomenutí přestalo a zaměřilo svou pozornost na příběh. Ke konci příběhu dítě leželo nehybně na koberci. Při následné diskusi o příběhu, bylo vidět, že si opravdu pamatuje části pohádky. Při přípravě na pohádku „o Červené Karkulce“ dítě aktivně pomáhalo při rozestavení kuželů a bylo zvoleno jako první do role Karkulky. Děti hráli pohádku podle pokynů učitele jakožto vypravěče. V roli se velmi snažilo soustředit na pokyny učitele. Při úklidu lesa byly všichni respondenti velice rychlí. Masáže ve dvojicích děti velice baví. Dítě se moc snažilo, aby nevkládalo do masírování příliš velkou sílu a nepůsobilo tak druhému bolet. Když druhé dítě masírovalo jeho, zpočátku se smál, poté ležel nehybně.

Respondent B:

Při rozdávání novin bylo dítě velice pohotové, noviny dětem podávalo velice hezky, soustředilo se na to komu dává noviny. Trhání novin mu příliš nešlo, znervózněl, muselo se mu ukázat jak na to, poté se snažil, ale šlo mu to jen málo. Ve hře „na vandaly“ se dítě velice aktivně zapojilo. Mělo ale problémy zůstat stát zády k ostatním dětem, neustále se otáčelo a kontrolovalo zda noviny letí daným směrem. Při poslechu pohádky se u dítěte projevil motorický neklid, mělo sice zavřené oči a snažilo se ležet nehybně, ale svalové záškuby mu to nedovolovaly. Velice se snažilo vnímat příběh, vydrželo mít zavřené oči. Ke konci se celkem zklidnili záškuby a dítě leželo vcelku nehybně na koberci. Bylo uvolněné. Při následné diskusi se zapojilo do rozhovoru o postavičkách z pohádky, předvádělo obří krok obra Velikáška. Dramatizace pohádky zvýšila důležitost dítěte ve skupině, hrálo myslivce, velice se snažilo jednat podle pokynů vypravěče. Při úklidu lesa byli respondenti velice rychlí, dítě se aktivně zapojilo do úklidu. Při masírování podle příběhu babička peče, dítě nejprve masírovalo kamaráda. Snažilo se, aby se to kamarádu líbilo.

Když kamarád masíroval jeho, opět se projevil motorický neklid, navíc dítě je lechtivé a při masáži se smálo.

Respondent C:

Dítě rozdávalo noviny s velkými průpovídkami, okomentovalo komu noviny dá komu ne a proč. Při trhání nemělo žádný problém soustředit se aby trhalo proužky, bylo vcelku rychle hotové a bralo noviny ostatním dětem, které se snažily trhat. Při hře se dítě aktivně zapojilo, hra jej bavila. Neustále ale vydávalo zvuky, které doprovázely celou činnost dítěte. Poslech příběhu dítě zřejmě z počátku nebavil, povídalo si s kamarády okolo, po napomenutí se na příběh příliš nesoustředilo, ale již klidně leželo. Nemělo zavřené oči, pozorovalo věci v prostrou. V diskusi se neprojevalo. V roli Karkulky se zapojilo aktivně i do vyprávění příběhu. Dramatizace jej velice bavila, stejně tak i úklid lesa (novin). Při masírování si opět povídalo a celou činnost slovně komentovalo.

Respondent D:

Při rozdávání novin do dětí vrážel, noviny dával jen kamarádům. Při trhání byl rozpustilý, noviny netrhal na proužky, zběsile je rval na kusy. Při hře na vandaly dítě mělo tendence otáčet se a do novin i kopat. Bylo napomenuto. Při poslechu příběhu, leželo nehybně. Učitel předem řekl, že tato pohádka bude o takovém silném a hodném obru jako je náš respondent, byl tedy nejspíš zvědavý. Při diskusi se nezapojoval. V roli myslivce se velice snažil, aby svou roli zahrál dobře. Opatrně vytahoval Karkulku a babičku z vlkova břicha. Postupoval přesně podle pokynů učitele. Občas se nechal vyrušit podněty v okolí. Při masáži bylo dítě klidné a spolupracovalo s kamarádem. Činnost komentovalo.

Metodický list č. 9

Datum: 10. 11. 2009

Téma týdne: Už nás studí počasí

Dílčí cíl:

- Osvojení si poznatků o lidském těle a o zdraví

Vzdělávací nabídka (činnosti):

- Zdravotně zaměřené činnosti
 - dechové cvičení
 - uvolňovací cvičení
- Činnosti zaměřené k poznávání lidského těla
 - pojmenovávání částí těla
 - zvládnout sebeobsluhu (oblékání)

Pomůcky:

- kelímek s vodou
- slámky
- oblečení dětí z šatny (rukavice, čepice, šály a bundy)

Čas: 20 minut

Prostředí: Třída mateřské školy

Celkový počet dětí: 16 dětí **Z toho ADHD:** 3 děti

Úkol pro dítě s ADHD:

- dítě si při oblékání musí samo i zapnout zip bundy a navléknout prstové rukavice

Očekávaný výstup:

- uvědomění si intenzity vlastního výdechového proudu vzduchu
- zvládat koordinaci pohybu ruky
- samostatnost v oblékání

Rizika:

- špatná organizace
- nesamostatnost a problémy v oblékání u mladších dětí
- nedostatek informací o lidském těle

Metodika:

- Pohybová hra „Hlava, ramena, kolena, palce“

(děti ukazují části svého těla, tempo jde od pomalého k rychlému)

- Opakování částí těla s říkankou

(to je /hlava, čelo, tělo,... / děti ukazují, nejprve na sobě poté na kamarádovi, starší děti rozlišují levá x pravá)

- Závodů v oblékání

(děti si ze šatny přinesou oblečení podle pokynů učitele, soutěží se kdo se nejrychleji obleče, probíhají rozhovory o teplejším oblečení v zimních měsících)

- Jemná motorika prstů – „dešťové kapičky“

(děti procvičují koordinaci prstů na obou rukou /spojování prstů v rytmu říkanky)

- Voda v kelímku – dechové cvičení

(nádech nosem, výdech pomocí slámky do kelímku s vodou – děláme bublinky)

Reakce dětí s ADHD:

Respondent A:

Při pohybové hře „hlava, ramena, kolena,“ dítě již dobře zná pokyny. Občas má problémy se zrychlujícím se rytmem, vynechá při ukazování některou část těla. Při rychlém tempu se neorientuje na svém těle. Má povědomí o jednotlivých částech těla, při ukazování mu nedělá větší problémy ani určit strany jak ze svého pohledu, tak na kamarádovi. Při oblékání mu dělá velké problémy zapnout si bundu, ale jen proto, že se o zapnutí snažilo již s rukavicemi, je ale v oblékání mezi prvními. Při říkance dešťové kapičky se soustředí na spojování jednotlivých prstů, ale neříká říkanku. Dodržuje rytmus říkanky. Při foukání slámkou do kelímku s vodou mu nedělá problémy obejmout slámkou pusou, fouká přiměřenou intenzitou, voda mu necáká.

Respondent B:

Pohybová hra hlava ramena kolena dítě bavila, zná částí těla, dovede je ukázat. Tempo zvládalo, při rychlejším předbíhalo rytmus. Stranovou orientaci si dítě ještě neosvojilo, ale umí ukázat a pojmenovat jednotlivé části těla, jak na sobě, tak na kamarádovi. Dítěti dělalo problémy posbírat určené oblečení ze šatny a přinést si jej do herny. Zřejmě se nesoustředilo na pokyny učitele, a nevědělo co si má přinést. Při oblékání mu dělalo potíže zapnout si bundu a navléct rukavice. V oblékání bylo mezi posledními, znervóznělo, při odnášení věci zpět do šatny si nepoznal svou bundu a hledalo i rukavici. Při říkance dešťové kapičky se u dítěte objevil motorický neklid. Poskakovalo v rytmu říkanky, ale zároveň spojovalo prsty. Říkanku dobře znalo. Při foukání do kelímku s vodou pomocí brčka, mělo dítě problém obejmout slámkou pusou, kroutilo pusou, voda mu cákala.

Respondent C:

Dítě se zapojilo do hry hlava ramena kolena, nemělo potíže s držetím tempa ani s ukazováním částí těla. Ke konci začalo samo zrychlovat rytmus a rozdivočilo ostatní děti. Při ukazování jednotlivých částí těla s říkankou, dítě nemělo problémy. Má povědomí o jednotlivých částech těla, ví kde je levá a kde pravá strana, i z pohledu kamaráda. Neustále však doprovázelo slovně celou činnost. Když si šlo do šatny pro věci odneslo si sebou schovat i kelímek z magnety, které dítěti nepatřily. Děti si jeho činu všimly a upozornily učitele, který dal pokyn, aby magnety dítě doneslo zpět. Dva se pak objevily při pobytu venku v ruce respondenta, který se přiznal, že jsou ze školky. Při oblékání nemělo dítě problémy, umělo si zapnout samo bundu a navléct prstové rukavice. Bylo mezi prvními. Oblečení v šatně si dítě pak opět hezky poskládalo. Při říkání říkanky se nesoustředilo na říkanku, ale pouze na spojování prstů, činnost nekomentovalo. Při foukání do kelímku s vodou si dítě nejprve vodu dvakrát vylilo, vždy do ní

nechtěně vrazilo. Samo pak šlo pro hadr a vodu utřelo. Hezky stisklo slámku pusou a foukalo přiměřeně, aby nevycákal vodu.

Respondent D: (nemoc)

Metodický list č. 10

Datum: 8. 12. 2009

Téma týdne: Jak to chodí před vánoci

Dílčí cíl:

- Osvojení si věku přiměřených praktických dovedností
- Orientace v prostoru

Vzdělávací nabídka (činnosti):

- Koordinace oko ruka
- Manipulační činnost
 - S vršky od PET láhví
 - koulení míčku
 - vázání uzlu

Pomůcky:

- Malé obruče (podle počtu dětí)
- Tenisový míč (podle počtu dětí)
- Provázky
- Vršky PET láhví různých barev

Čas: 15 – 20 minut

Prostředí: Třída mateřské školy

Celkový počet dětí: 14 dětí

Z toho ADHD: 3 děti

Úkol pro dítě s ADHD:

- Rozdělování vršků podle počtu dětí
- Zvládnout při zavazování uzlů i mašličku
- Děti chodí s vrškem PET na hlavě – správné držení těla

Očekávaný výstup:

- Ovládat koordinaci ruka oko
 - manipulace s vršky
- zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony

Rizika:

- Nedostatečné prostory
- Špatná organizace
- Špatná koordinace pohybů

Metodika:

- Pohybová hra „Na domečky“

(každé dítě má svou obruč položenou na koberci, na znamení si každé dítě musí najít místo v obruči a sednout si do ní)

- Obkreslování koule

(děti sedí v sedu tureckém, v ruce drží tenisový míček, před sebou mají obruče, ty znázorňují baňky na stromeček, tenisovým míčkem si několikrát obkoulí tvar koule v obou směrech)

- Práce s vršky PET lahví

(děti si přinesou kbelíky s vršky, starší děti rozdávají podle pokynů učitelky /3 červené dej všem holkám a dva klukům, apod./ děti si postupně zdobí „baňku“ na stromeček)

- Uzlování

- ke každé „baňce“ přidáme mašličku, kdo neumí udělá uzlík

(učitelka názorně ukáže, děti si zkouší vázat uzly, i několik za sebou, ozdobíme tím naši „baňku“)

- Chůze mezi „baňkami“

(děti dbají na maximální opatrnost,)

Reakce dětí s ADHD:

Respondent A:

Při pohybové hře dítě nemělo problém v orientaci v prostoru. Občas vrazilo do kamarádů, omluvilo se. Rychle si hledalo nejbližší domeček, pro jistotu se ale od domečku příliš nevzdalovalo. V obkreslování koule kolem obruče dítě mělo menší problémy s vedením ruky kolem kruhu. Míč se několikrát zakutálel. Dítě následně dostalo za úkol přinést vršky v červené barvě a rozdat každé holce 5 vršků a klukovi 6. Začalo s rozdáváním nejprve u dívek, poté se přišlo informovat o tom kolik vršků má dát klukům, úkol splnilo bez větších problémů. Sobě pak mohlo dát 7 vršků a mohlo začít zdobit svou baňku. Ke své baňce pak s malými problémy vytvořilo mašli. Poté bylo dítě velice opatrné, aby nešláplo někomu na baňku. Chválilo výtvořiny ostatních dětí.

Respondent B:

Při pohybové hře mělo dítě problémy s orientací v prostoru, vráželo do dětí, mělo potíže najít si domeček, děti mu ukazovaly, mátló ho to. Při obkreslování koule míčkem se mu míček neustále kutálel pryč, dítě se smálo, utíkalo si pro něj. Dostalo za úkol donést vršky ve

sluníčkové barvě a dát všem dětem po třech vršcích. Z počátku si bylo v rozdávání jisté po chvíli jej děti musely opravovat, znejistělo. Za odměnu si dítě mohlo dát vršku kolik chce a ozdobit svou baňku. Mašlička se mu nepodařila, ale pokoušelo se o něco podobného uzlu. Baňku si ozdobilo smotaným provázkem, bylo pochváleno. Při chůzi a prohlížení se soustředilo na to, co řeknou děti na jeho baňku. Děti mu ji chválily. Dítě bylo spokojené, ale nesoustředilo se na chůzi a rozbilo kamarádovi baňku, pomohlo mu ji zpravit.

Respondent C:

Při pohybové hře dítě napomínalo ostatní děti, vyhazovalo děti z jejich domečku, bylo napomenuto. V orientaci nemělo problémy. Při obkreslování kruhu míčkem nemělo dítě rovněž žádný problém, hned si běželo pro provázek a vytvořilo si mašli bez pokynu učitele. Tím zmátlo ostatní děti. Poté dostalo za úkol donést kbelík s modrými vršky a děvčatům rozdat 4ks a hochům 6ks. Úkol zvládlo bez větších problémů, při rozdávání začínalo od dětí jemu oblíbených. Každému okomentovalo jeho baňku. Sobě dalo 7ks a ozdobilo si svou baňku. Při prohlížení ostatních baněk dítě nebavilo, šlo samo do třídy kde se začalo převlékat, se slovy, že už je všechny vidělo, když rozdávalo vršky. Bylo posláno zpátky, aby se podívalo jak si děti ozdobily baňku i vršky modrými.

Respondent D: nemoc

Metodický list č. 11

Datum: 12. 1. 2010
Téma týdne: Zimní hry a sporty
Dílčí cíl: Rozvoj pohybových schopností a dovedností

Vzdělávací nabídka (činnosti):

- Koordinace oko ruka
- Lokomoční hry – sezónní - sáňkování
- Manipulační činnost
 - hod na cíl
 - hod horním obloukem

Pomůcky:

- sněhová koule
- sáně x boby

Čas: 15 – 20 minut
Prostředí: Školní zahrada
Celkový počet dětí: 13 dětí **Z toho ADHD:** 4 děti

Úkol pro dítě s ADHD:

- stavba sněhuláka – v případě nedodržování bezpečnosti při sáňkování
- hod do dálky

Očekávaný výstup:

- Ovládat koordinaci ruka oko
- Odhadnout vzdálenost a intenzitu hodů
- Hod horním obloukem
- Dodržovat bezpečnost při pobytu na školní zahradě v zimě

Rizika:

- Neupravené prostředí
- Špatná organizace
- Špatná koordinace pohybů
- Neodhadnutí vzdálenosti při hodů

Metodika:

- Dělení sněhových koulí

(děti si udělají každý 5 koulí)

- Hod na cíl – horním obloukem

(děti se musí trefit do širokého dubu na školní zahradě)

- Hod do dálky

(děti házejí s co největší intenzitou, co nejdál)

- Závodů v jízdě na bobech x saních

(děti dodržují bezpečnost)

Reakce dětí s ADHD:

Respondent A:

Při tvorbě sněhových koulí nemělo dítě žádný problém, mělo jich o jednu navíc, tedy 6. Při vytvoření řady šlo dítě házet jako první. Do dubu se trefilo. Děti házely ze vzdálenosti cca 2 m. Při čekání, až přijde znovu na řadu, bylo dítě netrpělivé. Do dubu se trefilo celkem 3x. Hod do dálky se dítěti povedl, dohodilo daleko, bylo pochváleno. Při jízdě na bobech se snažilo dodržovat pravidla, jezdilo s velkým odhodláním a radostí.

Respondent B:

Při tvorbě sněhových koulí mělo problémy, někdo mu je bral a ztrácely se mu. Učitelka musela pomoci. Při čekání v řadě bylo netrpělivé, kupodivu se snažilo dostat i dopředu. Předbíhalo ostatní děti, které žalovaly, což dítě špatně neslo, málem se rozplakalo. Když se

dostalo na řadu, za odměnu, že vydrželo čekat v řadě, mohlo hodit všechny své koule. Hod se mu poprvé nepovedl, pak už ano. Bylo pochváleno. Při hodu do dálky se dítě velice snažilo. Při jízdě na bobech se zpočátku snažilo dodržovat pravidla bezpečnosti, po chvíli se přestávalo orientovat v prostředí a ostatním dětem vstupovalo do dráhy. Bylo motivováno ke stavbě obrovského sněhuláka, kterého stavělo s velkým nadšením. Ve sněhu se válelo, mělo radost.

Respondent C:

Sněhové koule dítěti nedělaly žádný problém, každou kouli slovně okomentovalo a ukázalo učitelce. Při čekání v řadě si celou dobu povídalo s kamarády okolo, zabavilo se. Hod horním obloukem provádělo dítě bez větších problémů, trefilo se celkem 4x. Hod do dálky se nepovedl, dítě házelo zbrkle, do sněhu před sebou. Při jízdě na bobech bylo po chvíli motivováno ke stavbě velkého sněhuláka, protože jezdilo po hlavě, na břicho apod. sněhuláka si postavilo jen malého a šlo si hrát. Zkoumalo sníh, a běhalo po zahradě.

Respondent D:

Při tvorbě koulí dítě bralo koule ostatním dětem, bylo napomenuto. Při čekání v řadě si dvě koule rozbilo, házelo pouze třemi, třikrát se trefilo. Hod horním obloukem se povedl. I při hodu do dálky dohodilo dítě daleko, bylo pochváleno. Při jízdě na bobech se snažilo dodržovat pravidla bezpečnosti, napomínalo ostatní děti, při jízdě hlasitě křičelo „Pozor!“ aby varovalo děti. Ke konci bylo ale posláno, aby pomohlo kamarádům stavět sněhuláka. S nechutí odešlo pomáhat, ale nakonec si postavilo sněhuláka svého, bylo pochváleno.

10. Závěr praktické části

10.1. Souhrn získaných poznatků

Při práci s metodickými listy autorka postupovala v souladu se zájmy a potřebami jednotlivých dětí. Vždy motivovala děti k činnosti, zaujala je. U dětí s ADHD byly menší problémy. Projevil se negativismus u respondentů C a D, kteří narušovali svými projevy průběh celého dne v mateřské škole.

V první části bakalářské práce autorka popisovala projevy ADHD v psychických procesech a motorice. Sama pozorovala výskyt těchto projevů u dětí s ADHD. Při práci podle vytvořených metodických listů autorka pozorovala u dětí nejrůznější zvláštnosti v projevech a chování. Děti se při stejných nebo podobných činnostech projevovaly různě. Byly náladové, projevila se zvýšená emocionalita u respondentů B, C, a D. Trvalým projevem dětí s ADHD je zvýšená motorická aktivita, při klidových chvílích a statických činnostech působí velice rušivě.

U dětí se projevuje snaha reagovat pouze na podněty, které jsou nabízeny pedagogem, ale i přes tuto snahu jsou téměř vždy vyrušeny jinými podněty z okolí. Jsou tedy zvýšeně reaktivní na podněty v okolí. Velkým problémem je krátkodobá paměť. Nutné je neustálé opakování informací a požadavků které dítě má splnit. Požadavky musí být jasné a krátké, konkrétní.

Jednotlivé děti s ADHD nemají problémy se slovním projevem. Slovní zásobu mají rozvinutou, pouze u respondenta C dělalo problémy svalové napětí, které působilo při mluvním projevu rušivě. Dítě kroutilo pusou, zadržovalo. Z počátku se objevily velké problémy v komunikaci s vrstevníky, a v řešení problému s nimi. Tyto problémy mají děti neustále. Respondent A a C je dětmi přijímán a respektován, oba mají tendenci ostatní rušit. Respondent C je dětmi vyhledáván, je velice přátelský, na kamarádech mu záleží, ale je mezi nimi spíše neprůbojný. Respondent D je dětmi přijímán, ale pro jeho prudkou povahu jej děti nevyhledávají.

Při hře mají děti problémy zapojit se do hry mezi ostatní děti. Sami si hračku volí buď podle momentální situace a upoutání dané hračky, nebo si volí hračku oblíbenou. Svou hru vždy doprovázejí slovním projevem, nebo zvuky. U hračky dlouho nevydrží, vždy je zaujme jiná hračka. Při hře s pravidly se osvědčilo vytváření pravidel společně s dětmi. Děti pak pravidla respektují a lépe se jim pamatují. Po půl ročním pozorování dětí s ADHD v oddělení, autorka usuzuje na jisté změny chování, projevující se hlavně v komunikaci s vrstevníky a řešení problémů. Ve hře jde o lepší zorientování se v prostoru a samostatná volba hračky. Motorický neklid se projevuje, ale při relaxačních cvičeních se děti dokáží zklidnit a odpočívat. Proto autorka doporučuje po skončení každé činnosti, náročné na množství podnětů, relaxační cvičení,

kdy by děti měly mít i zavřené oči. O doporučeních ale dále v kapitole zásady pro práci s metodickými listy pro tělesnou výchovu v mateřské škole.

10.2. Hodnocení metodických listů

Jednotlivé metodické listy jsou sestaveny v souladu s požadavky na vzdělávání podle rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Dále pak v souladu s podmínkami na vzdělávání v mateřské škole. Cíle pro jednotlivé metodické listy autorka určila podle vzdělávací oblasti dítě a jeho tělo. Jsou vždy stanoveny s ohledem na individuální potřeby a zvláštnosti jednotlivých dětí, stejně tak i klíčové kompetence v podobě očekávaných výstupů. Klíčové kompetence byly naplněny pomocí vzdělávací nabídky, vytvořené v souladu s požadavky na vzdělávání v mateřské škole.

Jednotlivé metodické listy k tělesné výchově v mateřské škole jsou uvedeny v příloze bakalářské práce. V této podobě se staly součástí kurikulárních dokumentů v mateřské škole.

Autorka použila pro vlastní potřebu a lepší přehlednost zjednodušenou formu, kterou použila při pozorování jednotlivých respondentů s ADHD. Tato forma je uvedena výše /v kapitole 9.3.2. s. 58 popis projevů dětí s ADHD při uplatnění metodických listů/, spolu s pozorováním.

Vytvoření metodických listů nebylo nikterak jednoduché. Uvedené cíle a vzdělávací nabídka byla propracována vzhledem k individuálním zvláštnostem všech dětí. Vytvořit podmínky pro vzdělávání heterogenní skupiny dětí bylo rovněž stěžejním. Podmínky a požadavky na vzdělávání se liší nejen podle věku dětí, ale také podle specifika dětí s ADHD. V každém případě vytvoření metodických listů pro tělesnou výchovu v mateřské škole přispělo lepší organizaci, naplnění cílů a v neposlední řadě spokojenosti všech zúčastněných stran.

10.3. Zásady vyplývající pro práci s metodickými listy

Při práci s metodickými listy se autorka řídila zásadami výchovného vedení podle Jucovičové a Žáčkové (2010).

Vytvoření klidného prostředí bylo zajištěno ale problémem byla rušivost jednotlivých dětí s ADHD navzájem. Po určité době si děti na sebe zvykly. Dětem byly dávány jasné a zvládnutelné požadavky. Dostatek pochopení a lásky bylo zajištěno pomocí laskavého přístupu a klidné a vyrovnané povahy obou pedagogů na oddělení. Dětem byly stanoveny hranice, které byly konkrétně vymezeny, pravidla soužití v mateřské škole jsou dětem vysvětlena a názorně zaznamenána na nástěnce v šatně. Pravidla jednotlivých pohybových her a cvičení byla vždy vysvětlena s dětmi prodiskutována, popřípadě děti tvořily pravidla samy s pomocí pedagoga. Oba pedagogové jsou důslední v dodržování pravidel. Je viditelná snaha sjednotit výchovné

působení pedagogů navzájem stejně tak i rodiny a školy. Děti jsou dostatečně chváleny i za maličkost, oceňuje se i snaha. Posilujeme žádoucí chování. Při tvorbě metodických listů bylo využito nejrůznějších technik které vedou k usměrnění aktivity, a to různé relaxační techniky, uvolňovací cvičení. apod. dětem byl zajištěn přiměřený přívod podnětů.

Nyní autorka shrne jednotlivé zásady pro práci s metodickými listy k tělesné výchově v mateřské škole.

Zásady:

- Vymezení a vysvětlení pravidel
- Pravidla jasná a stručná
- Důslednost v jejich dodržování
- Jednotné výchovné působení
- Omezit přísun rušivých podnětů
- Střídat činnosti
- Chválit děti i za maličkosti
- Posilovat žádoucí chování
- Příliš neupozorňovat na negativní projevy související s diagnózou

(děti to mnohdy nedělají schválně)

- Využívat chvílky relaxace a uvolnění jako možnosti odpočinku pro děti s ADHD

Při pochopení pravidel se opravdu velice osvědčila tvorba pravidel s dětmi. Děti si je lépe pamatují a méně porušují pravidla, která si dohodnuly. Upozorňují se pak navzájem, když dojde k jejich porušení.

Dodržování pravidelného denního režimu, umožňuje dětem lépe se orientovat v čase a systému jednotlivých činností uspořádání dne v mateřské škole. Porušení denního režimu je znatelné vždy v pondělí, kdy děti přichází po víkendu do mateřské školy dezorientované a bez řádu.

10.4. Poznatky pro praxi

Po zpracování a metodických listů autorka konzultovala možný průběh práce dle metodických listů na oddělení mateřské školy v rámci subjektu, kde jsou integrovány děti s PAS a děti s hyperkinetickým syndromem ADHD. Po konzultaci jednotlivé metodické listy využili v praxi i v této třídě. Učitelky na tomto oddělení se shodly, že v praxi jsou metodické listy pro tělesnou výchovu v mateřské škole použitelné. Obsahují pro děti atraktivní sportovní aktivity

zaměřené na rozvoj celé osobnosti jednotlivce. Střídají se v nich činnosti zaměřené jak na rozvoj motoriky tak i na rozvoj kognitivních procesů. U dětí s ADHD sledovaly zlepšení v oblasti sociální, kdy se díky zvláštním úlohám lépe začlenily do celého výchovně vzdělávacího procesu a hlavně mezi kolektiv vrstevníků. Postupně se zvýšil jejich pocit sounáležitosti ve skupině a schopnost spolupráce s ostatními dětmi a pedagogem.

Ukládání zvláštních úkolů, nejen při pohybových aktivitách, ale během veškerých aktivit během dne v mateřské škole, je jednou z možností, jak dítěti s ADHD pomoci vyrovnat se z jeho nadměrnou aktivitou. Krom tohoto zvýšíme i jeho prestiž v kolektivu.

Samozřejmě nesmíme opomenout pravidelný režim dne s dostatečným prostorem pro odpočinek a relaxaci.

11. Závěr

Bakalářská práce pojednává o hyperkinetickém syndromu ADHD v souvislosti s edukací v oblasti dítě a jeho tělo. Autorka popisuje syndrom hyperaktivity a pozornosti ADHD, jeho projevy se zaměřením na předškolní věk.

Vytvoření metodických listů jakožto cíle bakalářské práce, bylo provedeno v souladu s požadavky na vzdělávání v mateřské škole podle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Metodické listy byly vytvářeny v podle vzdělávací oblasti dítě a jeho tělo. Při jejich tvorbě byl brán ohled na respektování individuálních zvláštností a potřeb dětí. Zásady pro práci s metodickými listy pro tělesnou výchovu v mateřské škole, byly stanoveny následně po pozorování.

Pozorování probíhalo při aplikaci metodických listů v praxi. Metodické listy pro tělesnou výchovu v mateřské škole se staly součástí třídního kurikula na oddělení mateřské školy.

Při práci s metodickými listy v mateřské škole, se autorka setkala s mnoha překážkami, které bránily nejen naplnění cílu vzdělávání podle vzdělávací oblasti dítě a jeho tělo, ale i uspokojení potřeb dítěte. Tyto překážky jsou v metodických listech pro tělesnou výchovu v mateřské škole, popsány jako rizika. Největší a nepřekonatelnou překážkou bylo prostorové uspořádání herny mateřské školy, především mohutný sloup uprostřed herny. S nevyhovujícím prostorovým uspořádáním souvisela i špatná organizace v prostoru a s ní možné riziko úrazu.

Děti s hyperkinetickým syndromem ADHD jsou zvláštní skupinou osob, která ač se zdá být ovlivnitelná výchovným působením, přesto je stále více či méně ovlivnitelná vlastní poruchou. Autorka proto vznáší požadavek na respekt individuálních zvláštností těchto dětí a pomoc s vyrovnáním se možných negativních zkušeností vzniklých v důsledku jejich nepozornosti a impulzivity. Projevující se hyperaktivita dětí je jediným možným zvládnutelným činitelem, který lze pomocí usměrňování a vedení využít k prospěchu samotných dětí a to např. při sportu spíše individuálního charakteru, nebo ukládáním zvláštních úloh zvyšující pocit sounáležitosti a důležitosti ve skupině.

12. Seznam použité literatury a zdrojů

- ALLEN, K. – MAROTZ, L. *Přehled vývoje dítěte*. 1. vyd. Praha : Portál, 2002. ISBN 978-80-7367-421-2.
- ČÁP, J. - MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha : Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X.
- ČELIKOVSKÝ, S. a kol. *Antropomotorika pro studující tělesnou výchovu*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1979.
- DRTÍLKOVÁ, I. *Hyperaktivní dítě*. 2. vyd. Praha : Galén, 2007. ISBN 978-80-7262-447-8.
- DVOŘÁKOVÁ, H. *Pohybem a hrou rozvíjíme osobnost dítěte*. 1. vyd. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-693-4.
- JANOVSÁ, O. *Malým zpěváčkům*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1986.
- JUCOVIČOVÁ, D. – ŽÁČKOVÁ, H. *Neklidné a nesoustředěné dítě ve škole a v rodině*. 1.vyd. Praha : Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-2697-7.
- JUKLÍČKOVÁ – KRESTOVSKÁ, Z. a kol. *Pohybové hra dětí předškolního věku*. 3. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1989. ISBN 80-04-24497-1.
- KLENKOVÁ, J. *Logopedie*. Praha : Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1110-9.
- KOŤÁTKOVÁ, S. *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-0852-3.
- KUČERA, M. - DYLEVSKÝ, I. *Sportovní medicína*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 1999. ISBN 80-7169-725-7.
- KURIC, J. *Ontogenetická psychologie*. 1. vyd. Brno: CERM, 2001. ISBN: 80-214-1844-3.
- MAZAL, F. *Pohybové hry a hraní*. 1.vyd. Olomouc : Hanex, 2000. ISBN 80-85783-29-0.
- MERTIN, V. – GILLERNOVÁ, I. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. ISBN 807178799X
- MUNDEN, A – ARCELUS, J. *Poruchy pozornosti a hyperaktivita*. 2. vyd. Praha : Portál, 2006. ISBN 80-7367-188-3.
- MÜLLEROVÁ, E. *Příběhy z měsíční houpačky*. 1. vyd. Praha : Portál, 1998. ISBN 80-7178-219-X.

- OPRAVILOVÁ, E. – GEBHARTOVÁ, V. *Zima v mateřské škole*. 1. vyd. Praha : Portál, 1998. ISBN 80-7178- 268-8.
- PACLT, I. a kol. *Hyperkinetická porucha a poruchy chování*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1426-4.
- PIPEKOVÁ, J. a kol. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno : Paido, 1998. ISBN 80-85931-65-6.
- PREKOPOVÁ, J. – SCHWEIZEROVÁ, CH. *Neklidné dítě*. 1. vyd. Praha : Portál, 1994. ISBN 80-7178-019-7
- PRŮCHA, J. - WALTEROVÁ, E. - MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN
- PŘINOSILOVÁ, D. *Vybrané okruhy a speciál. pedagog.diagnost.a využití v praxi*. Brno : Masarykova univerzita Brno, 1997. ISBN 80-210-1595-0.
- RÁDLOVÁ, E. a kol. *Speciální pedagogická diagnostika*. Ostrava : Montanex, 2004. ISBN 80-7225-114-7.
- *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. VUP: Praha, 2004.
- *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. VUP : Praha, 2000.
- STUHLÍKOVÁ, I. *Základy psychologie emocí*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-553-9.
- ŠMELOVÁ, E. *Mateřská škola - teorie a praxe I*. Olomouc: UP, 2004. ISBN 80-244-0945-8
- ŠMELOVÁ, E. *Mateřská škola a její učitelé v podmínkách společenských změn. Teorie a praxe II*. Olomouc: UP, 2006. ISBN 80-244-1373-6.
- ŠULOVÁ, L. *Proces socializace předškolního dítěte ve vztahu k aktuálním celospolečenským změnám*, in: Sborník z konference Rozvoj české společnosti v EU IV, Praha, Matfyzpres, 2004.
- TRAIN, A. *Specifické poruchy chování a pozornosti*. 1. vyd. Praha : Portál, 1997. ISBN 80-7178-131-2.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologi*. 1. vyd. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.
- VALENTA, M., MÜLLER, O. *Psychopedie. Teoretické základy a metodika*. Praha: Parta, 2004. ISBN 80-7320-063-5.

- ZELINKOVÁ, O. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-544-X.
- ŽÁČKOVÁ, H. – JUČOCIČOVÁ, D. *Metody práce s dětmi s LMD (ADHD, ADD) – především pro rodiče a vychovatele*. D+H, 2007. ISBN 8090386907.

- <http://www.vuppraha.cz>
- <http://www.msmt.cz>
- <http://rvp.cz>

Seznam příloh

- Příloha č. 1.....Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 1
Příloha č. 2.....Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 2
Příloha č. 3.....Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 3
Příloha č. 4.....Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 4
Příloha č. 5.....Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 5
Příloha č. 6.....Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 6
Příloha č. 7.....Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 7
Příloha č. 8.....Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 8
Příloha č. 9.....Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 9
Příloha č. 10.....Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 10
Příloha č. 11.....Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 11
Příloha č. 12.....Školní vzdělávací program mateřské školy „Máj“
Příloha č. 13Fotografie z oddělení – Herna
Příloha č. 14.....Fotografie z oddělení – Třída
Příloha č. 15.....Fotografie z oddělení – Pokojíček
Příloha č. 16.....Sklad tělesné výchovy

Příloha č. 1

Metodický list pro tělesnou výchovu v mateřské škole č. 1

Datum:		Téma týdne:	
Dílčí cíl:	Uvědomění si vlastního těla		
Vzdělávací nabídka (činnosti)	<ul style="list-style-type: none"> • Nelokomoční a lokomoční dovednosti <ul style="list-style-type: none"> – zaujmout různé polohy podle pokynů – pohybovat částmi těla podle pokynů, nápodoba 		
Pomůcky:	<ul style="list-style-type: none"> • CD s melodií 		
Čas:	10 – 15 minut	Prostředí:	Třída mateřské školy
Celkový počet dětí:		<u>Z toho ADHD</u>	
Úkol pro dítě s ADHD:	<ul style="list-style-type: none"> • Kontrolovat vrstevníky při správném provedení • Vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit se pokynu 		
Očekávaný výstup:	<ul style="list-style-type: none"> • Znát názvy částí těla, základních poloh a pohybů • Zachování správného držení těla • Zvládnutí jednoduchých pohybových dovedností • Pochopení pokynů • Koordinace pohybů 		
Rizika:	<ul style="list-style-type: none"> • Omezení samostatností dětí při pohybové činnosti ze strany dětí s ADHD • Nedostatek informací a zkrácení informací o lidském těle • Neznalost částí lidského těla 		

Metodika:

- Práce s Cd melodií – děti se učí nejprve pomocí nápodoby, seznamují se z různými polohami částí těla, rytmizací pohybů.

Pedagog dětem názorně ukáže taneček v rytmu melodie, (Růžičková, M. *Minidiskotéka v zoo*, taneček si pedagog může individuálně vymyslet a užít různé obměny.

Děti následně opakují v rytmu hudby podle pedagoga. (tleskání nad hlavou, před tělem, tlesknutí za tělem, o kolena, stehna, otočit, dřep, výskok)

- Hra „Lepidlo“ (Hana Dvořáková, *Pohybem a Hrou rozvíjíme osobnost dítěte*. 1. vyd. Praha : Portál, 2002. 144 s. ISBN 80-7178-693-4.)

Slep k sobě – Dlaň a špičku nohy, čelo a koleno (Dvořáková, 2002, s. 27).

- Samostatné vytváření pokynů dětmi

Děti se mohou kontrolovat navzájem, ten kdo úkol vymyslí zkontroluje ostatní zda ho provádí správně.

- Pohybová hra – hlava, ramena, kolena.

„Hlava, ramena, kolena, palce

kolena, palce, kolena, palce.

Hlava, ramena, kolena, palce,

Oči, uši, pusa, nos.“

Děti ukazují jednotlivé části těla, tempo může zůstat stejné, nebo se může zrychlovat.

- Relaxace – uvolnění

Pohlad' si danou část těla

Děti leží na zemi a podle pokynů pedagoga si vždy pohladí určenou část těla. Pokud se hladí sami, hladí si části těla, na které dosáhnou (části obličeje, ramena, břicho, apod.). Děti mohou pracovat ve dvojicích a střídat se.

Hodnocení:

(Kritéria hodnocení jsou na zvážení pedagoga, který může hodnotit celkový průběh cvičení, nebo klíčové kompetence v podobě očekávaných výstupů, apod.)

Příloha č. 2

Metodický list pro tělesnou výchovu v mateřské škole č. 2

Datum:		Téma týdne:	Zimní hry a sporty
Dílčí cíl:	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj pohybových schopností a dovedností v oblasti hrubé a jemné motoriky 		
Vzdělávací nabídka (činnosti)	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinace oko ruka • Manipulační činnost 		
Pomůcky:	<ul style="list-style-type: none"> • Malý pěnový míč (podle počtů dětí) • Větší pěnový míč (1 ks) 		
Čas:	15 – 20 minut	Prostředí:	Třída mateřské školy
Celkový počet dětí:		<u>Z toho ADHD</u>	
Úkol pro dítě s ADHD:	<ul style="list-style-type: none"> • Podávání zakutálených míčů • Udržet pozornost při rychlém podávání míče 		
Očekávaný výstup:	<ul style="list-style-type: none"> • Zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci • Kutálení míče (koordinace ruka oko) • Pohyb ve skupině dětí, zvýšit opatrnost v malém prostoru 		
Rizika:	<ul style="list-style-type: none"> • Nevhodné prostory pro pohybovou činnost • Riziko úrazu v ještě ne příliš známém prostředí 		

Metodika:

- Vybíjená měkkým pěnovým míčkem

Důležité je dodržení pravidel bezpečnosti, děti dávají pozor na obličej. Zasažené děti se posadí na koberec v místě kde byly zasaženy. Zachráni je pohlázení nevybitého kamaráda.

- Koulení míče v komunitním kruhu

S otázkou: „Jak se ti líbí v naší školce?“ Děti odpovídají.

- Hra „Na kočku a myš“

Po kruhu se posílají dva míče, jeden velký ten představuje kočku, malý míč představuje myš. Kočka nesmí dohonit myš. Děti si rychle podávají míč po kruhu, nejprve v sedě, poté ve stoje.

- Houpání myšky na bříšku

V lehu na zádech, uvolníme se, dýcháme do bříška. Děti mají na bříše položený malý míč, vnímají jeho pohyb při nádechu a výdechu.

Hodnocení:

(Kritéria hodnocení jsou na zvážení pedagoga, který může hodnotit celkový průběh cvičení, nebo klíčové kompetence v podobě očekávaných výstupů, apod.)

Příloha č.3

Metodický list pro tělesnou výchovu v mateřské škole č. 3

Datum:		Téma týdne:	
Dílčí cíl:	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj psychické a fyzické zdatnosti • Koordinovat lokomoci a další pohyby a polohy těla 		
Vzdělávací nabídka (činnosti)	<ul style="list-style-type: none"> • Dokázat se pohybovat po delší dobu jednoduchými lokomočními pohyby • Cvičení na stanovištích <ul style="list-style-type: none"> - Chůze mezi překážkami - Prolézání tunelem - Skoky na trampolíně - Přitahování po lavičce 		
Pomůcky:	<ul style="list-style-type: none"> • Malé kruhy (podle počtu dětí) • Bubínek • Trampolína (1 ks) • Žíněny (2ks) • Tunel • Lavička 		
Čas:	15 – 20 minut	Prostředí:	Třída mateřské školy
Celkový počet dětí:		<u>Z toho ADHD</u>	
Úkol pro dítě s ADHD:	<ul style="list-style-type: none"> • Dítě stavět do pozice vzoru provádění jednotlivých úkolů na stanovištích • Umět se podřídít skupině 		
Očekávaný výstup:	<ul style="list-style-type: none"> • Umět využít svou sílu horních končetin k přitahování • Odhodlaně prolézt tunelem • Orientovat se v uměle vytvořeném prostředí překážek • Dodržet bezpečnost při skocích na trampolíně 		

Rizika:	<ul style="list-style-type: none">• Nedostačující prostory• Omezování ostatních dětí při výkonu cviku na stanovišti dítětem s ADHD• Nesprávné provedení jednotlivých cviků• Nerespektování rozdílných tělesných a smyslových předpokladů dítěte
----------------	--

Metodika:

- Chůze s obměnami mezi překážkami

V prostoru herny jsou rozestavěny jednotlivé stanoviště, kolem který děti chodí. Dále jsou zde položené malé kruhy, do kterých děti poběží při pokynu pedagoga: „Do domečku“ znamená bubínkem). Pedagog může pro zdůraznění pokynu použít bubínek. Děti mají za úkol se co nejrychleji dostat do domečku.

Obměny druhu chůze – děti mohou chodit jako:

- Myšky – po špičkách
- Pejsci – vzpor stojmo
- Medvědi – chůze v širokém rozkročení
- Apod.
- Rozcvička s kruhy (sluníčka)
 - Výpon – stoj s kruhem, vzpažit, výpon, protáhnout se do délky, stoj.
 - Podávání kruhů před tělem a za tělem.
 - Úklony na stranu
 - Sed roznožný, hluboké předklony k jednotlivým nohám, v ruce držíme stále kruhy, které vedou pohyb. (sluníčko hřeje a ohřeje nám jednu nohu, druhou nohu)
 - Leh na zádech, kruh na břicho, přednožit (šlapat na kole, povozíme sluníčko na kole)
 - Stoj v kruhu, ruce v bok – poskoky, do kruhu, z kruhu

Pozdravíme sluníčko (Dvořáková, 2002, s. 91)

Kruhy máme při pozdravu vedle sebe, aby nám nebránily ve cvičení.

- Cvičení na stanovištích – děti cvičí ve skupinách na stanovištích
 - Prolézání tunelem
 - Přitahování po lavičce
 - Skoky na trampolíně – s dohledem učitele
- Uvolnění – velké obejmutí kamarádů – „Kolik se nás vleze do velké obruče?“

Děti mají za úkol vlézt se do jedné obruče, každý v ní je alespoň jednou nohou, včetně učitele.

Hodnocení:

(Kritéria hodnocení jsou na zvážení pedagoga, který může hodnotit celkový průběh cvičení, nebo klíčové kompetence v podobě očekávaných výstupů, apod.)

Příloha č. 4

Metodický list pro tělesnou výchovu v mateřské škole č. 4

Datum:		Téma týdne:	
Dílčí cíl:	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvíjet tělesně dynamický pohyb 		
Vzdělávací nabídka (činnosti)	<ul style="list-style-type: none"> • Hudební a hudebně pohybové hry <ul style="list-style-type: none"> – zaujmout různé polohy podle pokynů – pohybovat se podle rytmu, nápodoba 		
Pomůcky:	<ul style="list-style-type: none"> • Bubínek • Barevné stužky • CD s hudbou (pomalé melodie, rychle melodie) 		
Čas:	10 minut	Prostředí:	Třída mateřské školy
Celkový počet dětí:		<u>Z toho ADHD</u>	
Úkol pro dítě s ADHD:	<ul style="list-style-type: none"> • Sledovat rytmus písně, následné vytleskávání • Poznávání barev – hledání kamarádů se stejnou barvou stužky rychlá výměna s kamarádem 		
Očekávaný výstup:	<ul style="list-style-type: none"> • Sladit pohyb s rytmem a hudbou • Vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru • Spolupráce s vrstevníky • Uvědomění si rytmu hudby, chůze za rytmu hudby 		
Rizika:	<ul style="list-style-type: none"> • Nevhodné prostory • Nedostatečně připravené prostředí • Nepochopení pokynů 		

Metodika:

- Chůze s barevnými stužkami v rytmu hudby, reakce na povel

Děti chodí v rytmu hudby, hudba je na volbě pedagoga. Při zastavení hudby a úderu bubínku se sejdou děti stejnou barvou stuhy. Pedagog střídá hudbu podle rytmu /rychá x pomalá/. Děti s ADHD si vymění stužky se svými kamarády, ostatní si ponechají své. Děti si mohou stuhy měnit i mezi sebou, úkolem pro děti s ADHD by pak bylo, spočítat děti ve skupině.

- Průpravná část se stužkami
 - Stoj vzpatný, kroužení ruky, pozorujeme stuhu – postupné uvolňování ruky od ramenního kloubu.
 - Kroužení při pohybu - ladná chůze se stužkami
 - Krok poskočný

(při kroužení stídáme obě ruce)

- Návčik tanečku „*Jedna, dvě, tři, čtyři, pět*“

„Jedna, dvě, tři, čtyři, pět,

cos to Janku, cos to sněd?

Brambory pečený,

byly málo maštěný.“

Děti se drží za ruce, tvoří kruh. V rytmu písni postupují do středu kruhu (7 kroků), na druhý verš zase zpět. 3x tlesknou vpravo, 3x tlesknou vlevo, čtyři kroky, dvojný obrat, znovu čelem do kruhu a nakonec 3 podupy. (Dvořáková, 2002, s. 57)

- Uvolnění

Děti leží na koberci, mají zavřené oči, učitel kolem nich chodí a dotýká se jich stuhou, děti se musí soustředit, aby dotyk stuhy cítily.

Hodnocení:

(Kritéria hodnocení jsou na zvážení pedagoga, který může hodnotit celkový průběh cvičení, nebo klíčové kompetence v podobě očekávaných výstupů, apod.)

Příloha č. 5

Metodický list pro tělesnou výchovu v mateřské škole č. 5

Datum:		Téma týdne:	
Dílčí cíl:	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj pohybových schopností a dovedností 		
Vzdělávací nabídka (činnosti)	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinace oko ruka • Manipulační činnost <ul style="list-style-type: none"> - hod na cíl; - koulení míčku; - hod spodním obloukem. 		
Pomůcky:	<ul style="list-style-type: none"> • Tenisový míč • Švédská bedna • Lavička • Lano 		
Čas:	15 – 20 minut	Prostředí:	Třída mateřské školy
Celkový počet dětí:		<u>Z toho ADHD</u>	
Úkol pro dítě s ADHD:	<ul style="list-style-type: none"> • Podávání zakutálených míčů • Držení lana v různých výškách (pochopení pokynů, soustředění) 		
Očekávaný výstup:	<ul style="list-style-type: none"> • Ovládat koordinaci ruka oko • Odhadnout vzdálenost a intenzitu hodů • Hod dolním obloukem 		
Rizika:	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečné prostory • Špatná organizace • Špatná koordinace pohybů 		

Metodika:

- Pohybová hra „Popadaná jablíčka“

Prostor herny se rozdělí pomocí lana na dvě části. Děti utvoří dvě družstva. V obou polovinách herny leží tenisové míčky /spadaná jablíčka/, úkolem je co nejrychlejší úklid jablíček na své polovině, děti odnášejí tenisáky do švédské bedny. Vyhrává družstvo, které má co nejrychleji uklíženo.

- Jednoduchá rozcvička „s jablíčkem“ – tenisovým míčem – míčkování, uvolnění rukou v ramenním kloubu
 - Stoj vzpatný – podávání jablíček před tělem
 - Kroužení – od ramene
 - Koulení míčku po těle – ve stoji – úklony, v sedu – koulení po nohou
 - Děti baví koulet míčkem po různých částech těla – po obličeji, rukou, apod.
- Cvičení na stanovištích
 - lavička (děti kutálejí tenisový míč po ploše lavičky)
 - švédská bedna (oddělí se horní část a dovnitř se děti snaží trefit – hod dolním obloukem)
 - lano – děti drží lano na obou koncích (v úrovni pasu, ramen, nad hlavou) ostatní děti hází dolním obloukem a snaží se přehodit lano
- Uvolnění

Děti utvoří dvojice, jeden z dvojice se položí na břicho a druhý mu míčkem koulí po zádech, děti se vystřídají

Hodnocení:

(Kritéria hodnocení jsou na zvážení pedagoga, který může hodnotit celkový průběh cvičení, nebo klíčové kompetence v podobě očekávaných výstupů, apod.)

Příloha č. 6

Metodický list pro tělesnou výchovu v mateřské škole č. 6

Datum:		Téma týdne:	
Dílčí cíl:	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj fyzické a psychické zdatnosti 		
Vzdělávací nabídka (činnosti)	<ul style="list-style-type: none"> • Zdravotně zaměřené cvičení <ul style="list-style-type: none"> - vyrovnávací cvičení - koordinační cvičení • Rozvoj sluchového, hmatového vnímání 		
Pomůcky:	<ul style="list-style-type: none"> • Lavička (2 ks) • Lano (2ks) • Hmatové balónky • Šátek • Zvoneček (2ks) 		
Čas:	15 – 20 minut	Prostředí:	Třída mateřské školy
Celkový počet dětí:		<u>Z toho ADHD</u>	
Úkol pro dítě s ADHD:	<ul style="list-style-type: none"> • Převádění kamarádů po lavičce (širší plocha) • Určit barvy a počet hmatových balónků 		
Očekávaný výstup:	<ul style="list-style-type: none"> • Zvládnout prostorovou orientaci • Koordinovat lokomoci a další pohyby těla • Chůze po lavičce • Vnímat a rozlišovat svými smysly 		
Rizika:	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečné prostory • Špatná organizace • Špatná koordinace pohybů • Strach jednotlivých dětí • Malá slovní zásoba dětí 		

Metodika:

- Chůze a běh s obměnami, stronzo

Děti chodí nebo běhají v prostoru herny. Na znamení /zazvonění zvonečku/ se zastaví v té poloze v jaké právě jsou, na další znamení opět pokračují. Při hře se může i vyřazovat, ten kdo se nezastaví, nebo zastaví a pohne se, vypadává.

- Obměny s lanem

Děti utvoří kruh a pedagog kolem nich položí lano. Děti chodí podle pokynů učitele uvnitř nebo vně kruhu, po laně.

- Hmatové balónky

Děti se usadí do kruhu. Pedagog jim rozdá hmatové balónky a děti hádají co je uvnitř. Popisují slovy jaký je jejich balónek /hladký, měkký, tvrdý/. Hádají co v něm je, podle popisu hledají kamaráda se stejnou výplní balónku, mladší děti hledají kamaráda podle barvy balónku.

Balónky jsou vždy čtyři se stejnou náplní, které se liší barvou. Pedagog si balónky může připravit. Potřebuje obyčejné nafukovací balónky, které naplní např. moukou, solí, cukrem, čočkou, fazolemi, mákem apod.

- Chůze po lavičce

Děti chodí po lavičce, nejprve po širší, poté po užší /otočená lavička/. Dávají si záchranu, kamarády kteří se bojí převádí.

- Tajemná stezka

Pomocí obou lan pedagog vytvoří v prostoru stezku. Lano je ve výšce očí dítěte, po stranách stojí vždy jedno dítě se zvonečkem. Děti vychází po stezce ze středu, kde jim pedagog zaváže oči. Dítě se pak podle slyšícího zvonečku rozhoduje, na kterou stranu půjde. Úkolem je jít za zvukem, držet se lana.

Hodnocení:

(Kritéria hodnocení jsou na zvážení pedagoga, který může hodnotit celkový průběh cvičení, nebo klíčové kompetence v podobě očekávaných výstupů, apod.)

Příloha č.7

Metodický list pro tělesnou výchovu v mateřské škole č. 7

Datum:		Téma týdne:	
Dílčí cíl:	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj pohybových schopností a dovedností podporující naše zdraví 		
Vzdělávací nabídka (činnosti)	<ul style="list-style-type: none"> • Dechová cvičení <ul style="list-style-type: none"> - Rozfoukávání vaty • Manipulační cvičení <ul style="list-style-type: none"> - Cvičení s dráčkem • Smyslové cvičení 		
Pomůcky:	<ul style="list-style-type: none"> • Vata • Papírový dráček (výrobek dětí) • Igelitová taška • Igelitový sáček 		
Čas:	10 – 15 minut	Prostředí:	Třída mateřské školy
Celkový počet dětí:		<u>Z toho ADHD</u>	
Úkol pro dítě s ADHD:	<ul style="list-style-type: none"> • Dítě bude mít místo dráčka kolem zápěstí stuhu • Kontrola utvořených skupin 		
Očekávaný výstup:	<ul style="list-style-type: none"> • Orientace v prostoru • Koordinace pohybů – sladit pohyb s rytmem a hudbou • Ovládat dechové svalstvo, • Sladit pohyb se zpěvem 		
Rizika:	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečné prostory • Nevhodné prostory pro dechové cvičení (přetopeno) • Špatná koordinace pohybů 		

Metodika:

Před samotným cvičením objasníme jací draci existují. (draci v pohádkách, papírový draci)

- Pohybová hra „Na divoké draky“

Obměna hry „*Na molekuly*“ (Mazal, 2000)

Děti běhají v prostoru herny v rytmu klavíru s papírovým drakem v ruce. Dráčky si předtím vyrobíme, ale nemusí být. Na povel „saň“ utvoří skupinky podle počtu hlav - trojhlavá saň, pětihlavá saň, apod.

- Koordinační cvičení s drakem

Koordinační cvičení a zpěv písně „Draku, draku vyleť výše“ (Janovská, 1986), „Vyletěl si pyšný drak“ Děti se pohybují ze dřepu směrem vzhůru, napodobují let papírového draka v oblacích.

- Jak fouká vítr

- Uvolnění v lehu na zádech, poslech zvuků

Děti leží na zádech, mají zavřené oči. Pedagog vytváří zvuky igelitovou taškou a nebo sáčkem.

Děti hlásí, který zvuk je silnější.

- Foukání do chomáček vaty

- V sedu tureckém – nádech nosem výdech pusou, děti pozorují jak se jim hýbe vata, střídají prudký a jemný výdech (nádech nosem, výdech pusou)

- V lehu – děti foukají do vaty a sledují, jak ji vlastním výdechovým proudem zvedají do výše

Hodnocení:

(Kritéria hodnocení jsou na zvážení pedagoga, který může hodnotit celkový průběh cvičení, nebo klíčové kompetence v podobě očekávaných výstupů, apod.)

Příloha č. 8

Metodický list pro tělesnou výchovu v mateřské škole č. 8

Datum:		Téma týdne:	
Dílčí cíl:	<ul style="list-style-type: none"> • Uvědomění si vlastního těla • Orientace v prostoru 		
Vzdělávací nabídka (činnosti)	<ul style="list-style-type: none"> • Zdravotně zaměřená činnost <ul style="list-style-type: none"> - relaxační cvičení • Smyslové a psychomotorické hry <ul style="list-style-type: none"> - rozvoj jemné motoriky - koordinace pohybů - zraková orientace 		
Pomůcky:	<ul style="list-style-type: none"> • Staré noviny • Lano • Kužely 		
Čas:	15 – 20 minut	Prostředí:	Třída mateřské školy
Celkový počet dětí:		<u>Z toho ADHD</u>	
Úkol pro dítě s ADHD:	<ul style="list-style-type: none"> • Pomoc při rozdávání novin • Běh mezi kužely • Role v pohádce 		
Očekávaný výstup:	<ul style="list-style-type: none"> • Ovládat koordinaci ruka oko • Vzájemná spolupráce • Orientovat se v uměle vytvořeném 		
Rizika:	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečné prostory • Nerespektování individuálních zvláštností jednotlivých dětí • Špatná koordinace pohybů • Málo upravené prostředí 		

Metodika:

- Hrátky s novinami
 - trhání novin

Děti si postupně natrhají noviny /listí v lese/ na proužky a malé kousky.

- Pohybová hra „Na vandaly“

Pomocí lana učitelka rozdělí hernu. Děti se rozdělí na dvě skupiny. Na znamení se snaží házet natrhané noviny na stranu soupeře. Skupiny dětí stojí zády k sobě, při házení používají výhradně ruce. Na znamení přestanou házet. Zvítězí družstvo, které má nejméně novin na své polovině. Hra může probíhat za doprovodu hudby, při jejím zastavení děti přestávají i házet. Hodnotit může pedagog i samotné děti.

- Autogenní trénink

Müllerová E. *Příběhy z měsíční houpačky*, příběh o obru Malíčkově a skřítku Velikáškově.

Děti při poslechu leží na koberci, mají zavřené oči. Poslouchají příběh. Po skončení necháme děti ještě chvíli odpočívat, poté se jich zeptáme jak se cítí a na části příběhu.

- Dramatizace pohádky „O červené Karkulce“

Děti rozestaví kužely v herně, ty budou představovat stromy mezi novinami –listí. Následuje vyprávění pedagoga. Podle pokynů probíhá následná dramatizace dětí. Děti, které nehrají sedí jako hříbky v lese.

- Úklid lesa – Myslivec a Karkulka uklízejí les

Herci a nebo všechny děti pak mohou uklidit celý les – natrhané noviny.

- Masáž zad ve dvojici – „Babička pekla“

Děti si navzájem masírují záda podle pokynů pedagoga.

„Babička nasypala mouku“ – jemně klepeme prsty na záda

„přidala vejce,“ – děti postupně předvádí na zádech proces přípravy těsta

„v tom přišla slepice a těsto poklovala, kohout pošlapal, kachna podupala, „ – děti masírují podle pokynů.

Hodnocení:

(Kritéria hodnocení jsou na zvážení pedagoga, který může hodnotit celkový průběh cvičení, nebo klíčové kompetence v podobě očekávaných výstupů, apod.)

Příloha č. 9

Metodický list pro tělesnou výchovu v mateřské škole č. 9

Datum:		Téma týdne:	
Dílčí cíl:	<ul style="list-style-type: none"> • Osvojení si poznatků o lidském těle a o zdraví 		
Vzdělávací nabídka (činnosti)	<ul style="list-style-type: none"> • Zdravotně zaměřené činnosti <ul style="list-style-type: none"> - dechové cvičení - uvolňovací cvičení • Činnosti zaměřené k poznávání lidského těla <ul style="list-style-type: none"> - pojmenovávání částí těla - zvládnout sebeobsluhu (oblékání) 		
Pomůcky:	<ul style="list-style-type: none"> • Kelímek s vodou • Slámky • Oblečení dětí z šatny (rukavice, čepice, šály a bundy) 		
Čas:	20 minut	Prostředí:	Třída mateřské školy
Celkový počet dětí:		<u>Z toho ADHD</u>	
Úkol pro dítě s ADHD:	<ul style="list-style-type: none"> • Dítě si při oblékání musí samo i zapnout zip bundy a navléknout prstové rukavice 		
Očekávaný výstup:	<ul style="list-style-type: none"> • Uvědomění si intenzity vlastního výdechového proudu vzduchu • Zvládat koordinaci pohybu ruky • Samostatnost v oblékání 		
Rizika:	<ul style="list-style-type: none"> • Špatná organizace • Nesamostatnost a problémy v oblékání u mladších dětí • Nedostatek informací o lidském těle 		

Metodika:

- Pohybová hra – hlava, ramena, kolena.

„Hlava, ramena, kolena, palce

kolena, palce, kolena, palce.

Hlava, ramena, kolena, palce,

Oči, uši, pusa, nos.“

Děti ukazují jednotlivé části těla, tempo může zůstat stejné, nebo se může zrychlovat.

- Opakování částí těla s říkankou

„To je hlava, to je čelo,

to jsou oči, tváře, brada,

to jsou lokty, ramena,

záda, břicho, kolena.“

Děti ukazují, nejprve na sobě poté na kamarádovi. Se staršími dětmi můžeme procvičit stranovou orientaci.

- Závody v oblékání

Děti si z šatny přinesou oblečení podle pokynů pedagoga. Soutěží se v tom, kdo se nejrychleji obleče.

Nejprve si děti můžou na čas oblékat, poté svlékat a skládat si oblečení.

Probíhají rozhovory o teplejším oblečení v zimních měsících.

- Jemná motorika prstů – spojování prstu do tvaru kapiček

„Dešťové kapičky“

Dešťové kapičky dostaly tlapičky, kap, kap, kap.

Skákaly po plechu, dělaly neplechu. Kap, kap, kap.

Kotěti v okapu ukáply na tlapu. Káp, káp, káp.

Ó já, to mňoukalo a honem utíkalo, ťapy, ťapy, ťap.

Děti spojují jednotlivé prsty na ruce s palcem. Postupují v rytmu říkanky.

- Voda v kelímku – dechové cvičení

Děti si přinesou ke stolům kelímky s vodou, můžeme použít kelímky co máme k čištění zubů.

Dostanou slámku, pomocí ní foukají vodu do kelímku. Děláme bublinky.

Hodnocení:

(Kritéria hodnocení jsou na zvážení pedagoga, který může hodnotit celkový průběh cvičení, nebo klíčové kompetence v podobě očekávaných výstupů, apod.)

Příloha č. 10

Metodický list pro tělesnou výchovu v mateřské škole č. 10

Datum:		Téma týdne:	
Dílčí cíl:	<ul style="list-style-type: none"> • Osvojení si věku přiměřených praktických dovedností • Orientace v prostoru 		
Vzdělávací nabídka (činnosti)	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinace oko ruka • Manipulační činnost <ul style="list-style-type: none"> - S vršky od PET láhví - koulení míčku - vázání uzlu 		
Pomůcky:	<ul style="list-style-type: none"> • Malé obruče (podle počtu dětí) • Tenisový míč (podle počtu dětí) • Provázky • Vršky PET láhví různých barev 		
Čas:	15 – 20 minut	Prostředí:	Třída mateřské školy
Celkový počet dětí:		<u>Z toho ADHD</u>	
Úkol pro dítě s ADHD:	<ul style="list-style-type: none"> • Rozdělování vršků podle počtu dětí • Zvládnout při zavazování uzlů i mašličku • Děti chodí s vrškem PET na hlavě – správné držení těla 		
Očekávaný výstup:	<ul style="list-style-type: none"> • Ovládat koordinaci ruka oko <ul style="list-style-type: none"> - manipulace s vršky • zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony 		
Rizika:	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečné prostory • Špatná organizace • Špatná koordinace pohybů 		

Metodika:

- Pohybová hra „Na domečky“

Každé dítě má svou malou obruč položenou na koberci. Běhají v rytmu hudby v prostoru herny.

Na znamení pedagoga si každé dítě musí najít místo v obruči a sednout si do ní.

Při hře můžeme ubírat obruče stejně jako při hře „Na židličky“.

- Baňka
 - Obkreslování koule

Děti provedou sed turecký, v ruce drží tenisový míček, před sebou mají obruče, které znázorňují baňky na stromeček. Tenisovým míčkem si několikrát jakoby obkoulí tvar obruče a to v obou směrech.

- Práce s vršky PET lahví

Děti si přinesou kbelíky s vršky. Starší děti rozdávají podle pokynů učitelky např. 3 červené dej všem holkám a dva klukům, apod. Děti si postupně zdobí „baňku“ na stromeček.

- Uzlování

Ke každé „baňce“ přidáme mašličku. Pomocí provázku se děti pokoušejí vytvořit mašličku, kdo neumí udělá uzlík. Pedagog nejprve názorně ukáže, děti si zkusí vázat uzly i několik za sebou.

- Chůze mezi „baňkami“

Děti dbají na maximální opatrnost, aby nerozbily práci kamaráda.

Hodnocení:

(Kritéria hodnocení jsou na zvážení pedagoga, který může hodnotit celkový průběh cvičení, nebo klíčové kompetence v podobě očekávaných výstupů, apod.)

Příloha č. 11

Metodický list pro tělesnou výchovu v mateřské škole č. 11

Datum:		Téma týdne:	
Dílčí cíl:	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj pohybových schopností a dovedností 		
Vzdělávací nabídka (činnosti)	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinace oko ruka • Lokomoční hry – sezónní - sáňkování • Manipulační činnost <ul style="list-style-type: none"> - hod na cíl - hod horním obloukem 		
Pomůcky:	<ul style="list-style-type: none"> • Sněhová koule • Sáně x boby 		
Čas:	15 – 20 minut	Prostředí:	Školní zahrada
Celkový počet dětí:		<u>Z toho ADHD</u>	
Úkol pro dítě s ADHD:	<ul style="list-style-type: none"> • Stavba sněhuláka – v případě nedodržování bezpečnosti při sáňkování • Hod do dálky 		
Očekávaný výstup:	<ul style="list-style-type: none"> • Ovládat koordinaci ruka oko • Odhadnout vzdálenost a intenzitu hodu • Hod horním obloukem • Dodržovat bezpečnost při pobytu na školní zahradě v zimě 		
Rizika:	<ul style="list-style-type: none"> • Neupravené prostředí • Špatná organizace • Špatná koordinace pohybů • Neodhadnutí vzdálenosti při hodu 		

Metodika:

Na školní zahradě je v zimě mnoho způsobů, kterými lze děti zaměstnat. Zde jsou jen náměty, na které ale každý kreativní pedagog jistě přijde sám.

- Dělání sněhových koulí
- Hod na cíl – horním obloukem

Děti se musí trefit do širokého dubu na školní zahradě. Nebo jiného stromu, nebo sloupu.

- Hod do dálky

Děti házejí co nejdále, co jim síly stačí. Mohou stát v řadě za sebou a házet po jednom, nebo vedle sebe a házet najednou.

- Závod v jízdě na bobech nebo saních

Důležité je dětem vysvětlit pravidla, kudy se chodí se saněmi, kudy se jezdí a jak se jezdí.

- Stavba sněhuláka

Hodnocení:

(Kritéria hodnocení jsou na zvážení pedagoga, který může hodnotit celkový průběh cvičení, nebo klíčové kompetence v podobě očekávaných výstupů, apod.)

Příloha č. 12 - Školní vzdělávací program mateřské školy „Máj“

Mateřská škola Máj Nový Jičín, K. Čapka 6, příspěvková organizace, 741 01 Nový Jičín
e-mil: msmaj@seznam.cz, tel.: 556 709 161, www.webareal.cz/msmaj

Školní vzdělávací program

Školní rok 2009 - 2011

„Jsme malí, ale šikovní“

1. Identifikační údaje o mateřské škole
2. Obecná charakteristika školy
3. Podmínky a organizace vzdělávání
4. Charakteristika vzdělávacího programu
5. Vzdělávací obsah
6. Evaluační plán

Školní vzdělávací program byl projednán a schválen na pedagogické radě dne 24.8.2009

Platnost tohoto programu je od 1.9.2009 do 31.8.2011.

Zpracovala: Jitřenka Machulová
zástupce ředitelky

ředitelka školy

1. Identifikační údaje o mateřské škole

Název organizace: Mateřská škola Máj, Nový Jičín, K. Čapka 6,
příspěvková organizace

Sídlo: K. Čapka 6 /372, 741 01 Nový Jičín

IČ: 750 037 32

Zřizovatel organizace: Město Nový Jičín, okres Nový Jičín

Sídlo: Masarykovo náměstí 1, 741 01 Nový Jičín

IČ: 002 982 12

Ředitelka školy: Jarmila Šimurdová

Zástupce ředitelky: Jitřenka Machulová

Právní subjekt vznikl 1. ledna 2003 a sdružuje čtyři mateřské školy: MŠ Karla Čapka, kde je i ředitelství právního subjektu, MŠ Vančurova, MŠ Jubilejní a MŠ Loučka.

2 .Obecná charakteristika školy:

Naše mateřská škola se nachází uprostřed sídliště. Je obklopena velkou zahradou a množstvím zeleně. Terén zahrady je členitý a dává dětem dostatek prostoru pro volný pohyb.

Děti mají možnost velkého výběru činností, např. cvičení na terase, sprchování, tvořit na pískovišti atd.. V zimě je terén využíván k bobování.

V budově mateřské školy jsou čtyři oddělení. Ve třech odděleních je po 25 dětech , čtvrté oddělení má 20 dětí . Dále je zde kuchyň. Část budovy je pronajata pro „M centrum“ – zde se sdružují maminky s malými dětmi, pro které je připraven program s odborným vedením.

Jednotlivá oddělení jsou účelově stavěna / třída, herna, kuchyňka, šatna, umývárna /. Vybavení jednotlivých oddělení je průběžně obměňováno a doplňováno. Využívají se nové dostupné pomůcky, hračky, knihy atd.. Modernizuje se prostředí. Oddělení pro nejmladší děti je otevřeno od letošního školního roku.

V současné době navštěvuje mateřskou školu 95 dětí. Tři oddělení jsou smíšená, jedno oddělení je pro nejmladší děti.

V mateřské škole pracuje sedm pedagogických pracovníků včetně ředitelky na stoprocentní úvazek a jedna pedagogická pracovníce na šedesátiprocentní úvazek, z toho čtyři pedagogické pracovníce dálkově studují, dvě provozní pracovníce, účetní na 69% úvazku, vedoucí školní jídelny a tři pracovníce v kuchyni.

Uvědomujeme si, že výchova dítěte začíná už od jeho ranného dětství. Říká se, že dítě je nejvíce tvárné a ochotné vstřebávat nové poznatky v době předškolního věku. Proto se snažíme prostory pro děti uspořádat s ohledem na jejich potřeby, jako je prostor pro společné pohybové aktivity i citlivě vytvořené hrací koutky. Tím je dětem umožněna bližší komunikace mezi sebou a možný individuální přístup.

Přály bychom si, aby naše děti těch poznatků, vědomostí, estetického citění a krásných zážitků získaly v naší mateřské škole co nejvíce.

Aby to tak opravdu bylo, bude záležet jen na naší práci, přístupu k dětem i k rodičům. Věříme, že profesionálním, laskavým a vstřícným působením se nám toto naše přání podaří splnit.

3. Podmínky a organizace vzdělávání :

Materiální podmínky:

- Hračky a pomůcky jsou průběžně doplňovány;
- Úkolem je průběžně dokoupit nové hračky, CD, pomůcky pro Tv a Hry a školní zahradu;
- V MŠ je dostatek podnětných hraček pro všechny věkové skupiny;
- je třeba doplnit hračky pro individuální hry starších dětí a hračky do oddělení Broučků;
- V MŠ je také dostatek pomůcek pro spontánní pohybové aktivity;
- Výtvarný materiál je dostatečný, je však třeba jej během roku doplňovat;
- Děti dostávají dostatek jídla, ovoce;
- Je zajištěn pitný režim během celého dne;
- Děti spí ve své postýlce, mohou si donést hračku na spaní;
- Odborná literatura je průběžně doplňována a přístupná všem zaměstnancům.

Organizace vzdělávání :

Činnosti v průběhu dne je možné aktuálně upravit – neměnná je pouze doba jídla.

- 6.00 - 8.30 Hravé činnosti, zaměřené na úkoly z výchovných složek, individuální řešení úkolů, tělovýchovná chvilka;
- 8.30 - 9.00 Hygiena, svačinka – děti svačí ve svých třídách u stolečků a obsluhují se samy. Nádobí po svačince si odnášejí všechny děti samy. Dodržují hygienické a kulturní návyky při stolování. Děti jedí v klidu a každý svým tempem. Velikost porce jídla si určí samy;
- 9.00 - 9.30 Ranní kruh – povídání s dětmi, činnosti, vycházející z třídních plánů, zaměřené na jednotlivé výchovné a vzdělávací složky, skupinová práce s dětmi;
- 9.30 - 11.30 Pobyť venku – snažit se uplatňovat námětové činnosti, praktické úkoly k plnění jednotlivých složek, ekologická výchova, pohybové hry;
- 11.30 – 12.00 oběd – po obědě si děti čistí zuby, při dávání pasty se děti obsluhují samy;
- od 12.00 postupné ukládání dětí ke spánku, poslech pohádky, ukolébavky, příběhu apod.;
- do 14.15 vstávání dětí – děti si samy skládají pyžama, ustýlají postýlky ;
- 14.15 - 14.45 svačinka – děti se samy obsluhují, chystají si svačinku;
- 15.00 - 16.00 volná hra dětí, rozhovory s rodiči, nabízené činnosti;

Oddělení Broučků má provoz od 6.30 hod. do 15.30 hod. Doba jídla je u ranní svačinky v 8.15 hod., u oběda 11.15 hod a odpolední svačinky v 14.15 hod.

Jednou týdně ve čtvrtek probíhá saunování dětí v dopoledních hodinách od října do května. Sauna je v mateřské škole Jubilejní. V úterý, co čtrnáct dní, bude probíhat výtvarný kroužek. Každé pondělí dopoledne navštěvují děti keramiku na základní škole Jubilejní. Každé úterý dopoledne probíhá kroužek „Metoda dobrého startu“. Každé pondělí dopoledne je kroužek kopané. Ve čtvrtek odpoledne bude probíhat výuka angličtiny.

Dopolední časový postup nemusí být dodržen, záleží na činnosti a programu v tom daném dni.

Dodržování společných pravidel:

- děti mohou pokračovat v rozestavěných stavbách;
- ve třídách je dostatečný prostor a čas pro tvorbu dětí;
- děti po sobě po ukončení činnosti uklidí pomůcky a hračky;
- všechny děti mají možnost své práce vystavit;
- u výtvarných prací se s dětmi domluvíme, co si vezmou domů a co bude v MŠ;
- každá věc má své místo, a to je při úklidu dodržováno;
- v pátek s dětmi uklízíme hračky, stavebnice;
- děti pouze oznamují, když jdou na toaletu nebo do šatny;
- po použití toalety děti splachují, myjí se;
- děti rozlišují prostor vymezený pro pohyb a pro stavby, respektují stavby a výtvary ostatních;
- děti dodržují dohodnutá pravidla i při jiných činnostech / Tv, pobyt venku, saunování, výlety atd. /.

Profesionalita pedagogických pracovníků :

- učitelka se snaží sama u sebe rozvíjet zdravý životní styl;
- vzdělávání se v oborech, které jí pomáhají při vzdělávání a výchově svěřených dětí;
- projevuje profesní zájem o každé dítě, sleduje je, problémy konzultuje s jeho rodiči, provádí jeho diagnostiku – diagnostika dítěte odráží jeho vývoj tělesný, psychický a sociální, zápisy o dítěti jsou prováděny písemně. U dětí s odkladem školní docházky je vypracován výchovný plán.

- učitelka má nárok na dvanáct dnů studijního volna za rok, a ty využívá ke studiu odborných publikací a k samostudiu, své získané poznatky zavádí do praxe, seznamuje s nimi ostatní kolegyně.

Záleží hlavně na přístupu učitelky, zda se cíl a předsevzetí MŠ naplní.

Další vzdělávání : semináře KVIC – dle nabídky KVIC;
studium – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání;
samostatné studium literatury;
vzájemné hospitace;
prostudování odborných časopisů;
využití internetu při samostudiu;
využití poznatků z dálkového studia pedagogických pracovníků;

Pedagogové se řídí sestavenými pravidly, která byla společně projednána:

- děti z oddělení Berušek a Sluníček se scházejí v oddělení Hvězdiček. do svých oddělení jsou děti odvedeny paní učitelkou nejpozději do 6.45 hodin, při ranní směně před..Šimurdové nejpozději do 7.30 hodin;
- umožnit rodičům přístup do herny, třídy – aby mohli děti pozorovat při práci a hře;
- diskrétně hovořit s rodiči o jejich dětech bez přítomnosti dalších osob, informovat je o chování dítěte;
- předávat pravdivé a nezkreslené informace rodičům;
- akce, zapsané v ročním plánu, proběhnou ve všech třech odděleních, a to v daném měsíci;
- za akce, pořádané školou, bude zodpovídat ten, kdo je uveden v plánu nebo kdo byl provedením akce pověřen, zároveň je, s pomocí ostatních zaměstnanců, zorganizuje;
- akce školy nebo oddělení budou vyvěšeny dostatečnou dobu předem na nástěnce v šatně a rodiče osobně pozváni nebo informováni;
- děti mají volný přístup ke všem hračkám a výtvarným pomůckám;
- při pobytu venku, ta, která má v oddělení Berušek odpolední směnu, přebírá děti z oddělení Hvězdiček a Sluníček pokud je počet dětí nad dvacet. Mají-li paní učitelky naplánovaný s dětmi nějaký program, oznámí to již ráno nebo den dopředu;
- pobyt venku je každý den, pokud neprší, není velký mráz a náledí, a je nutno dodržovat dobu pobytu venku. Při velkém počtu dětí se děti rozdělí do tří až čtyř skupin s přibližně stejným počtem dětí;

- minimální využívání videa a televize, hry u počítačů jsou jen při dopoledních činnostech, je třeba dbát na to, aby se děti prostřídaly;
- doprovod na kulturní akce mají paní učitelky na ranní směně, je-li to nutné, p. učitelky z odpolední směny přijdou dřív;
- kroužky, pořádané MŠ budou nabídnuty, podle možností, všem dětem jednotlivých oddělení, jsou-li kroužky v dopoledních hodinách, jsou děti rozdělovány tak, aby ve zbylých odděleních byl počet dětí pokud možno stejný;
- spojování dětí – jen výjimečně;
- pokud se učitelky nedomluví na zástupu, určí zastupující učitelku zástupkyně ředitelky. Nebude-li určená učitelka moci, sama si domluví náhradu.
- akce, pořádané školou po přímé výchovné práci, se započítávají do 40. hodinové pracovní doby za týden;
- předávání dětí jiným osobám než rodičům jen na základě pověření nebo písemného souhlasu rodičů;
- dodržovat časový harmonogram všech kroužků;
- úklid hraček a stavebnic bude vždy v pátek, tím se umožní důkladnější úklid;
- při nečekaných a nutných organizačních změnách se zaměstnanci podřídí nařízením ředitelky nebo její zástupkyně;

4. Charakteristika vzdělávacího programu:

„Chcete-li dobře vzdělávat, pamatujte tři věci: hlavu, ruce, srdce. Toť ustavičná přirozená metoda...“

J.A.Komenský

Naší filosofií je, aby čas strávený v mateřské škole byl pro dítě radostí, příjemnou zkušeností a zdrojem dobrých základů do života i do vzdělání. Využitím metody prožitkového učení, což znamená, že hry a činnosti jsou založeny na přímých zážitcích, se snažíme o rozvoj všech důležitých složek pro vývoj dítěte.

V oblasti tělesného rozvoje se zaměříme na více pohybu u dětí /tělovýchovné chvílky, cvičení, volný pohyb na zahradě, vycházky do přírody, otužování dětí, dostatečné větrání atd./. Nabízíme pohybové aktivity – kopaná, předplavecký výcvik.

Psychický rozvoj budeme u dětí rozvíjet nenásilnou formou, např. zařazování skupinové práce do činností, využívání hry, situační učení.

V sociální oblasti se zaměříme na samostatnost dětí, sociální citění, přirozené a nenásilné zapojení dětí do kolektivu.

Vzdělávání je většinou založeno na principu nabídky a individuální volby – skupinová práce s dětmi.

Dítě získává skutečné činnostní výstupy – kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, kompetence činností a občanské.

Při práci s dětmi budeme respektovat přiměřenost, posloupnost, názornost a činnost prožitkového učení, příkladu a nabídky činností.

Ke splnění našich cílů využijeme společně vypracovaný Školní vzdělávací program, který je v souladu s požadavky RVP PV a dále pak spolupráce a jednotného působení všech zúčastněných – zaměstnanci, děti a v neposlední řadě i rodiče.

Věříme, že společným úsilím a jednotným působením se nám podaří vytvořit optimální podmínky pro osobnostní rozvoj dítěte a základy pro další vzdělání.

5.Vzdělávací obsah:

Cíle předškolního vzdělávání:

- pomoci dětem v jejich rozvoji a učení;
- pomoci dětem osvojit si základy hodnot, na nichž je založena naše společnost;
- pomoci dětem stát se samostatnými osobnostmi, schopnými se projevit a působit na své okolí;
- vytvářet dostatek podnětů k učení a poznávání;

Oblasti předškolního vzdělávání:

a/ Dítě a jeho tělo:

- na tělesný a pohybový rozvoj dítěte – tělovýchovné chvílky;
- dostatečný pobyt venku, využití přírodních podmínek k pohybu;
- cvičení na nářadí, cvičení pro koordinaci pohybu, relaxační a dechová cvičení;
- na uvědomění si vlastního těla – pojmenovávání částí těla, jejich funkce, čištění zubů, hygiena;
- prevence nemocí a úrazů;
- bezpečnost při činnostech;
- na sebeobsluhu – oblékání, samoobsluha při stolování;
- postarat se o své věci, skládat je, uklízení hraček, pomůcek, zapínání, smyčky atd.
- na vytvoření zdravých životních návyků – správné stolování, význam zdravé stravy /ovoce;
- zelenina/, důležitost pohybu, spánku, dbát na individualitu dětí;
- na spoluvytváření pohody prostředí – vzájemné respektování domluvených pravidel;

Rizika:

- denní režim nevyhovující fyziologickým dětským potřebám a zásadám zdravého životního stylu;
- nedostatečný respekt k individuálním potřebám dětí (k potřebě pohybu, spánku, odpočinku, látkové výměny, osobního tempa a tepelné pohody, k potřebě soukromí, apod.);
- omezování samostatnosti dítěte při pohybových činnostech, málo příležitostí k pracovním úkonům;
- neznalost zdravotního stavu a zdravotních problémů dítěte;
- omezování spontánních pohybových aktivit, nepravidelná, málo rozmanitá či jednostranná

nabídka pohybových činností;

- absence či nedostatek řízených pohybových aktivit vedoucích k osvojení nových pohybových dovedností;
- nevhodné prostory pro pohybové činnosti a nevhodná organizace z hlediska bezpečnosti dětí
- nedostatek či zkrácení elementárních informací o lidském těle, o jeho růstu a vývoji, o funkcích některých částí a orgánů, o zdraví i možnostech jeho ohrožení, způsobech ochrany zdraví a bezpečí;
- nevhodné vzory chování dospělých v prostředí mateřské školy;

b/ Dítě a jeho psychika:

- jazyk a řeč – dbát na správnou výslovnost, být řečovým vzorem pro děti, časté rozhovory s dětmi;
- vyprávění pohádek, příběhů;
- dramtizace pohádek, vymýšlení příběhů, učit vyjádřit své myšlenky, názory, přání;
- učit domluvit se s ostatními, ale umět i naslouchat druhým;
- přednášet, recitovat, prohlížení knížek, obrázků;
- uvědomování si číslic, písmen, poznávací schopnosti funkce, myšlenkové operace, představivost fantazie;
- pověřování dětí různými přiměřenými úkoly;
- rozlišování pravdivosti, řešení labyrintů, dokreslování;
- vytvářet dětem podnětné prostředí, učit osvojovat si základní návyky, pravidla chování;
- postupně vytvářet situace k přechodu od konkrétního myšlení k abstraktnímu;
- rozvíjet fantazii, podporovat představivost u dětí;
- snažit se u dětí vypěstovat pocit, že vědět něco nového je zajímavé;
- sebepojetí, city, vůle – vypěstovat u dětí vlastní já;
- uvědomění si své samostatnosti, nezávislosti, podporovat u dětí sebejistotu, sebedůvěru;
- učit děti rozhodovat o sobě i druhých;
- umět nést odpovědnost za své činy, snažit se u dětí vyvinout smysl pro povinnost, pořádek, odpovědnost;
- snažit se o začlenění a přizpůsobení dítěte do kolektivu, umět se podřídit pravidlům nebo většině;
- respektovat názor jiného.

Rizika:

- prostředí komunikačně chudé, omezující běžnou komunikaci mezi dětmi i s dospělými;
- málo příležitosti k samostatným řečovým projevům dítěte (spontánním i řízeným) a slabá motivace k nim;
- špatný jazykový vzor;
- časově a obsahově nepřiměřené využívání audiovizuální, popř. počítačové techniky, nabídka nevhodných programů (nevhodná volba či časté a dlouhodobé sledování pořadů televize, videa apod.);
- nedostatečná pozornost k rozvoji dovedností předcházejících čtení a psaní;
- omezený přístup ke knížkám;
- převažující důraz na pamětní učení a mechanickou reprodukci, málo názornosti i prostoru pro rozvoj fantazie;
- zahlcování podněty a informacemi bez rozvíjení schopnosti s nimi samostatně pracovat;
- nedostatek porozumění a ocenění úspěchu či úsilí;
- nedostatek času a prostředků pro spontánní hru, k jejímu rozvinutí a dokončení;

c/ Dítě a ten druhý:

- podporovat vzniklá přátelství;
- učit poznávat různost společenských rolí i mezilidských vztahů;
- utvrzovat v pocitu, že patří k dané skupině;
- naučit říct si o své potřeby, vyjádřit svá přání, požadavky;
- společně vytvářet pravidla chování a soužití ve skupině;
- vytvářet prostředí pohody ve svém okolí;

Rizika:

- málo vlídné, nevstřícné, strohé, nelaskavé a málo přátelské prostředí, kde dítě nenalézá dostatek lásky a porozumění;
- nedostatek možností projevovat vlastní city, sdělovat citové dojmy a prožitky a hovořit o nich;
- nepřiměřené nároky na dítě, časté negativní hodnocení, kdy dítě opakovaně prožívá pocit

selhání;

- jednání, které dítě pociťuje jako křivdu a vnímá jako násilí;
- spěch a nervozita, omezování možností dítěte dokončovat činnost v individuálním tempu, nevhodné zásahy a přerušování činností dětí dospělými;
- nevhodné vzory a modely chování (netaktní komunikace, nedostatek sociálního citění, ohleduplnosti a tolerance, necitlivé vztahy a postoje okolí);
- nedostatečná motivace dětí k jejich sebevyjádření a sebeuplatnění;
- málo podnětů a aktivit podporujících estetické vnímání, citění, prožívání a vyjadřování;

d/ Dítě a společnost :

- zde se budeme snažit všítipit dětem základní pravidla chování;
- učit se vnímat základní hodnoty, umět hodnotit chování své i druhých;
- rozvíjet smysl pro spravedlnost, pravdu;
- učit mít rád místa, kde dítě žije, učit vnímat umění;
- chránit předměty i prostředí, v kterém dítě žije.

Rizika:

- nedostatek pozitivních příkladů a vzorů prosociálního chování, málo vstřícné postoje dospělých k dítěti i k sobě navzájem;
- nedostatečně psychosociálně "bezpečné" prostředí, neautentické, s nedostatkem porozumění a tolerance;
- nedostatek empatie, neposkytování empatické odezvy na problémy dítěte;
- příliš ochránářské či příliš nevšímavé prostředí;
- autoritativní vedení, direktivní zacházení s dítětem;
- manipulace dítěte tzv. pozitivními prostředky (citovými prostředky, chválením bez opodstatnění);
- nedůstojné jednání, zesměšňování, ponižování;

e/ Dítě a svět:

- učit vnímat různá přírodní, kulturní a sociální prostředí;
- seznamovat se s rozmanitostí světa / různé životní styly, různí lidé, různá příroda, počasí /;
- seznámit děti s možnostmi změn a proměn v přírodě, počasí;
- seznámit se živou a neživou přírodou;
- vést děti k ochraně přírody a prostředí kolem nich;
- zapojovat děti do drobných pracovních činností – upozornit na význam jejich pomoci;

Rizika:

- prostředí, které nabízí málo možností ke spolupráci a komunikaci s druhým;
- časté organizování soutěživých činností a podporování nezdravé soutěživosti;
- nejednoznačně formulovaná pravidla chování ve vztahu k druhému, nedodržování přijatých pravidel, špatný vzor;
- nemožnost spolupodílet se na volbě činností a témat, které se v mateřské škole realizují;
- nedostatečná pozornost tomu, jak dítě řeší své spory a konflikty s druhým dítětem;
- nedostatečný respekt k vzájemným sympatiím dětí a malá podpora dětských přátelství;
- nedostatek estetických a etických podnětů a příležitostí k jejich kultivovanému prožívání a vyjádření;
- přítomnost nevhodných, podbízivých a nevkusných podnětů;
- nevhodný mravní vzor okolí (děti jsou svědky nespravedlivého, nezdvořilého, hrubého, ironického, popř. agresivního chování, netolerantních, necitlivých či nevšímavých postojů apod.) včetně nevhodných vzorů v médiích;

Při práci by se všechny tyto oblasti a jejich cíle měly vzájemně prolínat. Plnění těchto cílů se bude realizovat hravou formou, a to práci ve skupinách nebo prožitkovým učením.

Činnost bude probíhat podle měsíčních plánů, vycházejících z jednotlivých tematických celků ŠVP a rozpracovaných týdenní plánů v jednotlivých třídách.

6. Evaluační systém:

Realizace „Školního programu“ se hodnotí průběžně na každé pedagogické radě, ze které je proveden zápis. Tyto porady jsou svolávány podle potřeby, nejméně však pětkrát za rok.

Vyhodnocení „Školního programu“ je na základě kontroly:

- průběžné – sledování klimatu ve třídě a v celé MŠ,
 - záznamy o dětech, odezvy rodičů, chování dětí atd.
- plánované – kontrola dokumentace
 - hospitace

Rodiče se podílí na vyhodnocení činnosti MŠ na schůzkách, při rozhovorech s učitelkami.

Činnost hodnotí i „Klub rodičů“, v kterém jsou zastoupeni rodiče ze tří oddělení. Jejich schůzek se mohou účastnit i učitelky jednotlivých oddělení.

Hodnocení, prováděné učitelkou, se zaměřuje na oblasti:

- jak se děti cítily;
- co se naučily;
- co se povedlo, co ne a proč;
- vede individuální záznamy o dětech;

Všechna tato hodnocení jsou využívána pro další pedagogickou činnost.

Kritéria hospitační činnosti:

- vytváření vztahu k místu a prostředí u dětí;
- zapojení nových dětí;
- respektování osobnosti dítěte a jeho potřeb, napomáhání v jejich uspokojování;
- rozvoj psychické a fyzické zdatnosti;
- rozvoj sebevědomí a sebedůvěry;
- náplň činností při pobytu venku, dodržování doby pobytu venku;
- využití spolupráce s rodinou, předávání informací ;
- zapojování dětí do činností, dbát na věk dětí;
- zajištění všem dětem v MŠ stejné postavení;

- zajištění vhodného režimu – volnost dětí je dobře vyvážená s nezbytnou mírou omezení;
- předávání jasných a srozumitelných pokynů;
- spolupráce obou učitelek ve třídě;
- podpora neformálních vztahů mezi dětmi, předcházet šikaně;
- používání moderních forem a metody práce;
- vytváření prostředí klidu, bezpečí a soukromí;
- vyvážení spontánních a řízených činností v denním programu;
- dostatek času a prostoru pro spontánní hru;
- evaluační činnost je smysluplná a užitečná;
- vytvoření vhodného prostředí pro práci s dětmi;

Fotografie jsou uvedené se souhlasem ředitelky mateřské školy.

Příloha č. 13 - Fotografie z oddělení – Herna

Příloha č. 14 - Fotografie z oddělení – Třída

Příloha č. 15 - Fotografie z oddělení – Pokojíček

Příloha č. 16 - Sklad tělesné výchovy

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Žaneta Losová
--------------------------	---------------

Katedra:	Ústav speciálně pedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Martina Davidová
Rok obhajoby:	2010

Název práce:	Edukace dítěte s ADHD v oblasti dítě a jeho tělo
Název v angličtině:	Framework educational program for pre-school education "child and his (her) body" at the nursery school subject for children with ADHD.
Anotace práce:	<p>Bakalářská práce pojednává o hyperkinetickém syndromu ADHD v souvislosti s edukací ve vzdělávací oblasti dítě a jeho tělo. Obsahuje stručný popis poruchy pozornosti spojené z hyperaktivitou a její projevy v kognitivních procesech a motorice. Objasňuje pojem Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a vzdělávací oblast dítě a jeho tělo. Dále stručně charakterizuje předškolní věk. Soustředí se na vzdělávání dětí s ADHD v oblasti dítě a jeho tělo v mateřské škole. Obsahuje anamnézy a individuální plány jednotlivých dětí s ADHD na oddělení mateřské školy. Představuje soubor metodických listů pro tělesnou výchovu v mateřské škole. Hlavní diagnostickou metodou při práci z metodickými listy pro tělesnou výchovu v mateřské škole je pozorování. Prostřednictvím metodických listů zachycuje projevy dětí s ADHD při pohybových aktivitách. Tyto projevy jsou v práci zaznamenány a uvedeno je i vyhodnocení individuálních vzdělávacích plánů za první pololetí školního roku 2009-2010. Při práci s metodickými listy byly respektovány individuální zvláštnosti dětí a byly stanoveny zásady pro práci s dětmi s ADHD v oblasti dítě a jeho tělo.</p>
Klíčová slova:	<p>ADHD – Porucha pozornosti spojená z hyperaktivitou Předškolní věk Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání</p>

	Pozorování Anamnéza Analýza produktů
Anotace v angličtině:	<p>Thesis deals with the hyperkinetic syndrome of ADHD in the context of education in the field of education and child's body. Contains a brief description of ADHD hyperactivity and its manifestations in the cognitive and motoric processes. The framework clarifies the notion of an educational program for preschool education and child educational field and his body. Briefly characterizes the early years. Focus on the education of children with ADHD in the child and his body was in kindergarten. Includes history and individual plans for individual children with ADHD in kindergarten department. Represents a set of methodological papers on physical education in kindergarten. The main diagnostic method in the work of the methodological sheets for physical education in kindergarten is observation. Through methodological papers recorded speeches of children with ADHD in physical activities. These speeches are recorded and shown the work is an evaluation of individual educational plans for the first half of the school year 2009-2010. When working with the methodological sheets respectful of individual particularities of children and established the principles for working with children with ADHD in a child's body.</p>
Klíčová slova v angličtině:	ADHD - Attention Deficit Hyperactivity Disorder Preschool age Framework Education Programme for Preschool Education Observation Anamnesis Analysis of products

Přílohy vázané v práci:	Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 1 Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 2 Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 3 Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 4 Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 5 Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 6 Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 7 Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 8 Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 9 Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 10 Metodický list k tělesné výchově v mateřské škole č. 11 Školní vzdělávací program mateřské školy „Máj“ Fotografie z oddělení – Herna Fotografie z oddělení – Třída Fotografie z oddělení – Pokojíček Fotografie - Sklad tělesné výchovy
Rozsah práce:	93 stran
Jazyk práce:	Český Jazyk